

Institutul „Ovidiu Șincai“

București, str. Atena nr. 11, sector 1
Tel. 230.24.34, 230.24.74, fax: 231.55.23, site: www.fisd.ro, e-mail: isd@rdsmail.ro

Raport de analiză

CEZARUL A ÎNVINS!

Ce înseamnă? Ce urmează? Ce facem?

**Raport asupra alegerilor prezidențiale
din 22 noiembrie și 6 decembrie 2009**

București
17 Ianuarie 2009

Cuprins

I. CONTEXTUL DESFĂȘURĂRII ALEGERILOR

II. CAMPANIA ELECTORALĂ

A) Cadrul legal al desfășurării alegerilor și referendumurilor

B) Organizarea și desfășurarea alegerilor

C) Strategii electorale

i) Traian Băsescu – ură, frică, frustrări și scepticism

ii) Mircea Geoană – un președinte pentru liniștea noastră

iii) Crin Antonescu – revoluția morală

iv) Sorin Oprescu – riscurile unui candidat independent

v) Corneliu Vadim Tudor – a patra candidatură, obosită de eșecurile anterioare

vi) Kelemen Hunor – o datorie onorată, un monopol păstrat

vii) Alți candidați

D) Rolul mass-media și al organizațiilor civice

III. REZULTATE: CIFRE, EXPLICAȚII ȘI SEMNIFICAȚII

A) Statistica electorală

B) Explicațiile rezultatelor

i) Prezența la vot

ii) Traian Băsescu – victorie tactică pe muchie de cuțit; victorie strategică totală

iii) Mircea Geoană – risipirea șansei votului transideologic

iv) Personalitate și ideologie: Traian Băsescu și Mircea Geoană

v) Crin Antonescu – campionul voturilor pro-liberale și locomotiva PNL

vi) Restul candidaților

vii) Referendumurile

C) Cine a câștigat?

IV. DE LA CUZA LA BĂSESCU – NEOCEZARISMUL MODERNIZĂRII ȘI NEOCEZARISMUL FEUDALIZĂRII

V. ANALIZA GUVERNULUI EMIL BOC III

A) Structura guvernului

B) Membrii Cabinetului

C) Programul de guvernare

VI. CONCLUZII

VII. PERSPECTIVE

VIII. RECOMANDĂRI

ANEXE

La 12 ianuarie 2005 Institutul „Ovidiu Șincai” lansa analiza „Victoria democrației sau a neo-cezarismului? Raport asupra alegerilor parlamentare și prezidențiale din România. 28 noiembrie - 12 decembrie 2004”. Dacă la momentul prezentării analizei alegerilor parlamentare și prezidențiale din 2004, demersul nostru analitic a fost primit cu scepticism, considerându-se a fi o evaluare partizană, în perioada 2005-2009 avertizările timpurii ale Institutului „Ovidiu Șincai” au fost, din păcate, confirmate de evenimentele politice. Tendințele autoritare ale președintelui Traian Băsescu au intrat în domeniul evidenței, ele acum nu mai sunt negate, ci chiar se încearcă legitimarea lor în numele obiectivului „modernizării României”. Pas cu pas s-a ajuns la prezidențializarea puterii, la rescrierea de facto a legii fundamentale, putând, astfel, vorbi de „banalizarea răului”. Acum, la două decenii de la căderea regimului comunist și începerea tranziției spre democrație, constatăm că diviziunile din interiorul societății românești nu s-au estompat ci, dimpotrivă, s-au adâncit. Victoria, la limită și în condiții controversate a lui Traian Băsescu, urmată de reinstalarea guvernului Boc, marchează continuarea unei perioade de adânci frământări politice în societatea românească. Prezentul raport are ca prim obiectiv analiza contextului politic în care au avut loc alegerile prezidențiale, metodele folosite în campanie de principalii competitori, precum și explicarea rezultatelor scrutinului. Al doilea obiectiv este acela al studierii consecințelor câștigării unui nou mandat prezidențial de către Traian Băsescu, propunând, totodată, măsuri pentru apărarea statului de drept, în noile condiții generate de rezultatul alegerilor din 6 decembrie 2009.

I. CONTEXTUL DESFĂȘURĂRII ALEGERILOR

Scrutinul pentru alegerea persoanei care să ocupe cea mai înaltă funcție în statul român a avut loc într-un context marcat de suprapunerea a trei tipuri de crize cu tendință de cronicizare: o prelungită și agonizantă **criză morală**; o **criză politică** marcată de alternanța unor „vârfuri de sarcină” cu momente de acalmie aparentă; o **criză economică** pentru a cărei rezolvare în anul 2009 nu s-au luat măsurile necesare atât din nepricepere cât și din rațiuni electorale.

Elementul cel mai vizibil al perioadei de confuzie în ce privește reperele valorice ale societății românești, este falia tot mai profundă care îi separă pe oamenii politici de cetățeni. Ca urmare a realizării guvernului de mare coaliție între PD-L și PSD, precedat de Alianța D.A. și de susținerea de către PSD a Guvernului Tăriceanu, s-a accentuat percepția că toate formațiunile și toți politicienii „sunt la fel”, din moment ce partide între care existau tensiuni (aparent) ireconciliabile au realizat „Parteneriatul pentru România”. După ce au experimentat îndelung demagogia principalilor operatori politici, cetățenii nu mai cred că antantele adversarilor sunt forme autentice de sacrificiu al orgoliilor și intereselor de grup în folosul vreunei cauze superioare. Consecința lipsei de speranță în schimbarea situației sociale și politice prin intermediul alegerilor a fost scăderea ratei de participare la alegeri (39,2% în alegeri parlamentare din 30 noiembrie 2008 și doar 27,67% în scrutinul pentru Parlamentul European din 7 iunie 2009).

Un exemplu al alienării raporturilor dintre cetățeni și oamenii politici este reprezentat de situația salariaților din sistemul educațional cărora, deși înaintea alegerilor parlamentare li s-a legiferat mărirea veniturilor, după formarea Guvernului Emil Boc I acesta a fost în imposibilitatea de a pune în aplicare o lege susținută vehement de PD-L și PSD și pentru care respectivele partide au primit voturile cetățenilor în 30 noiembrie 2008.

Perioada 2005-2009 a fost marcată de crize politice succesive, pas cu pas constituindu-se o largă coaliție parlamentară împotriva lui Traian Băsescu, un președinte generator de conflicte. Suspendarea din funcție a lui Traian Băsescu în anul 2007 a reprezentat o măsură radicală pentru stoparea autoritarismului prezidențial. Formarea în decembrie 2008 a cabinetului de mare coaliție PD-L-PSD a reprezentat „visul împlinit” al lui Traian Băsescu. Însă, încă de la formare, era evident că guvernul Boc a avut și menirea de a paraliza dinamica internă a PSD în pregătirea alegerilor. O consecință firească și, de aceea, previzibilă a fost aceea a declanșării odată cu apropierea startului campaniei electorale, a unei noi crize politice menită a-i asigura lui Traian Băsescu întregul eșafodaj de instrumente și instituții necesare realegerii în funcție. Nu este mai puțin adevărat însă că, sesizând capcana în care intrase acceptând guvernarea alături de principalul adversar într-o perioadă de (început de) criză economică, echipa de campanie a candidatului PSD ajunsese la concluzia că trebuie să se delimiteze de Guvernul Boc.

Ceea ce părea a fi doar unul din numeroasele scenarii care circulau intens în viața politică românească s-a realizat în a doua parte a lunii septembrie 2009, în urma demiterii ministrului PSD al Internelor, Dan Nica. A urmat retragerea PSD de la guvernare și declanșarea unei crize guvernamentale marcate de demiterea în premieră a unui cabinet printr-o moțiune de cenzură. Părăsirea Guvernului a însemnat recâștigarea inițiativei strategice de către PSD. Aceasta a fost, însă, de îndată pierdută ca urmare a faptului că PNL a fost cel care a declanșat moțiunea de cenzură câștigătoare împotriva Guvernului Boc, la care PSD s-a raliat doar în ultimul moment. Toate aceste ezitări și schimbări de direcție oarecum bizantine au fost nu doar rezultatul lipsei de profesionalism în managementul politic al PSD, dar și expresia lipsei sale de unitate strategică internă. Deplasarea centrului de decizie de la nivelul liderilor naționali la cel al liderilor locali (una dintre principalele inovații ale mandatului Geoană) a făcut imposibilă adoptarea unei linii strategice unitare și menținerea unei viteze de acțiune și reacție corespunzătoare.

Formarea rapidă a unei coaliții *ad-hoc* a PSD, PNL și UDMR în jurul candidaturii lui Klaus Iohannis (inițiată tot de către PNL), urmată de refuzul lui Traian Băsescu de a ține cont de existența noii majorități parlamentare și de nominalizarea tehnocratului Lucian Croitoru pentru a forma guvernul (propunere respinsă de Parlament), au determinat polarizarea fățișă a scenei politice între emulii Președintelui Băsescu și adversarii săi. **Nu a existat o cale de mijloc.** Nominalizarea apoi de către Traian Băsescu a vicepreședintelui PD-L Liviu Negoită – ales, oarecum la întâmplare, mai mult pentru asemănarea cu profilul lui Iohannis și nu pe criterii de meritocrație - pentru formarea unui guvern de „uniune națională” a indicat faptul că pozițiile competitorilor principali au rămas neschimbate. Ulterior, amânarea luării unei decizii în Parlament, de aprobare sau respingere a Cabinetului Negoită, a fost un gest tacit acceptat de toate partidele politice, în așteptarea rezultatului final al alegerilor prezidențiale. Odată cu validarea celui de al doilea mandat al lui Traian Băsescu, Liviu Negoită și-a depus mandatul, pentru a se forma un guvern care să

reflecte componența noii coaliții de guvernământ, între PD-L, UDMR și așa-numitul „grup al independenților”.

Realitatea crizei economico-financiare în România a fost inițial negată, apoi a fost pas cu pas acceptată, pentru a fi transformată într-o sperietoare cu valențe preponderent electoraliste. Dacă în prima parte a anului 2009 Guvernul Emil Boc anunța spectaculoase planuri de „luptă cu criza”, apropierea campaniei electorale a scos la lumină adevăratele intenții: amânarea deciziilor majore care presupuneau un cost social, până după alegerile prezidențiale. Preocuparea strategică a puterii a fost menținerea ratei cursului de schimb leu/euro în palierul 4,2-4,3, precum și plata pe datorie a pensiilor și salariilor, astfel încât populația să nu intre în panică, iar furia acesteia să se manifeste printr-un vot de protest la adresa lui Traian Băsescu. Actualul Guvern al României a trecut pe „pilotul automat” al programului economic al FMI, care propune, în esență, asanarea cheltuielilor publice, oferind în schimb un masiv ajutor financiar.

Victoria lui Traian Băsescu în anul 2004 a avut loc într-un context internațional marcat de politica ofensivă a Administrației Bush Jr. în regiunea extinsă a Mării Negre, strategia americană având ca obiectiv securizarea zonei prin sprijinirea unor guverne favorabile, chiar obediente, aduse la putere prin așa-numitele „revoluții colorate”. Administrația Obama a acceptat „resetarea” relațiilor transatlantice și, în mod particular, a celor cu Federația Rusă, acest lucru însemnând, pe cale de consecință, scăderea importanței strategice a Europei de Est pentru Statele Unite. La rândul lor, liderii occidentali importanți și-au afirmat cu și mai multă vigoare ideile privind întărirea cooperării cu Federația Rusă. Chiar și într-un atare context, Traian Băsescu și-a menținut poziția de intransigență retorică la adresa Moscovei, încercând să compenseze schimbările din Administrația americană printr-o mai mare apropiere de unii dintre liderii dreptei europene (în principal Nicholas Sarkozy). În noile condiții, o atare retorică nu deranja pe nimeni (ba chiar servea nevoii Kremlinului de a menține coeziunea internă, sub cuvânt că există ostilitate rusofobă externă), întrucât s-a înțeles că Traian Băsescu utilizează teama de Rusia din rațiuni electorale. Se poate spune că dacă democrațiile euro-atlantice au avut simpatii (uneori chiar explicite și active) pentru unul sau altul dintre candidații la prezidențialele din 2004 (principalul beneficiar fiind atunci Traian Băsescu), în 2009 nici unul din marile state occidentale nu a mai avut favoriți în cursă. Dacă este așa, aceasta demonstrează nu încrederea că România își poate gestiona bine problemele singură, ci pierderea atât a speranțelor cât și a interesului strategic legate de România.

II. CAMPANIA ELECTORALĂ

A) Cadrul legal al desfășurării alegerilor și referendumurilor

Cadrul juridic privind desfășurarea alegerilor pentru funcția de Președinte al României din 22 noiembrie și 6 decembrie 2009 a fost constituit de *Legea nr. 370 din 20 septembrie 2004 pentru alegerea Președintelui României*, dar și de *Circulara BEC nr. 209 privind acreditarea observatorilor între cele două tururi de scrutin*, de *Circulara BEC nr. 256 privind exercitarea dreptului la vot de către persoanele netransportabile din motive de boală sau invaliditate*, de *Decizia Consiliului Național al Audiovizualului nr. 853 din 5 octombrie 2009 privind regulile de desfășurare în audiovizual a campaniei electorale pentru alegerea Președintelui României*, precum și de alte 14 Hotărâri de guvern reglementând probleme cum ar fi stabilirea datei alegerilor, depunerea candidaturilor, desemnarea membrilor birourilor electorale județene și de sector, listele electorale permanente, secțiile de votare speciale, centralizarea rezultatelor și alte măsuri pentru buna organizare și desfășurare a alegerilor.

Referendumurile privind reducerea numărului de parlamentari și trecerea la un parlament unicameral, convocate de Președintele României pentru data de 22 noiembrie 2009 s-a bazat pe *Legea nr. 3 din 22 februarie 2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului*, pe *Circulara BEC nr. 167 privind organizarea referendumului național în data de 22 noiembrie 2009*, pe *Hotărârea de Guvern nr. 1258 din 23 octombrie 2009 privind modificarea și completarea Hotărârii Guvernului nr. 1049/2009 pentru aprobarea modelului copiei de pe lista electorală permanentă, a modelelor tabelelor electorale și a modelului declarației pe propria răspundere, care vor fi folosite la alegerile pentru Președintele României din anul 2009*, pe *Hotărârea de Guvern nr. 1259 din 23 octombrie 2009 privind organizarea și desfășurarea referendumului național din data de 22 noiembrie 2009 și pe Decizia Consiliului Național al Audiovizualului nr. 911 din 29 octombrie 2009 privind reflectarea pe posturile de radio și de televiziune a referendumului național din data de 22 noiembrie 2009*.

Un element controversat al reglementării cadrului juridic privind alegerile prezidențiale a fost numărul mare de secții speciale organizate pentru cetățenii aflați în tranzit (nu mai puțin de 3.359 față de doar 64 în 2004). Dacă în 2004, acest tip de secții au fost considerate un loc pentru producerea fraudelor electorale, în anul 2009, în ciuda problemelor relevate și la alegerile europarlamentare, PD-L și PSD, aflate împreună în guvern, nu au contestat înaintea scrutinului existența lor. Probabil experiența listelor suplimentare de la alegerile precedente a condus la ideea că secțiile speciale sunt preferabile listelor suplimentare din fiecare secție deoarece ar reduce posibilitatea de fraudă.

Amplasarea secțiilor de votare speciale în Municipiul București a fost realizată într-un mod incorrect. Prin intermediul HG 1051 din 23 septembrie 2009, Guvernul Emil Boc a hotărât să organizeze 5 secții speciale în Sectorul 1, 3 în Sectorul 2, 7 în Sectorul 3, 3 în Sectorul 4, una în Sectorul 5 și nu mai puțin de 15 în Sectorul 6. După cum se poate lesne observa, **cele mai multe secții speciale au fost amplasate în sectoarele cu primari provenind de la PD-L (3 și 6, cu un total de 22 de secții din 34 pe București).** Dacă, în cazul Sectorului 6, 13 secții de votare speciale au fost amplasate în căminele studențești, în cazul Sectorului 3, 5 secții speciale au fost amplasate în spitale. Faptul că Guvernul Emil Boc a fost cel care a făcut repartiția numărului de secții și că a amplasat mai multe în

sectoarele controlate de primarii propriului partid, aruncă o umbră de îndoială asupra corectitudinii organizării scrutinului din București.

În privința referendumurilor, este important de menționat faptul că, în mod similar cu referendumul eșuat organizat în noiembrie 2007, președintele în funcție a folosit prerogativa respectivă în folosul său politic. Mai mult, având în vedere că modificarea structurii parlamentului (prevăzută la Art. 61, alin. 2 al Constituției României) necesită revizuirea Constituției, iar Art. 7, alin. 1, prevede că, în acest caz, întrebarea de pe buletinele de vot trebuie să conțină o referire la textul legislativ adoptat de parlament, se poate observa că referendumul pentru parlamentul unicameral a fost organizat înaintea elaborării textului legislativ, încercându-se forțarea revizuirii legii fundamentale prin metode *sui generis*. În acest sens, referendumul a fost ilegal. În cazul consultării populare pentru reducerea numărului de parlamentari, el privește modificarea legii electorale, deci o problemă de interes național, care se încadrează în litera legii referendumului. Întrucât, însă, întrebarea a doua (referitoare la numărul parlamentarilor) a fost un accesoriu al primei întrebări (referitoare la numărul camerelor parlamentare), nici acest referendum nu are valoare legală potrivit principiului „*accessorium sequitur principalem*” (accesoriul urmează soarta juridică a principalului). Oricum, opțiunea populară referitoare la număr are numai un caracter consultativ, orientativ, indicativ iar nu obligatoriu. Aceasta decurge atât din textul constituțional care permite doar „*consultarea*” populației prin referendum, precum și din acela care interzice mandatul parlamentar imperativ. Dincolo de aspectele de legalitate trebuie remarcat și deficitul democratic al procedurii urmate. Democrația nu presupune numai consultarea cetățenilor, ci și pregătirea lor pentru o opțiune informată. Or, sub acest aspect, referendumurile menționate nu au permis nici ca timp nici ca procedură, o informare și o dezbatere aprofundată de masă. De aceea, votul a fost, așa cum de altfel s-a urmărit, un vot emoțional. Consecința cea mai gravă este că, în măsura în care răspunsul popular dat la întrebările referendumurilor ilegale și neconcludente din 6 decembrie 2009 nu va fi transpus în modificările constituționale așteptate, prăpastia de încredere între populație și elita politică se va adânci. Dacă, dimpotrivă, respectivele modificări constituționale se vor produce (ceea ce este improbabil) echilibrul instituțional în stat se va strica, Parlamentul devenind o entitate formală, controlabilă de Executiv și coruptibilă. Aceasta va duce tot la amplificarea nemulțumirii populare.

B) Organizarea și desfășurarea alegerilor

Deoarece Traian Băsescu și-a început mandatul în data de 21 decembrie 2004, urmând ca acesta să expire în 21 decembrie 2009, primul tur al alegerilor prezidențiale a fost programat pentru duminică, 22 noiembrie, iar cel de al doilea tur peste două săptămâni, pe 6 decembrie. La propunerea președintelui Traian Băsescu, prin hotărâre de guvern, concomitent cu primul tur de scrutin au avut loc și două referendumuri naționale.

Pentru alegerile prezidențiale, Guvernul a alocat aproximativ 152 de milioane de lei, iar pentru referendumuri alte 16 milioane de lei. Ministerul de Interne a organizat în total 21.706 secții, dintre care **18.053 secții de votare permanente** (înființate prin dispoziția primarului), **3.359 secții de votare speciale** din care 71 înființate în unități sanitare, iar **294 secții de votare înființate în străinătate**. Pentru aceste alegeri au fost tipărite **22.010.129 de buletine de vot**, dintre care **20.182.137 pentru secțiile permanente**, **1.227.992 pentru secțiile speciale**, iar la secțiile din străinătate au fost distribuite **600.000 de buletine de vot**. Numărul de buletine de vot a fost calculat astfel:

pentru secțiile de votare permanente numărul de alegători de pe lista electorală permanentă plus 10%, iar pentru secțiile de votare speciale în baza numărului de alegători de pe listele electorale suplimentare de la alegerile prezidențiale din 2004 potrivit datelor furnizate de Institutul Național de Statistică. O premieră la aceste alegeri au fost ștampilele personalizate cu numărul județului și al secției de votare, existând câte 5 ștampile la fiecare secție.

Biroul Electoral Central a înregistrat 12 candidați la Președinție, susținuți de peste 8 milioane de semnături și a respins alte 15 candidaturi. Astfel, în cursa pentru alegerile prezidențiale au intrat: **Mircea Geoană** – Alianța PSD+PC (2.536.506 semnături), **Traian Băsescu** – susținut de PD-L (1.712.950 semnături), **Crin Antonescu** – PNL (1.615.556 semnături), **Corneliu Vadim Tudor** – PRM (346.510 semnături), **Kelemen Hunor** – UDMR (284.949 semnături), **George Becali** – PNG (256.646 semnături), **Ovidiu Iane** – Partidul Ecologist Român (221.757 semnături), **Constantin Rotaru** – Partidul Alianța Socialistă (242.606 semnături), **Remus Cernea** – Partidul Verde (210.346 semnături). Au fost validate și candidaturile independenților: **Sorin Oprescu** (400.215 semnături), **Constantin Ninel Potârcă** (287.378 semnături) și **Gheorghe Eduard Manole** (273.000 semnături).

La aceste alegeri prezidențiale, mai mult decât în cazul celorlalte alegeri care s-au desfășurat în România, tema fraudării alegerilor a fost un subiect care a apărut în prim-plan pe agenda electorală a principalilor candidați.

Abia pe 1 septembrie 2009, după îndelungi negocieri între partidele politice parlamentare cu privire la data desfășurării alegerilor, s-a stabilit că primul tur de scrutin va avea loc pe 22 noiembrie și cel de al doilea tur pe 6 decembrie, iar campania electorală să înceapă în ultima decadă a lunii octombrie. Însă, încă din luna septembrie, unii candidați la alegerile prezidențiale împreună cu echipele lor au început în avans campania electorală, prin organizarea de mitinguri și marșuri electorale, distribuirea de fluturași electorali din „ușă-în-ușă” sau strângerea de adeziuni. Niciuna dintre aceste acțiuni preelectorale nu a putut fi sancționată de poliția română, deoarece nu exista baza legală pentru a-i amenda pe candidați.

Tot la 22 noiembrie, simultan cu primul tur al alegerilor prezidențiale, s-au organizat două referendumuri naționale consultative pentru *trecerea la un parlament unicameral*, respectiv pentru *reducerea numărului de parlamentari la maxim 300*. Organizarea referendumurilor concomitent cu alegerile pentru președintele României a ridicat întrebări cu privire la corectitudinea alegerilor, din moment ce în campania electorală președintele Traian Băsescu s-a folosit foarte mult de temele referendumurilor, mizând pe faptul că activitatea parlamentarilor este percepută negativ de români. În toată țara au apărut afișe cu chipul președintelui și cu mesajul: „De ce le e frică, nu scapă. Hai la referendum!”; mesaje prin care candidatul prezidențial Traian Băsescu își crea un avantaj prin atragerea simpatiei publicului ca urmare a propunerii amputării Parlamentului impopular. În felul acesta, candidatul Băsescu a încercat să influențeze în mod fraudulos intenția de vot a electoratului. Organizarea simultană a referendumurilor cu primul tur al alegerilor prezidențiale în aceleași secții de votare și folosind aceleași ștampile de vot, **a indus cetățenilor ideea unei suprapuneri între referendum și alegerile prezidențiale, președintele Traian Băsescu având, astfel, în mod incorect un avantaj în fața celorlalți candidați.**

Pentru că și la alegerile parlamentare și prezidențiale din 2004 și la cele europarlamentare din 2009, acuzațiile de fraudare au fost folosite intens de toți candidații cu șanse, tema apărând cu mult înainte de organizarea și desfășurarea lor, Ministerul Administrației și Internelor a luat măsuri pentru asigurarea unui proces electoral corect. Peste 56.000 de angajați ai structurilor Ministerului Administrației și Internelor au fost mobilizați pentru ziua votului. Au fost puse în practică trei noi măsuri față de scrutinele precedente: campania de informare „Votul ilegal înseamnă închisoare”; posibilitatea sesizării faptelor care încalcă legea electorală la dispeceratele de urgență 112; constituirea, atât la nivel central, cât și teritorial, a unor Centre Operaționale de Comandă, prin care reprezentanții MAI aveau misiunea de a menține ordinea publică pe durata campaniei electorale și a desfășurării alegerilor. Echipajele de Poliție Rutieră au organizat filtre în toată țara, pe toată perioada desfășurării votului, pentru a stopa orice tentativă de turism electoral cu microbuze și autobuze. Se poate spune că sub aspectul măsurilor anti-fraudă alegerile prezidențiale din 2009 au fost superioare celor precedente. În consecință, ar trebui să presupunem că și dimensiunile fraudelor și incorectitudinilor au fost mai mici. Asta explică și opiniile pozitive ale observatorilor externi. Dacă în ciuda acestui fapt, fraudă a fost reclamată mai sever decât în alte ocazii, explicația stă nu în dimensiunea ei, ci în impactul (posibil) avut asupra unui scor electoral real extrem de echilibrat.

Primul tur

În cele 48 de ore scurse de la încheierea campaniei electorale și până la deschiderea urnelor pentru turul I, Inspectoratul General de Poliție a comunicat 114 incidente electorale, majoritatea evenimentelor fiind semnalate prin apelarea numărului de urgență 112.

Pe durata desfășurării votului, Ministerul Administrației și Internelor a declarat că numărul sesizărilor privind incidentele electorale a fost de 1.327, iar cel al infracțiunilor de 106. În urma neregulilor înregistrate, au fost aplicate 92 de sancțiuni contravenționale, în valoare de peste 188.000 de lei. Cele mai multe sesizări privind incidente electorale au fost înregistrate în Capitală - 159, și în județele Dâmbovița, Olt, Argeș, Călărași, Mureș, Buzău. Din cele 658 de incidente care s-au înregistrat în mediul rural și 669 în mediul urban, cele mai multe au avut ca obiect votul multiplu, vot cu acte false, oferire de bani sau bunuri, vătămarea corporală, ștampile deteriorate sau lipsă, introducerea în urnă a unor voturi suplimentare, mita electorală, continuarea campaniei și în ziua votului.

Principalele suspiciuni de fraudă le-au ridicat secțiile speciale de votare. De altfel, unul dintre motivele invocate ale demiterii ministrului PSD Dan Nica a fost faptul că nu a susținut cu dovezi acuzațiile aduse (PD-L) cu privire la posibila fraudare a alegerilor prin vot multiplu, la secțiile speciale. Mai ales în București, cozile și înghesuiala de la secțiile speciale de votare (nu mai puțin de 34) au ridicat bănuiala de turism electoral. De exemplu, unul dintre cazurile mai grave a fost prezența unor angajați ai unei firme de pază care intenționau să voteze, ei fiind aduși cu microbuze din județul Argeș la Gara de Nord, motiv pentru care polițiștii Sectorului 1 au început să facă verificări pentru a determina dacă este vorba despre turism electoral. Un alt incident a fost suspendarea procesului de votare la Gara de Nord, deoarece a existat suspiciunea că președintele secției ar fi indicat votanților să ștampileze și buletinele pentru referendum.

Pe lângă cetățenii care au reclamat nereguli în procesul de votare și partidele politice au acuzat producerea de fraude electorale. PNL a sesizat o serie de nereguli la

secțiile speciale de votare din comunele aflate la granița unor județe, acuzând turismul electoral din București către Ilfov și Giurgiu. PSD a depus peste 500 de sesizări, contestații și întâmpinări în care a reclamat nereguli la vot, în principal voturi multiple și fenomene de turism electoral, mai ales în județele Arad, Bihor, Prahova, Botoșani și Alba. PD-L a depus 318 sesizări la Birourile Electorale Județene, Inspectoratele Județene de Poliție și Biroul Electoral Central, în principal cu privire la turismul electoral, la folosirea excesivă a urnei mobile sau la influențarea votului de către primari. Liderul PRM C.V. Tudor, i-a solicitat ministrului Administrației și Internelor Vasile Blaga să facă „imediat” anchete penale la toate cele 3.359 de secții de votare speciale, cu privire la suspiciunile de fraudare a alegerilor, mai ales la Gara de Nord și la Facultatea de Drept din București. Echipa de campanie a candidatului independent Sorin Oprescu a acuzat o serie de nereguli constatate la Facultatea de Drept unde numărul votanților a crescut de la 200 la 400, în urma sosirii unor microbuze; la Complexul studentesc Agronomie, unde PSD ar fi oferit câte 200 de lei fiecărui participant la vot pentru a vota cu Mircea Geoană; la Secția de vot 1120, din Sectorul 6, unde a dispărut o ștampilă de vot.

Sondajele realizate la ieșirea de la urne (*exit-poll*-urile) au fost considerate elemente de influențare a rezultatelor reale ale alegerilor, în două direcții. Prima explicație formulată de partide a fost aceea că sondajele prezentate în seara alegerilor ar constitui o acoperire pentru fraudele comise în procesul de numărare a voturilor. O asemenea alegație nu a putut fi dovedită, iar rezultatele oficiale ale *exit-poll*-urilor au fost confirmate, în limitele de eroare admise, de numărarea voturilor. A doua susținere a vizat încercarea de mobilizare sau demobilizare a adversarilor prin publicarea pe site-urile de Internet a unor rezultate intermediere, adevărate sau false, în ziua votului.

Cu toate că au existat atât acuzații de fraudă cât și nereguli în procesul de desfășurare a alegerilor prezidențiale, rezultatele finale al votului din 22 noiembrie nu au fost viciate în mod decisiv. Acest lucru a fost confirmat și de Biroul OSCE pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului (ODIHR), care a trimis în România o misiune restrânsă de observare, în București și în centrele regionale din țară. Raportul OSCE a ajuns la concluzia că primul tur al scrutinului s-a desfășurat, în general, în conformitate cu standardele democratice internaționale, exceptând câteva probleme care ar trebui rezolvate, ca de exemplu cele legate de secțiile de vot speciale. În ceea ce privește legislația, OSCE consideră că practica modificării legii electorale prin diferite ordonanțe de urgență, chiar și după ce s-a stabilit data alegerilor (ordonanța de urgență a guvernului din septembrie 2009), nu este în conformitate cu bunele practici democratice.

Finala prezidențialelor

În campania pentru turul al II-lea al alegerilor prezidențiale nu s-a mai pus accentul pe dezbateri electorale bazate pe proiecte concrete. S-a preferat o campanie agresivă, în care loviturile *sub centură* au fost nu excepția ci, mai de grabă, obișnuința. Primul eveniment important în acest sens a fost apariția unei înregistrări pe site-ul cotidianului „Gardianul” în care Traian Băsescu apare lovind un copil la o manifestare electorală din 2004, la Ploiești. Inițial, președintele Traian Băsescu a spus că nu-și dă seama despre ce este vorba și că va oferi o explicație după ce va viziona cu atenție filmul și se va consulta cu persoanele care i-au fost alături la respectivul miting, dar a precizat totuși că poate „copilul l-a înjurat sau a făcut ceva”. Apoi, după câteva ore, Traian Băsescu a declarat că niciodată în viața sa nu a lovit vreun copil, al său sau al altora și a arătat că s-a ajuns „prea

departe cu campania murdară”. Ulterior, după validarea ca președinte, Traian Băsescu a recunoscut că „a împins” respectivul copil în anul 2004.

Aproape simultan cu difuzarea acestei casete au apărut (în cotidianul „Curentul”) documente atribuite SRI, potrivit cărora lideri ai PSD ar fi discutat despre campania electorală și despre „împărțirea” unor instituții, fără a aștepta rezultatul final al alegerilor. SRI a negat autenticitatea documentelor, considerate a fi „falsuri grosolane”.

Campania agresivă a continuat și în stradă, PD-L organizând mitinguri așa-zis „spontane” îndreptate împotriva lui Mircea Geoană. Prima manifestație ilegală a avut loc la Timișoara, pe 1 Decembrie, fiind provocată de semnarea de către Mircea Geoană, Crin Antonescu, Klaus Iohannis și Gheorghe Ciuhandu a „Parteneriatului pentru Timișoara”. Alți 300 de protestatari s-au solidarizat la Brașov cu manifestații anti-PSD de la Timișoara, scandând lozinci împotriva comunismului și a lui Ion Iliescu. Fenomenul a continuat și în București, în Piața Universității, unde manifestații au scandat lozinci precum „Jos comuniștii!”, „Timișoara!”, „Azi în Timișoara, mâine-n toată țara!”, dar și mesaje anti-Geoană. În următoarele zile protestele au continuat la Cluj, Constanța, Sibiu, Târgoviște. Deși s-a declarat că toate aceste mitinguri au fost spontane, fără a avea legătură cu campania electorală, printre manifestații au fost surprinși membri PD-L, iar unii participanți au recunoscut că au fost convocați prin SMS-uri sau prin Internet pentru a protesta împotriva „Pactului de la Timișoara” dintre PSD, PNL și PNȚCD. În București, printre manifestații s-a aflat chiar consilierul prezidențial Sebastian Lăzăroiu.

Pe un alt palier, cel al materialelor publicitare, lupta electorală *sub centură* s-a transformat într-un duel al afișelor false prin care s-au încălcat prevederile art. 17 alin. 2 din Legea nr. 370/2004 privind alegerea președintelui României, care stipulează că „Mijloacele folosite în campania electorală nu pot contraveni ordinii de drept”, și a prevederilor art. 29 alin. 2 din Legea nr. 334/2006, conform cărora alianțele politice, precum și candidații independenți au obligația de a imprima pe toate materialele de propagandă electorală numele candidatului, denumirea partidului politic sau a alianței politice ori electorale care le-a comandat, după caz, respectiv denumirea operatorului economic care le-a realizat. Echipa de campanie a PD-L s-a folosit de sigla și imaginea PSD pentru a transmite mesaje calomnioase și a manipula electoratul. Astfel, s-au imprimat afișe cu sloganul „Învingem împreună”, cu sigla PSD, în care apărea Mircea Geoană alături de Dan Voiculescu, Adrian Năstase, Viorel Hrebenciuc, Sorin Ovidiu Vântu și Marian Vanghelie, în dreptul fiecăruia fiind scris “președinte” (vezi *foto 1*).

Foto 1: Material electoral folosit de PD-L

PSD a răspuns acestor atacuri (vezi *foto 2*) și a tipărit afișe care conțineau sloganul „Ei sunt adevărata majoritate! Mai suportați cinci ani? Arde-i!” (fără sigla PD-L), în care apărea președintele Traian Băsescu alături de lideri democrat-liberali controversați (Elena Udrea, Adrian Videanu, Radu Berceanu, Monica Iacob Ridzi).

Foto 2: *Material electoral folosit de PSD*

Nereguli electorale s-au înregistrat și după încheierea oficială și legală a campaniei. Partidele politice implicate în susținerea candidaților la președinție au continuat acțiunile electorale prin distribuirea de pachete și pliante cetățenilor sau prin trimiterea de SMS-uri cu rezultatele unor sondaje „fantomă”.

Pe durata desfășurării procesului de vot pentru turul al II-lea, Ministerul Administrației și Internelor a declarat că au fost sesizate 194 de infracțiuni și au fost emise ordonanțe de reținere pentru 2 persoane la Brașov și Săcele pentru intenție de vot multiplu și la Ștefănești, jud. Argeș, pentru oferire de bunuri cu scopul de a influența intenția de vot. Au fost aplicate 269 de sancțiuni contravenționale care au dus la amenzi în valoare totală de 208.870 lei. Cele mai multe infracțiuni au fost semnalate în Dâmbovița (29), Teleorman (16), Vrancea și Galați (12), cele mai multe persoane cercetate au fost la Dâmbovița, Teleorman și Galați, iar cele mai multe sancțiuni au fost aplicate la Satu Mare, Dolj și București. Principalele infracțiuni au fost oferirea de bani, bunuri ori alte foloase în scopul influențării votului, cumpărarea de voturi, transportul de grupuri de persoane la secțiile speciale, votul multiplu.

În turul al II-lea al alegerilor prezidențiale acuzațiile de fraudare au avut ca subiect principal atât secțiile speciale de vot, cât și cele din străinătate. Numeroase organizații non-guvernamentale și sindicale (Asociația *Pro Democrația*, Active Watch – Agenția de Monitorizare a Presei, CNS „Cartel ALFA”, Centrul de Resurse Juridice, Transparency International România) au arătat că secțiile de votare speciale au ridicat cele mai mari suspiciuni cu privire la turismul electoral și votul multiplu, în condițiile în care **986.887 (9,29%) au votat în altă secție decât cea în care au fost arondați conform domiciliului**. Să notăm faptul că la alegerile prezidențiale din 2004, la al doilea tur de scrutin, numărul alegătorilor care au votat pe liste speciale (tip 2) a fost de 433.856. Prin urmare, la o

participare la vot, în turul second, sensibil egală, numărul celor care nu au votat în localitatea de domiciliu este aproape dublu în 2009 față de 2004.

În ceea ce privește secțiile de votare din străinătate, PSD a semnalat numeroase nereguli, printre care: organizarea secțiilor de vot în afara misiunilor diplomatice (în holul hotelurilor, în săli de cinematograf sau de sport); lipsa monitorizării video a secțiilor de vot din străinătate care au statut de secții speciale; refuzul președinților secțiilor de votare de a da curs cererilor scrise, conform deciziei BEC, ale reprezentanților PSD+PC de a obține copii ale tabelelor electorale cu CNP-urile celor care au votat, în vederea comparării. Pe lângă aceste nereguli, Biroul Electoral pentru Străinătate a trimis trei sesizări Parchetului: cazul primarului Chișinăului, Dorin Chirtoacă, ce a condus operațiunea „Autobuzul” în Republica Moldova și două cazuri din Italia, semnalate de președinții secțiilor de vot, unde mai multe persoane s-au prezentat la urne după ce votaseră deja, la același tur de scrutin, la altă secție de vot.

Rezultatul strâns al alegerilor din 6 decembrie, pe fondul suspiciunilor de fraudă electorală, a determinat PSD ca pe 8 decembrie 2009 să conteste la Curtea Constituțională rezultatul turului al II-lea al alegerilor pentru Președintele României, motivând că acestea au fost fraudate. La baza depunerii contestației au stat următoarele argumente: numărul mare de voturi nule față de diferența prezentată de BEC între cei doi candidați; procesele verbale modificate în BEJ-uri fără verificarea votului valabil exprimat; turismul electoral masiv, fără posibilitatea de a compara în timp real dacă persoanele care au votat în secțiile speciale au votat și pe listele din secțiile permanente; mita electorală; CNP-uri falsificate, mai ales în diasporă.

Tabel 1: *Voturi nule, alegeri prezidențiale (1992-2009)*

Nr. Crt.	Alegeri prezidențiale	Numărul total al voturilor valabil exprimate	Numărul total al voturilor nule	Procentaj
1.	<u>Turul I</u> : 27 septembrie 1992	11.908.015	588.415	4,94%
	<u>Turul II</u> : 11 octombrie 1992	12.034.636	116.092	0,96%
2.	<u>Turul I</u> : 3 noiembrie 1996	12.652.900	426.545	3,37%
	<u>Turul II</u> : 17 noiembrie 1996	12.972.485	102.579	0,79%
3.	<u>Turul I</u> : 26 noiembrie 2000	11.212.974	336.507	3%
	<u>Turul II</u> : 10 decembrie 2000	10.020.870	160.264	1,59%
4.	<u>Turul I</u> : 28 noiembrie 2004	10.452.205	339.010	3,24%
	<u>Turul II</u> : 12 decembrie 2004	10.008.314	103.245	1,03%
5.	<u>Turul I</u> : 22 noiembrie 2009	9.718.840	227.446	2,34%
	<u>Turul II</u> : 6 decembrie 2009	10.481.568	138.476	1,30%

Voturile anulate sunt un fenomen care a fost prezent în toate alegerile, el putând fi explicat nu atât ca o metodă de fraudare a scrutinului, deși faptul nu poate fi exclus, cât ca o manifestare de dezaprobare față de candidați. Analiza dinamicii voturilor nule (vezi *Tabelul 1*) din alegerile prezidențiale scoate în evidență faptul că în primul tur de scrutin sunt mai multe voturi anulate, iar în turul al II-lea numărul acestora ajunge până la 1,6%

din totalul voturilor exprimate. În alegerile din 6 decembrie 2009 procentul voturilor nule a fost de 1,3%

O situație specială este cea a voturilor din străinătate, a căror importanță ar putea fi considerată decisivă pentru stabilirea învingătorului, în condițiile în care Traian Băsescu a pierdut în secțiile din România, dar voturile din diaspora au fost majoritar în favoarea sa. **Dacă, de exemplu, România ar fi preluat modelul ungar și nu ar fi acordat drept de vot în alegerile parlamentare diasporei, Traian Băsescu nu ar mai fi astăzi președinte al României.**

Primul aspect semnificativ al votului din străinătate este acela al creșterii sale numerice (vezi *Tabel 2*), de la 16.331 în turul al II-lea al alegerilor prezidențiale din anul 2000, la 146.876 în 6 decembrie 2009. Această creștere cu cca. 950%, într-un deceniu, a prezenței la urne în finala alegerilor prezidențiale poate fi explicată prin mărirea rapidă a numărului de cetățeni români care trăiesc în străinătate și care și-au putut exercita dreptul de vot în mult mai multe secții.

Suspiciunile privind fraudarea alegerilor prezidențiale în străinătate sunt alimentate de faptul că, în timp ce în alegerile din 2000 și 2004 numărul celor care au participat la turul al II-lea a scăzut (în 2000) sau a rămas constant (în anul 2004), la 6 decembrie au fost cu peste 50.000 mai mulți votanți decât în 22 noiembrie. Desigur, creșterea numărului de votanți în turul al II-lea poate fi explicată prin mărirea interesului față de rezultatul alegerilor, dar nu poate fi exclusă și interpretarea (tendențioasă) potrivit căreia în diaspora, posibilitatea de fraudare a votului este mult mai mare decât în țară. Aceasta deoarece, brațul legii care reglementează procesul electoral este mai scurt pe teritoriul altui stat.

Tabel 2: Voturilor din secțiile de votare din străinătate (2000-2009)

Nr. crt.	Alegeri prezidențiale	Numărul total al voturilor valabil exprimate (în străinătate)
1.	<u>Turul I:</u> 26 noiembrie 2000	33.169
	<u>Turul II:</u> 10 decembrie 2000	16.331
2.	<u>Turul I:</u> 28 noiembrie 2004	40.869
	<u>Turul II:</u> 12 decembrie 2004	40.149
3.	<u>Turul I:</u> 22 noiembrie 2009	94.383
	<u>Turul II:</u> 6 decembrie 2009	146.876

Dincolo de aceste considerații, dacă am exclude prin ipoteză ideea fraudei, ar trebui făcută o analiză a votului diasporei din perspectivă sociologică. Astfel, cei mai mulți membri ai emigrației române trăiesc o dublă frustrare: aceea de a nu-și fi putut construi o viață decentă în țara de origine; aceea de a fi tratați ca subiecți de mână a doua (atunci când nu sunt tratați ca persoane indezirabile) în țările de reședință. O atare stare de spirit nu poate să nu influențeze opțiunea de vot. Respinși de două sisteme (naționale) ei sunt atrași de discursul liderilor anti-sistem (precum Traian Băsescu). Totodată, indiferent de trăinicia legăturilor lor cu țara de origine, membrii diasporei au o cunoaștere limitată și în mare măsură exterioară a realităților, proceselor și personalităților naționale. De aceea, sunt mai ușor de manipulat. Din atare perspectivă, mai legați, mai conștienți și mai responsabili față de România sunt rezidenții fără cetățenie română care trăiesc efectiv aici, suportând direct și imediat consecințele politicii românești, plătesc impozite aici, produc aici și, după caz, creează locuri de muncă aici. Toate acestea sunt argumente pentru ca în cadrul unei

viitoare reforme constituționale să se analizeze condițiile cerute pentru exercitarea dreptului de vot. Măcar extinderea dreptului de vot la anumite categorii de rezidenți ar putea fi promovată.

În urma contestației primite de la PSD, Curtea Constituțională a hotărât - în temeiul art. 146 litera f din Constituție, al art.2, alin.2 din Legea 370/2004 pentru alegerea președintelui României și al art.77 din Legea 47/92 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale - **reexaminarea buletinelor de vot nule și renumărarea acestora de către Biroul Electoral Central pentru a se stabili dacă există diferențe între datele consemnate în procesul-verbal și realitatea constatată.** În urma renumărării, au fost descoperite un număr de 2.247 de voturi valabil exprimate (1.260 în favoarea lui Traian Băsescu și 987 pentru Mircea Geoană), iar decizia finală a Curții Constituționale a fost de validare a scrutinului prezidențial, deoarece cele constatate nu au modificat clasamentul final al celor doi candidați.

C) Strategii electorale

În acest subcapitol analizăm strategiile de campanie ale candidaților la Președinția României.

i) Traian Băsescu – ură, frică, frustrări și scepticism

Traian Băsescu s-a remarcat ca un politician populist abil care știe să folosească starea de spirit a electoratului în favoarea sa. Principala preocupare a candidatului Traian Băsescu a fost să nu dea prilejul competitorilor politici să-i discute mandatul, deoarece realizările perioadei 2005-2009 sunt atât de puține încât nu puteau prin ele însele să legitimeze realegerea. Ca atare, strategia lui Traian Băsescu a fost de a ocupa spațiul comunicațional al întregii perioade de precampanie și campanie electorală prin crearea unor evenimente care să-l pună în prim-plan, respectiv să paraziteze spațiul public cu teme artificiale.

Primul eveniment important în aplicarea acestei strategii a fost spargerea guvernului de mare coaliție și, implicit, eliminarea PSD de la guvernare. Desigur, obiectivul lui Traian Băsescu a fost ușurat de calculele strategice ale conducerii PSD, care considera că Mircea Geoană avea mult mai puține șanse dacă partidul său rămânea la guvernare. Al doilea obiectiv al demolării „Parteneriatului pentru România”, pe lângă cel de natură comunicațională prezentat anterior, a vizat deținerea controlului exclusiv asupra Ministerului de Interne, organizatorul alegerilor prezidențiale. Subsecvent, s-a sperat că prin scoaterea PSD de la guvernare și înlocuirea imediată a oamenilor propuși de acest partid în diverse și numeroase poziții administrative, social-democrații vor intra în logica tensiunilor interne, organizațiile teritoriale fiind demobilizate. Efectul a fost însă contrar, de victoria lui Mircea Geoană fiind legată revenirea PSD la guvernare.

Refuzul lui Traian Băsescu de a-l nominaliza pe Klaus Iohannis în funcția de prim-ministru a fost motivat într-o cheie para-constituțională, dar potrivit unei metode experimentate și cu ocazia referendumului pentru demiterea sa din funcție și anume: dacă în anul 2007 discursul de tip autoritar-populist, bazat pe identificarea unor adversari și direcționarea nemulțumirii cetățenilor a fost centrat pe ideea „coaliției celor 322 parlamentari”, împotrivirea față de primarul Sibiului a fost motivată prin asocierea acestuia

așa-numitei „coalitii de la Grivco” (sediul firmelor lui Dan Voiculescu). În mesajele electorale, Traian Băsescu și-a identificat adversari (Ion Iliescu, Dan Voiculescu, Viorel Hrebenciuc, Marian Vanghelie ș.a.) pe care i-a diabolizat, asociindu-le diverse trăsături negative. Ținta predilectă a ofensivei prezidențiale nu a fost candidatul Mircea Geoană, ci Ion Iliescu, prin invocarea cotidiană a trecutului său comunist, respectiv prin atacuri repetate la adresa acestuia în speranța de a atrage (mai ales în turul al doilea) votanții care se consideră a fi „de dreapta”.

În plan secundar, în cadrul procesului politic și constituțional privind constituirea unui nou guvern, Traian Băsescu s-a folosit de frica de sărăcie a românilor, respectiv de spaima generată de perspectiva șomajului, pentru a arăta că formarea unui guvern pro-prezidențial este o garanție pentru plata salariilor și pensiilor. Ulterior, după eșecul validării de Parlament a Guvernului Lucian Croitoru, Traian Băsescu a încercat să escamoteze situația dificilă a României, spunând că „vârful crizei a trecut”.

A doua axă a strategiei politice a lui Traian Băsescu a fost să încerce să direcționeze frustrarea populației nemulțumite dinspre persoana sa, spre instituția parlamentară. Cu ocazia alegerilor europarlamentare din anul 2007 a fost convocat un referendum pe tema schimbării sistemului electoral. În 2009 s-a organizat un dublu referendum, vizând atât trecerea de la bicameralism la sistemul unicameral, cât și reducerea numărului de parlamentari de la 471 la 300. Ceea ce a șocat în campania electorală a lui Traian Băsescu a fost utilizarea factorului „ură” drept principal combustibil electoral. Astfel, principalul mesaj, care a împânzit România, a fost: „De ce le e frică nu scapă!” - metodă folosită doar de către regimurile autoritare. **Prin stimularea sentimentelor anti-parlamentare a unei populații sărăcite de criza economică și frustrate de situația generală a României, Traian Băsescu și PD-L s-au autoplasat în vecinătatea ideologică a fascismului interbelic.**

Sloganul secundar „Băsescu pentru România!” trebuie înțeles ca o prelungire a celui dintâi, dorindu-se convingerea electoratului că doar Traian Băsescu reprezintă națiunea, în timp ce parlamentarii ar reprezenta interese anti-naționale. Această idee a fost accentuată prin schimbarea panotajului electoral în jurul datei de 15 noiembrie, Traian Băsescu fiind prezentat pur și simplu drept „Președintele”, acreditându-se teza deplinei identități între poziția prezidențială și persoana președintelui în funcție. Prin auto-prezentarea lui Traian Băsescu drept „Președintele”, acesta a realizat o trecere *de facto* de la regimul republican de factură democratică la cel absolutist de lider mesianic. (Potrivit studiilor de specialitate, în timp ce regimul republican se bazează pe raționalism, pozitivism și angajare cetățenească liberă, regimul absolutist de lider mesianic, asemenea absolutismelor monarhice, se constituie și funcționează ca un surogat de religie sau ca religie alternativă, excluzând atât raționalitatea cât și libertățile cetățenești.)

Simultan cu introducerea formulei „Președintele” în panotajul PD-L (Traian Băsescu) s-a trecut la o reîmprospătare a mesajului (lucru posibil ca urmare a abundenței de resurse financiare), prin formula: „Voi sunteți adevărata majoritate!”, urmată de: „Băsescu luptă pentru tine!”. Mesajul are o evidentă dimensiune anti-parlamentară, având rolul de a contracara ideea că președintele are un comportament antidemocratic prin refuzul nominalizării lui Klaus Iohannis, deși acesta a fost sprijinit de o largă coaliție parlamentară. Mesajul mai sugera că Parlamentul este o verigă intermediară inutilă și deformatoare a realității populare, câtă vreme majoritatea parlamentară nu reprezintă pe

nimeni, în timp ce majoritatea prezidențială cu sediul în stradă este veritabila voință populară exprimată prin unica voce disponibilă și legitimă, cea a Președintelui.

Strategia discursivă băesciană prezentată anterior indică, în fapt, o mutație profundă la nivelul electoratului PD-L, în sensul în care partidul prezidențial a fost părăsit de votanții săi din mediul urban mare, de cetățenii cu educație superioară și *status* social peste medie, Traian Băsescu devenind preferatul suburbiilor paupere, al satelor celor mai sărace, al dependenților de intervențiile asistențiale ale statului, în general al aceluia public care manifestă apetență pentru mesajele autoritare. O atare schimbare calitativă a bazinului electoral al lui Traian Băsescu nu a fost conjuncturală, ci reprezintă consecința ineluctabilă a stilului populist-autoritar promovat sistematic după anul 2004. Un atare bazin social-electoral este cel din care în trecut și-au tras sprijin atât fascismul cât și comunismul. Chiar dacă Traian Băsescu nu ar adera la asemenea curente politice sau ideologice, agitarea suporterilor lor este încă extrem de periculoasă. Odată mobilizați și dinamizați, mai ales în condiții de criză, nu le va mai lipsi decât liderul care să transforme dictatura din ipoteză în realitate. Nimic nu garantează că Președintele Băsescu sau altcineva va putea ține sub control stihiiile dezlănțuite.

Schimbarea structurii electoratului lui Traian Băsescu a avut drept consecință și adoptarea unor noi strategii de campanie. Dacă în anul 2004 Alianța D.A. a câștigat bătălia mediatică în fața PSD, în anul 2009 Traian Băsescu a pierdut în mod categoric competiția în mass-media (presa scrisă, tv, radio sau Internet), încercând să compenseze aceste pierderi prin utilizarea discreționară a instituțiilor publice pentru asigurarea prezenței la acțiunile electorale, respectiv pentru atragerea a cât mai multor voturi. PD-L a dorit să compenseze deficitul de susținere publică din partea formatorilor de opinie și starea de izolare pe scena politică printr-o campanie masivă de *out-door*. Amploarea acestui panotaj și bugetul necesar (conform unor articole din presa scrisă, mult mai mare decât cel permis de lege) arată că PD-L a fost dispus să facă orice pentru a se menține la putere. Controlul exclusiv asupra instituțiilor publice a fost utilizat de către PD-L ca un element de presiune asupra alegătorilor, în principal celor dependenți într-un fel sau altul de sectorul public.

După aflarea rezultatelor de la turul I al alegerilor, Traian Băsescu și-a schimbat strategia radicalizându-și mesajul în încercarea de mobilizare a bazei sale electorale. Tactica de campanie pentru turul al II-lea a lui Traian Băsescu a cuprins patru elemente importante: i) folosirea rezultatului referendumurilor pentru parlament unicameral și reducerea numărului de parlamentari ca principală resursă de campanie, asumându-și statutul de „reformator” al statului, restul clasei politice fiind portretizată drept un „dușman de clasă” *sui generis*; ii) utilizarea unui discurs de factură populistă, prin care se afirma că „singurul partener pentru turul al II-lea este poporul român” (ca efect a izolării PD-L pe scena politică iii) atacuri directe și violente la adresa „mogulilor”, despre care s-a insinuat permanent că l-ar controla pe Mircea Geoană, fiind reiterată și teza potrivit căreia candidatul PSD ar fi „omul Moscovei”; iv) încercarea de subrezire a coaliției constituite împotriva sa prin determinarea „defectării” unor lideri locali din rândurile acesteia, creându-se astfel impresia că decizia de a-l izola aparține „oligarhiei” centrale (conducerilor partidelor), iar nu politicianilor apropiați de popor din indiferent ce formațiuni politice.

Sub raport comunicational Traian Băsescu a împins până la extrem „teoria conspirației mogulilor”, Mircea Geoană fiind considerat o „marionetă” a acestora. În prezentarea lui Geoană ca un candidat al oculte plutocrate, nume de împrumut al unei

grupări de magnați lacomi conspirând împotriva poporului român, s-a folosit teza lipsei de autenticitate a acestuia, portretizat ca o formă fără fond, produs al laboratoarelor de imagine. În asociere cu aceasta s-a hiperdezvoltat teoria „singur împotriva tuturor”. În acest fel, Traian Băsescu a încercat să compenseze deficitul de suport electoral consecutiv realizării alianței PSD-PNL, printr-o strategie de „auto victimizare”, în care șeful statului devine un luptător cu toată lumea, respectiv un luptător anti-sistem!

Strategia de victimizare a fost dusă la extrem în contextul publicării unor imagini care indică o lovitură aplicată de Traian Băsescu unui copil cu ocazia unui miting în campania electorală din anul 2004 de la Ploiești. Candidatul PD-L s-a prezentat drept victima unei campanii de manipulare, acuzându-l pe Dinu Patriciu pentru această operațiune („Rușine, Dinu Patriciu!”).

Esența strategiei de campanie electorală a lui Traian Băsescu a fost să utilizeze starea de nemulțumire a cetățenilor față de instituția parlamentară și să se plaseze în postura luptătorului împotriva celor bogați. „Agenții electorali” ai candidatului Băsescu au fost frica (de criză, dar și de schimbare), ura (față de elitele politice și economice) frustrarea (celor nevoiași, dar și a unor categorii socio-profesionale aparținând elitelor culturale), precum și scepticismul (față de ideea că participarea la vot sau schimbarea conducerii statului pot determina evoluția vieții lor spre bine). **Traian Băsescu a reușit performanța de a se prezenta ca un președinte de dreapta care a utilizat, însă, simultan teme ale fascismului interbelic, prin componenta anti-parlamentară și ale stângii populiste, prin atacurile sistematice la „moguli”, îmbogățirii tranziției; un președinte în același timp împotriva schimbării și împotriva sistemului. Simbioza dintre teme ale fascismului și ale socialismului demagogic nu putea fi realizată decât de un candidat a cărui esență identitară poate fi sintetizată prin formula „oportunismului populist”.**

ii) Mircea Geoană – „un președinte pentru liniștea noastră”

Pentru militanții PSD, îndepărtarea de la putere a lui Traian Băsescu nu a reprezentat doar o metodă pentru aducerea unui social-democrat în funcția de Președinte al României și, pe cale de consecință, la conducerea Executivului, ci și un obiectiv strategic, privind evitarea consolidării unui regim de natură autoritară. Ca atare, în ciuda diviziunilor și rivalităților mai vechi, a tensiunilor interne, PSD s-a mobilizat pentru câștigarea alegerilor prezidențiale.

Candidatul PSD a plecat în campania electorală având avantajul sprijinului unui partid bine organizat, călit în competițiile electorale, având militanți obișnuiți să câștige alegerile. Mircea Geoană a intrat în perioada de pre-campanie electorală, pe de o parte, conducând un partid aflat într-o poziție subalternă în Guvernul Emil Boc, pe de altă parte, având dezavantajul psihologic al unei înfrângeri în fața lui Traian Băsescu în alegerile pentru Primăria Capitalei din anul 2004. În plus, Mircea Geoană s-a confruntat cu pericolul ca o parte din voturile simpatizanților PSD să se îndrepte spre Sorin Opreșcu, așa cum s-a întâmplat în alegerile locale din iunie 2008, când Cristian Diaconescu a obținut jumătate din voturile partidului său, ratând intrarea în turul al II-lea.

Rând pe rând, factorii de risc structural pentru candidatura lui Mircea Geoană au fost îndepărtați. PSD a jucat corect din punct de vedere politic pe intenția lui Traian Băsescu de a-l destabiliza în preajma alegerilor, ieșind mai întâi de la guvernare și, ulterior, alăturându-se PNL pentru dărâmarea Guvernului Emil Boc printr-o moțiune de cenzură. În

acest fel, din punct de vedere comunicațional PSD și-a regăsit pe deplin credibilitatea ca partid adversar al lui Traian Băsescu. În pofida tuturor speculațiilor, Ion Iliescu și Adrian Năstase l-au sprijinit pe Mircea Geoană, astfel încât hemoragia electoratului PSD spre Sorin Oprescu a fost stopată. Structurile de partid s-au mobilizat în sprijinul candidatului PSD, fiind realizate numeroase acțiuni de campanie din „ușă-n ușă” în aproape toate localitățile României.

Proiectul electoral al lui Mircea Geoană a purtat în mod sugestiv titlul „O Singură Românie”, ideea centrală fiind realizarea unei necesare reconcilieri naționale după cinci ani de mandat prezidențial al lui Traian Băsescu, în care logica dominantă a fost cea a conflictului politic și a distrugerii adversarilor. Sloganul lui Mircea Geoană „Învingem împreună!” dorea să consolideze ideea unei „pacificări” a societății românești odată cu îndepărtarea de la putere a lui Traian Băsescu.

Preocuparea de ordin strategic a lui Mircea Geoană și a echipei sale de campanie a vizat crearea condițiilor pentru atragerea unui electorat cât mai numeros din afara bazinului PSD, în vederea turului al II-lea. Mircea Geoană a evitat să ostilizeze electoratul liberal prin atacuri la adresa lui Crin Antonescu, adoptând o atitudine condescendentă în fața *upercut*-urilor candidatului PNL. În vederea atingerii aceluiași obiectiv, câștigarea turului al II-lea, vizitele electorale ale lui Mircea Geoană au fost realizate în zonele vulnerabile ale PSD din Moldova de Nord, respectiv în Transilvania și Banat, pentru a câștiga electori indeciși.

În cadrul strategiei politice a PSD pentru alegerile prezidențiale s-a mizat în continuare pe lansarea a unor promisiuni electorale (de exemplu, creșterea pensiilor, investiții masive în agricultură și infrastructură ș.a.), de interes atât pentru electoratul tradițional al PSD, cât și pentru electoratul dreptei. Lipsa explicațiilor cu privire la resursele necesare satisfacerii respectivelor promisiuni, ca și generozitatea facilă a perspectivelor descrise au creat, însă, suspiciunea de demagogie unei populații obișnuită cu dezamăgirile și angajamentele neonorate ale politicianilor, diminuând impactul pozitiv scontat al unei atari abordări.

O altă preocupare a PSD a fost aceea de a bloca folosirea discreționară a resurselor publice de către PD-L în folosul candidatului său, fiind reclamate cazuri de încălcare a legii (utilizarea Poștei Române, a mijloacelor tehnice ale unor regii de stat ș.a.).

Pentru turul al II-lea, Mircea Geoană a căutat să fructifice avantajul strategic oferit de încheierea unui parteneriat de guvernare cu PNL. La nivel discursiv a continuat linia de diferențiere față de Traian Băsescu, promovând mesaje privind realizarea unei reconcilieri naționale, revenirea la normalitate și realizarea unei guvernări eficiente. Mesajul central al campaniei electorale a lui Mircea Geoană („O Singură Românie!”) a fost întărit prin înțelegeri politice la nivel parlamentar cu grupul minorităților naționale. O situație specială a fost în cazul PRM, Mircea Geoană evitând să repete greșeala din anul 2004 când a declarat că PSD nu are nevoie de voturile lui CV Tudor, iar electoratul acestuia s-a orientat masiv spre Traian Băsescu. Mircea Geoană a menținut ambiguitatea în raport de votanții PRM, atitudine care a implicat evitarea formalizării unei înțelegeri electorale cu UDMR, deși aceasta a funcționat *de facto*.

În speranța atragerii votanților dreptei tradiționale, anticomuniste, Mircea Geoană a încheiat la 1 decembrie 2009 un protocol cu PNȚ-CD (aripa Radu Sârbu), prin care s-a urmărit reconcilierea. Evenimentul a avut loc la Timișoara, fiind speculat de PD-L, care a organizat o contra-manifestație în orașul în care a început Revoluția română, eveniment

continuat prin acțiuni ale unor adevărate brigăzi de asalt la București, Brașov, Târgoviște, Cluj și Iași. Deși ideea unei apropieri de electoratul din Banat a fost valoroasă din punct de vedere al strategiei de campanie electorală, ea nu a fost organizată corespunzător, ceea ce a adus prejudicii candidatului PSD.

În planul acțiunilor de campanie PSD și PNL și-au sincronizat evenimentele, fiind organizate mitinguri (Brașov, Timișoara, Iași) la care Mircea Geoană și Crin Antonescu au participat împreună. De asemenea, a fost desfășurată o campanie de *out-door* la nivel național, avându-i ca protagoniști pe cei doi președinți de partide.

Ideea strategică principală a lui Mircea Geoană pentru turul al II-lea a fost să utilizeze resursele de credibilitate ale lui Crin Antonescu și Klaus Iohannis, producându-se o detașare de liderii tradiționali ai stângii (care nu au fost invitați la evenimentele electorale – mitinguri sau dezbateri), în încercarea de a menaja susceptibilitățile votanților de dreapta. Aceasta explică, în parte, o anumită confuzie sau dezamăgire în rândurile electoratului PSD care, se poate bănuie inclusiv prin extrapolarea constatărilor de la turul întâi (când candidatul și președintele PSD a obținut voturi sub scorul partidului), a continuat să îi refuze lui Mircea Geoană plenitudinea sprijinului său.

O componentă reușită a strategiei, cu efecte atât pe planul susținerii interne dar și a celei externe, a fost sublinierea faptului că vidul de guvernare consecutiv lipsei majorității parlamentare necesare lui Traian Băsescu spre a-și impune guvernele (vezi cazurile Croitoru și Negoită) poate fi depășit numai prin aducerea la Cotroceni a unui șef de stat (Mircea Geoană) dispunând de o asemenea majoritate (rezultat al coaliției PSD-PNL).

Prezentându-se ca un președinte capabil să unească, în contrast cu Traian Băsescu – președintele care dezbină și ca un președinte al liniștii sociale și politice în contrast cu Traian Băsescu – președintele scandalului perpetuu, Mircea Geoană a urmărit să capitalizeze ura față de contracandidatul său, transformând bășescofobia masivă și crescândă a celor mai diferite categorii ale societății românești, în agent electoral. Această strategie nu a fost speculativă ci s-a bazat pe o realitate a cărei principal responsabil a fost Traian Băsescu însuși. Mircea Geoană a urmărit să obțină un avantaj maxim din unirea oponentilor extrem de numeroși și de diverși pe care Traian Băsescu și-i crease ca urmare a naturii sale confrunționale și conflictuale. În acest sens, se poate spune că provocându-și izolarea și rămânând practic singur, Traian Băsescu s-a pus prin propria acțiune în poziția învinsului înainte chiar ca întrecerea să înceapă. El putea câștiga doar dacă la ceea ce obținea prin efort electoral propriu (inclusiv o eventuală fraudă) se adăuga efectul unor greșeli semnificative ale adversarului. Sesizând situația, strategii campaniei lui Mircea Geoană se pare că au ajuns la concluzia că acesta poate câștiga numai din votul negativ pe care Traian Băsescu îl acumula de la sine (fără a necesita nici măcar o campanie negativă), esențial fiind să evite expunerea publică necontrolată, susceptibilă a pune în evidență vulnerabilități personale și comiterea de erori sancționabile electoral. (Așa se explică de ce Mircea Geoană a insistat doar formal să aibă confruntări publice directe cu contracandidații săi și, în special, cu Traian Băsescu.) Dimpotrivă, Traian Băsescu a făcut tot ce se putea pentru a-l pune pe Mircea Geoană în situația de a comite o greșeală fatală. (Folosind o comparație din domeniul boxului se poate spune că strategia lui Mircea Geoană a fost aceea a jocului la trecerea timpului spre a conserva punctele acumulate prin lovituri nedecisive, în timp ce strategia lui Traian Băsescu a fost aceea a jucătorului care încasează lovitură după lovitură, repriză după repriză, așteptând momentul favorabil spre a aplica un singur pumn, dar decisiv.)

iii) Crin Antonescu – revoluția morală

Congresul extraordinar al PNL din 20-21 martie 2009 l-a adus în fruntea liberalilor pe Crin Antonescu. Președintele PNL a obținut sprijinul membrilor de partid din mai multe motive: Călin Popescu-Tăriceanu a fost considerat un obstacol pentru o eventuală apropiere de PD-L, în vederea formării unui nou guvern; Crin Antonescu putea să se detașeze de „greaua moștenire” a guvernării liberale, fiind totodată considerat un mai bun orator decât fostul premier liberal. PNL a pornit în campania electorală cu optimism, având speranța că președintele său ar putea intra în turul al II-lea al alegerilor prezidențiale.

Campania electorală a lui Crin Antonescu a fost gândită pe două axe: mobilizarea electoratului partidului și atragerea cât mai multor votanți indeciși. Pentru electoratul de dreapta, Crin Antonescu a propus măsuri vizând reducerea impozitării și realizarea unui stat minimal. Din această perspectivă, discursul său a fost unul neo-liberal. Este de subliniat că un asemenea discurs, în ciuda numelui, nu caracterizează partidele liberale europene ci pe acelea conservatoare sau mai exact pe cele care constituie aripa dreaptă a partidelor populare. În SUA neo-liberalismul este doctrina Partidului Republican. Reamintind că sub raport doctrinar Traian Băsescu s-a situat la dreapta lui Crin Antonescu și că abordarea lui Mircea Geoană a fost mai ales din punct de vedere retoric pe linia stângii social-democrate europene, dar în ceea ce privește politicile schițate a inclus multe elemente neo-liberale, constatăm că în România, în ciuda gravelor probleme sociale cu care se confruntă societatea, spectrul politic este serios deplasat spre dreapta. Faptul este cu atât mai șocant cu cât în restul Europei și chiar în SUA inclusiv partidele drepte preiau, mai ales sub presiunea crizei economico-financiare globale, tot mai multe teze și soluții din arsenalul stângii socialiste. Aceasta demonstrează defazarea României sub aspect ideologic, față de principalele tendințe euro-atlantice, ca parte a defazării sale culturale și istorice generale.

Candidatul PNL a primit susținerea fostului președinte Emil Constantinescu, și a unor personalități „de dreapta” ale vieții publice românești.

Liderul liberal a sperat să atragă votanți din categoria electoratului indecis printr-un proiect comunicațional care să-l prezinte drept un „altfel de președinte”. Crin Antonescu și-a propus să realizeze „revoluția bunului-simț”, sloganul său de campanie fiind: „România bunului-simț, Antonescu președinte!” Conținutul unei asemenea „revoluții” a rămas nedefinit. Formula, de factură impresionistă, a vizat sugerarea contrastului cu Președintele Traian Băsescu despre care se subînțelegea că reprezintă lipsa bunului-simț. Prin aceasta strategia de campanie liberală s-a plasat pe aceeași linie cu cea social-democrată: atât Crin Antonescu cât și Mircea Geoană au optat pentru a întruchipa, sub aspect comportamental, un alt fel de șef de stat decât cel în funcție, respectiv unul diametral opus. Crin Antonescu a încercat și a și reușit, însă, ca, afișând imaginea omului rațional și rezonabil (în contrast cu un Traian Băsescu denunțat ca irațional și nerezonabil), să nu lase impresia slăbiciunii, nehotărârii și lipsei de direcție (tot raportat la Traian Băsescu reputat ca om cu caracter puternic).

În timpul campaniei electorale, Crin Antonescu a reușit să se individualizeze în raport de restul candidaților prin două acțiuni. Prima dintre acestea a fost propunerea lui Klaus Iohannis pentru funcția de premier, după demiterea guvernului Boc, inițiativa lui Crin Antonescu fiind sprijinită atât de PSD cât și de UDMR. Obținerea de către candidatul PNL a suportului pentru Iohannis din partea contracandidaților săi i-a creat lui Crin

Antonescu o platformă pentru a se prezenta drept un om de stat care pune interesul public deasupra interesului de partid. Aproximarea dintre Antonescu și Iohannis i-a adus un plus de credibilitate candidatului PNL.

Al doilea eveniment prin care Crin Antonescu a atras simpatia electoratului anti-băsescian a fost dezbaterile electorale de la Cluj-Napoca din 14 noiembrie, când a reușit să spulbere mitul invincibilității în dezbateri a lui Traian Băsescu, cu atât mai mult în contextul în care numeroși formatori de opinie au considerat absența lui Mircea Geoană de la respectiva dezbateri ca o dovadă de slăbiciune.

Campaniile electorale prezidențiale, având o anvergură națională, pentru a obține succesul, necesită nu doar un candidat cu un program politic atrăgător sau cu darul vorbirii, ci și o importantă infrastructură de partid, care să fie utilizată atât pentru mobilizarea alegătorilor cât și pentru asigurarea corectitudinii procesului electoral. Or, PNL, cu toate că a fost un partid guvernamental, nu a reușit să devină un partid comparabil cu PSD și PD-L în ceea ce privește extinderea teritorială. Liberalii, în pofida eforturilor, nu au reușit să atragă suficiente resurse pentru campania electorală, să asigure un panotaj extins în toate localitățile din România și, mai ales, să atragă electoratul din mediul rural.

Un alt obstacol pe care Crin Antonescu a încercat să-l depășească a fost prezentarea sa sistematică de către casele de sondaj a opiniei publice în poziția a III-a, poziție care nu-i asigura intrarea în finala alegerilor. PNL a reacționat și a încercat să contracareze impactul respectivelor sondaje, publicând la rândul său prognoze optimiste care să mobilizeze baza partidului, precum și să îi atragă pe votanții anti-băsescieni care doreau să mizeze pe o carte câștigătoare.

În ultimele zece zile ale campaniei electorale (înaintea turului I), Crin Antonescu a încercat să obțină accesul în finala pentru prezidențiale, atacându-l în mod sistematic pe Mircea Geoană. După eșecul intrării în finala prezidențialelor, Crin Antonescu s-a reorientat (surprinzător de) rapid pentru partidul său către PSD, în vederea formării unui guvern de coaliție cu social-democrații, implicându-se activ în campania electorală, de partea lui Mircea Geoană. Deși perfect justificată și cu totul laudabilă sub aspect strategic, pe fondul eșecului lui Mircea Geoană, respectiva opțiune ar putea să îi atragă probleme în cadrul partidului. Oricum, ea a consolidat imaginea de om de stat, de om politic matur și de om de „bun simț” a lui Crin Antonescu.

iv) Sorin Oprescu – riscurile unui candidat independent

Candidatura lui Sorin Oprescu a făcut obiectul a numeroase speculații, nici confirmate, nici infirmate, încă din vara anului 2009. Sorin Oprescu a încercat să transforme candidatura sa într-un subiect al dezbaterii publice, menținând suspansul asupra deciziei sale finale. Avantajul unei (pre)campanii timpurii rezultând din prezența în mass-media a controversatelor speculații pe tema posibilei sale candidaturi, a avut drept pendant întârzierea lansării campaniei propriu-zise, respectiv a organizării logisticii de campanie și a desfășurării unor acțiuni electorale. Sorin Oprescu a fost ultimul candidat care a intrat în competiția prezidențială. Această întârziere poate fi una dintre explicațiile scorului său modest și deci, una dintre erorile calculului său strategic.

Principala resursă a campaniei lui Sorin Oprescu – statutul de independent politic – a fost supralicitată în campania electorală, dorindu-se a se folosi ca un atu percepția preponderent negativă a cetățenilor față de partidele politice. Sloganul său de campanie: „Hai România!”, a fost unul curajos, susținut de o retorică ușor mistică a virtuților

„independenței” politice. Prin sloganul de campanie, candidatul Sorin Oprescu și-a fixat ca referențial interesul național, dorind să marcheze diferența specifică în raport de candidații susținuți de partide, chipurile apărătorii unor interese partizane. Prin aceasta strategia lui Sorin Oprescu s-a diferențiat net de cele ale lui Mircea Geoană și Crin Antonescu și s-a apropiat de cea a lui Traian Băsescu: Sorin Oprescu nu a vrut să întruchipeze un alt fel de președinte decât Traian Băsescu ci un alt fel de Traian Băsescu; eventual un Traian Băsescu cu „față umană”.

Condiția de candidat independent și-a arătat pe parcursul campaniei electorale dezavantajele: în emisiunile electorale nu a fost reprezentat prin susținătorii săi decât în puține cazuri; evenimentele de campanie nu au beneficiat de infrastructura unui partid politic, arătând, în cele din urmă, caracterul superficial al pregătirilor pentru campania electorală.

Sorin Oprescu a sperat să obțină sprijinul informal al unor organizații PSD, însă acest lucru nu s-a întâmplat, în condițiile în care Ion Iliescu și Adrian Năstase și-au arătat deschis susținerea pentru candidatura lui Mircea Geoană. Strategia de campanie a lui Sorin Oprescu nu a funcționat și deoarece înainte de turul I al alegerilor prezidențiale primarul Capitalei nu a fost acceptat la dezbaterile televizate între principalii candidați, fiind astfel scos din competiția reală pentru accederea în turul al II-lea. Un alt factor care explică slaba vizibilitate a candidaturii lui Sorin Oprescu este faptul că acesta nu a fost implicat în dezbaterile pe marginea formării unor noi guverne. Astfel, ceea ce părea înainte de campanie un avantaj important – statutul de independent politic – s-a transformat pas cu pas într-o sursă a eșecului.

v) Corneliu Vadim Tudor – a patra candidatură, obosită de eșecurile anterioare

La a patra candidatură în alegerile prezidențiale oboseala lui CV Tudor a devenit vizibilă chiar și pentru cei mai înfocați susținători ai liderului PRM. CV Tudor s-a prezentat în competiția electorală lipsit de resurse umane și logistice, sprijinitorii săi financiari din trecut retrăgându-și suportul pentru un candidat fără șanse.

Obiectivul campaniei lui CV Tudor a fost să polarizeze în jurul său electoratul naționalist, folosind sloganul cu note alarmist-patetice „Salvați România! S.O.S. Poporul Român!”. Acțiunile de campanie ale PRM au fost sporadice, preponderent în București, deoarece lui CV Tudor nu i s-a putut pune la dispoziție infrastructura de care dispune un partid politic cu o rețea teritorială de aleși locali. De asemenea, liderul PRM a fost nevoit să facă față competiției cu Traian Băsescu pentru câștigarea electoratului etnocentric și autohtonist, deoarece în ultimii ani fostul președinte al României a transmis sistematic mesaje pentru captarea votanților naționaliști. (S-a demonstrat din nou că populismul alunecă inevitabil spre naționalism.)

Alături de Traian Băsescu și Sorin Oprescu, Corneliu Vadim Tudor a alcătuit grupul candidaților anti-sistem.

vi) Kelemen Hunor – o datorie onorată, un monopol păstrat

Participarea UDMR cu candidați proprii în alegerile prezidențiale din 1996-2004 a arătat că, indiferent de calitatea candidaților maghiari aceștia, nu reușesc să depășească clivajul etnic. Trimiterea unui candidat propriu în competiția prezidențială a reprezentat

pentru UDMR o metodă de „păstorire a turmei”, respectiv de a folosi voturile comunității maghiare pentru negocieri politice între turul I și turul al II-lea.

Candidatura lui Kelemen Hunor a fost în așa fel construită încât să mențină monopolul UDMR asupra voturilor comunității, precum și pentru a pregăti schimbul de generații la conducerea Uniunii. Acțiunile electorale ale candidatului UDMR au fost realizate în zonele din bazinul intracarpatic locuite de comunitățile maghiare. Programul electoral al lui Kelemen Hunor a fost promovat cu ajutorul sloganului: „Spune lucrurilor pe nume!”, candidatul UDMR încercând să obțină un suport electoral important prin promovarea ideii de modernizare a clasei politice, respectiv a unui nou contract politic între cetățeni și partidele politice. În campania electorală, Kelemen Hunor a reluat tezele tradiționale ale autonomiei, folosind însă un limbaj moderat, astfel încât tema „pericolului maghiar” să nu poată fi utilizată de candidații naționaliști români.

Din perspectiva coeziunii și securității națiunii civice române, candidatura lui Kelemen Hunor la președinția României a jucat un rol pozitiv, ea subliniind implicit dar ferm că viitorul cetățenilor români de origine maghiară este în România și că nicio magistratură în statul român nu este și nu le poate fi interzisă. Pe acest fundal, dacă UDMR a reușit să păstreze din nou monopolul reprezentării politice a comunității maghiare, faptul nu se datorează atât abilității sale cât incapacității principalelor partide transețnice de a transmite un mesaj coerent și concludent către minorități. Încercările pe această temă rămân stângace și superficiale. Pe când Europa a trecut la etapa construirii unei democrații trans-naționale, românii (inclusiv cei de origine maghiară) rămân prizonierii mantrelor naționale de secol XIX. Putem găsi aici o altă dovadă a defazajului cultural al societății românești actuale.

vii) Alți candidați

În competiția prezidențială au mai participat alți șase candidați, în plus față de cei analizați anterior. În continuare îi prezentăm succint pe candidații care au obținut scoruri mici, pentru a avea un inventar al întregii campanii electorale.

Cel mai cunoscut candidat exotic în stil și anti-sistem în conținut, este **George Becali**, europarlamentar, patron al echipei Steaua București, om de afaceri și președinte al PNG-CD. Sloganul campaniei lui George Becali a fost „Vreau să fac o Românie care să îi placă și lui Dumnezeu!”, mizând pe suportul oamenilor religioși și pe imaginea sa de filantrop. Nu a investit masiv în campania de panotaj, asumându-și public obiectivul de a împiedica „Satana” (Traian Băsescu) să obțină un nou mandat.

Remus Cernea, președinte executiv al Partidului Verde, intră în categoria rară a candidaților care participă la competiția electorală pentru a promova o platformă ideologică. Remus Cernea a adus în campanie imaginea candidatului non-convențional, atât ca aspect fizic (poartă barbă și plete), cât și ca profil politic. Candidatul Partidului Verde a avut cea mai structurată campanie ideologică din rândul competitorilor din „liga a II-a”, mizând pe susținerea electoratului tânăr, bine educat, care dorea să transmită prin intermediul său un mesaj de protest la adresa clasei politice. În acest caz, protestul nu a fost din afara sistemului ci din interiorul lui. Remus Cernea poate fi un om politic despre care să se mai audă în viitor.

Ovidiu Iane a participat în alegerile prezidențiale din partea Partidului Ecologist Român, sub sloganul „O forță nouă pentru o Românie curată!”. Lipsit de notorietate și

experiență politică, Ovidiu Iane s-a aflat doar în atenția site-urilor specializate pe probleme politico-ecologice.

Alegerile prezidențiale sunt ocazia pentru diverse personaje velleitare de a atrage atenția opiniei publice. **Gh. Eduard Manole**, candidat și în anul 2000 (când a obținut sub 1% din voturi), este un astfel de personaj, având sloganul populist „Sunt român și nu sunt de vânzare!”. Site-ul său de campanie are drept mesaj principal întrebarea „Vă puteți imagina paradisul?”, mesajul implicit fiind acela că Eduard Manole va aduce românilor fericirea și bunăstarea.

Constantin Ninel Potârca, om de afaceri de etnie romă a candidat ca independent, cu obiectivul declarat de a coagula voturile etniei sale, având ca slogan al campaniei formula „E timpul să fim împreună!”. Obiectivele propriu-zis politice au fost secundare în campania lui Ninel Potârca, acesta fiind preocupat în principal de promovarea propriilor afaceri în spațiul pus la dispoziție de televiziunea și radioul publice.

Partidul Alianța Socialistă a încercat să intre în categoria partidelor politice active prin trimiterea în competiția electorală a președintelui său, **Constantin Rotaru**. Sloganul electoral a fost: „Pentru o Românie a mea, a ta și a noastră!”. Lipsit de resurse umane și financiare, PAS a realizat o campanie electorală modestă, redusă la un panotaj minimal și la folosirea publicității electorale gratuite de la TVR și Radio România.

D) Rolul mass-media și al organizațiilor civice

Un element foarte important în cadrul campaniei electorale a fost reflectarea în mass-media audiovizuale și electronice a acțiunilor politice.

În ceea ce privește campania audiovizuală, trebuie făcută diferențierea între campania de la radio și campania de la televizor. În cazul campaniei de la radio, conform datelor furnizate de CNA, s-a realizat o prezentare relativ echidistantă a tuturor candidaților înscrși în cursa electorală, atât în cazul postului public cât și a celor două posturi private care au găzduit emisiuni de acest gen (*RFI România* și *Realitatea FM*). Faptul reflectă și menținerea superiorității profesionale a mult mai slab remuneraților jurnaliști de radio în raport față de cei de televiziune. Ca urmare a impactului televiziunii asupra opiniei publice, o atare realitate tinde să devină o problemă socială.

În cazul campaniei televizate, odată cu proliferarea televiziunilor de știri, partizanatul politic a fost asumat vizibil de proprietarii acestora. Transformarea televiziunilor din instrumente de informare în mijloace de propagandă electorală este evidențiată de sancțiunile și somațiile adresate de CNA diverselor instituții media.

În urma analizării sancțiunilor și somațiilor aplicate de CNA în perioada campaniei electorale pentru primul tur al alegerilor prezidențiale, au rezultat următoarele concluzii:

- candidatul **Traian Băsescu** a fost cel mai favorizat de încălcarea normelor de prezentare (vezi *Anexa 3*), fiind vizat în mod special de emisiunile difuzate de posturile **B1 TV**, **Etno TV**, **Taraf TV**, **Național TV** și **N24**.

- candidatul **Mircea Geoană** a fost prezentat în mod special de posturile **Antena 3** și **Realitatea TV**.

- singurele abateri ale **postului public de televiziune** au vizat expunerea disproporționat de redusă a candidatului independent **Sorin Oprescu**.

De asemenea, au fost acordate, pentru prima oară, sancțiuni și somații și unor posturi de televiziune private locale. Principalele centre urbane vizate, în acest caz (în ambele tururi de scrutin) au fost Brașov, Târgoviște, Vaslui, Arad, Iași, Deva, Slatina,

Bistrița, Râmnicu Vâlcea, Drobeta-Turnu Severin (sanțiuni multiple), respectiv Bacău, Craiova, Focșani, Piatra Neamț, Satu Mare, Suceava, Târgu Jiu și Timișoara.

În ceea ce privește reflectarea referendumurilor la televizor, CNA a acordat sancțiuni doar postului *Antena 3*, care a reflectat în mod negativ evenimentul. Ținând seama de faptul că referendumul pe tema structurii Parlamentului nu a fost și nu putea fi o formă de campanie electorală (el trebuind, chiar, dimpotrivă, să fie cât mai mult decuplat de aceasta), sancționarea comentariilor unui post de televiziune, fie ele și negative, poate fi privită ca o încălcare a dreptului la libera exprimare a opiniilor. Împrejurarea că referendumurile au fost considerate de CNA ca fiind o campanie publică desfășurată de Administrația prezidențială în exercițiu, a constituit un avantaj nefiresc pentru candidatura președintelui în funcție.

În privința turului al II-lea, au fost acordate sancțiuni postului de radio România Actualități, pentru difuzarea de mesaje cu conținut electoral în afara zilelor de campanie, respectiv posturilor Antena 3, Realitatea TV, B1 TV și OTV, pentru difuzarea repetată a clipului video în care Traian Băsescu lovea un minor și pentru reflectarea negativă a candidatului Traian Băsescu în spațiul alocat dezbaterii (Antena 2 și Antena 3). De asemenea, posturile Taraf TV și Etno TV au fost sancționate pentru difuzarea de clipuri de campanie deghizate în favoarea lui Traian Băsescu. Posturile OTV¹ și Vox News au primit sancțiuni pentru prezentarea disproporționat de mare a candidatului Traian Băsescu în timp ce posturile Antena 3 și TVR 2 au fost sancționate pentru prezentarea disproporționat de mare a candidatului Mircea Geoană.

Ralierea unor posturi de televiziune private în jurul unor candidați nu este, însă, surprinzătoare, dacă luăm în calcul înclinațiile politice ale proprietarilor lor. Astfel, proprietarii posturilor B1 TV și Vox News, frații Viorel și George Constantin Păunescu, au devenit în ultimii ani apropiați ai lui Traian Băsescu, iar proprietarul posturilor Etno TV și Taraf este Silviu Prigoană, deputat PD-L. De asemenea, proprietarii posturilor Național TV și N24 sunt frații Viorel și Ioan Micula, apropiați tot de președintele în exercițiu. În schimb, preferința postului Antena 3 pentru Mircea Geoană trebuie tradusă în cheia dată de susținerea candidatului PSD de către PC (partide aflate în alianță), formațiune condusă *de facto* de Dan Voiculescu a cărui familie deține trustul de presă din care face parte postul respectiv.

¹ În acest context merită menționat ca studiu de caz procedeul remarcabil sub aspectul abilității, dar cel puțin discutabil sub aspect etic, folosit în emisiunea OTV din seara zilei de 4 decembrie 2009, avându-l ca invitat pe Traian Băsescu. De-a lungul mai multor ore de dialog cu candidatul Băsescu, plasate chiar la finele campaniei electorale – adică într-un moment după care contracandidatul Mircea Geoană nu mai avea cum să reacționeze, acesta a avut ocazia să demonteze subtil dar unilateral toate acuzele care i se aduseseră de-a lungul vremii – multe fără legătură cu dezbaterile din campanie – și totodată să zdruncine tot atât de subtil și tot atât de unilateral credibilitatea concurentului său, oferind date concrete pe care moderatorul le confirma implicit, necerând sau neprezentând dovezi în sprijinul lor. În tot acest timp, pe marginea ecranului era proiectat un text în care se anunța că după finalul interviului cu Traian Băsescu emisiunea va continua în același format cu Mircea Geoană. În realitate Mircea Geoană nu avea nici o înțelegere legată de prezența la OTV, el participând în paralel la emisiunile altor posturi de televiziune. Mai mult decât atât, Mircea Geoană nici nu ar fi putut participa la respectiva emisiune a OTV, întrucât prezența lui Traian Băsescu s-a prelungit târziu în noapte. În felul acesta, însă, au fost ridicate așteptările telespectatorilor la cote cu atât mai înalte cu cât eficiența evidentă a discursului lui Traian Băsescu cerea verificarea și clarificarea prin ascultarea versiunii contracandidatului Geoană. Neprezentându-se, aparent din vina sa, acesta din urmă a devenit sursa frustrărilor celor care i-au așteptat replica și, totodată, a confirmat prin lipsa de reacție, aparent imputabilă lui, spusele adversarului său.

Toate aceste date reconfirmă faptul că posturile de televiziune nu sunt neutre sub aspect politic și că acest partizanat nu este consecința înclinației naturale a jurnaliștilor, ci expresia intereselor patronilor. (Chiar dacă este posibil ca jurnaliștii în cauză să creadă sincer în ceea ce afirmă, este mai mult decât probabil că angajarea lor este în fapt condiționată de coincidența între orientarea lor politică și interesele politice ale angajatorului.) Rămâne de discutat dacă în aceste condiții se poate vorbi despre o autentică libertate a presei. În orice caz, dreptul cetățeanului la corecta informare este afectat.

Campania de pe Internet a fost folosită și ea pentru a atrage voturile din partea categoriilor de vârstă care folosesc în mod curent această modalitate de comunicare. Acest lucru s-a reflectat mai ales în faptul că unul dintre candidați, Crin Antonescu, a reușit, potrivit datelor sociologice furnizate de CURS, să atragă în primul tur electoratul tânăr care de obicei nu se prezenta la vot.

Campania de pe Internet a fost folosită și de alți candidați, însă a reliefat și o serie de probleme legale. Astfel, site-ul candidatului Traian Băsescu (www.basescu.ro) a fost clonat (www.traianbasescu.ro), la un moment dat, de adversarii săi într-o formă ironică la adresa sa. Efectul a fost însă blocarea aproape imediată a site-ului respectiv care, totuși, a fost mutat la o altă adresă de Internet (www.traianbasescu.org). Pe de altă parte, o serie de site-uri (de exemplu www.realitatea.net) și bloguri personale (www.sutu.ro) au prezentat estimări electorale chiar în zilele votării. Menționarea lor în cadrul unor emisiuni ale postului Realitatea TV a fost sancționată de CNA. La 6 decembrie 2009 Antena 3 a prezentat estimări ale rezultatelor pe site-ul propriu. De asemenea, între primul și al doilea tur au fost folosite o serie de site-uri pentru desfășurarea unei campanii negative împotriva unuia sau altuia dintre candidați (de exemplu, www.antipsd.ro). Toate aceste lucruri indică pentru viitor **necesitatea găsirii unor reglementări mult mai clare și a unor sancțiuni mult mai drastice privind comunicarea din timpul campaniilor electorale, incluzând aici și mijloacele electronice de informare în masă**, norme care însă să nu afecteze libertatea de exprimare. De asemenea, în viitorul apropiat trebuie avută în vedere și o lege antitrust în domeniul mass-media atât la nivel european cât și în România.

Începând cu anul 2004 viața politică din România a cunoscut o formulă originală de sinergie a acțiunilor partidelor politice și ale organizațiilor civice. În alegerile din 2004 și 2008 a funcționat așa-numita „Coaliție Română pentru un Parlament Curat”, care și-a asumat rolul de cenzor al candidaților „pătați” și garant al integrității celor care nu s-au regăsit pe „listele negre” ale asociațiilor civice.

După anul 2004, în interiorul rețelei de organizații civice au intervenit fricțiuni, deoarece o parte a liderilor respectivelor ONG-uri (de exemplu, Monica Macovei și Renate Weber) au ocupat funcții publice ca urmare a sprijinului dat lui Traian Băsescu. În alegerile parlamentare din anul 2008 impactul acțiunilor ONG-urilor a fost mult mai mic, deoarece s-au decredibilizat ca urmare a partizanatului politic nedeclarat al unora dintre acestea. Ca atare, în anul 2009 nu a mai fost posibilă realizarea unei coaliții care să cuprindă și ONG-urile care au rămas apropiate de Traian Băsescu (de exemplu, *Societatea Academică Română*), astfel încât cinci asociații (*Active Watch*, *Agencia de Monitorizare a Presei*, *Asociația Pro Democrația*, *Centrul de Resurse Juridice și Transparency International România*) au format Alianța pentru Statul de Drept, contestând pe cale legală organizarea simultană a referendumurilor pentru trecerea la sistemul unicameral și

reducerea numărului de parlamentari, acuzându-l pe Traian Băsescu de „pre-fraudare” a alegerilor. Ulterior, după aflarea rezultatelor referendumului, organizațiile membre ale Alianței pentru Statul de Drept au contestat la Curtea Constituțională consultarea populară propusă de Traian Băsescu.

Aspectul ironic al acțiunilor Alianței pentru Statul de Drept este acela că a fost contestată de cei care în anul 2004 apărau activitățile acesteia împotriva „partidului-stat PSD”, dar care în anul 2009 se aflau în postura de sprijinitori ai lui Traian Băsescu. Pe de altă parte, cei mai mulți lideri ai ONG-urilor care în anul 2004 promovau „schimbarea”, în anul 2009 s-au manifestat vehement împotriva celui care în urmă cu cinci ani era prezentat în postura unui nou Mesia pentru România. O atare transformare nu indică, însă, întotdeauna evoluția convingerilor sau modificarea opțiunilor sub impactul experiențelor concrete, ci fie schimbarea de „patron”, fie schimbarea de agent ca urmare a epuizării credibilității celui vechi, fie, poate, nemulțumiri legate de insuficiența recompensei pentru sprijinul acordat în trecut. (Exemplul Alinei Mungiu este tipic în această privință.)

Aspectul pozitiv al dinamicii relației dintre ONG-uri și partidele politice pare a fi faptul că, încetul cu încetul, compromițându-se odată cu inevitabila descoperire a complicităților cu anumiți actori politici, organizațiile civice duplicitare sau cele care au funcționat ca agenți electorali deghizați ori chiar ca partide deghizate, sunt eliminate din viața publică sau marginalizate. Remarcăm astfel un început de dezintoxicare a societății civile.

III. REZULTATE: CIFRE, EXPLICAȚII ȘI SEMNIFICAȚII

A) Statistica electorală

În urma desfășurării turului I al alegerilor prezidențiale au fost consemnate următoarele rezultate:

Tabel 3: *Rezultatele alegerilor prezidențiale din 22 noiembrie 2009*

Nr. crt.	Candidat	Nr. voturi	Procent
1	Traian Băsescu	3.153.640	32,44%
2	Mircea Geoană	3.027.838	31,15%
3	Crin Antonescu	1.945.831	20,02%
4	Corneliu Vadim-Tudor	540.380	5,56%
5	Kelemen Hunor	372.764	3,83%
6	Sorin Oprescu	309.764	3,18%
7	George Becali	186.390	1,91%
8	Remus Cernea	60.539	0,62%
9	Constantin Rotaru	43.684	0,44%
10	Gheorghe-Eduard Manole	34.189	0,35%
11	Ovidiu-Cristian Iane	22.515	0,23%
12	Constantin-Ninel Potârcă	21.306	0,21%

Participarea la vot în cadrul turului I al alegerilor prezidențiale a fost de **9.946.748** de cetățeni, adică **54,37%** din totalul alegătorilor înscriși în listele electorale. Numărul voturilor anulate a fost de **227.446**, adică **2,28%** din voturile exprimate. De asemenea, un număr de **823.852** de alegători au votat în secțiile speciale sau prin utilizarea urnei speciale (**8,28%** din totalul voturilor exprimate). Totuși, datorită prezenței mai mari la vot, posibilitatea de fraudare în mod semnificativ a rezultatelor finale din turul I a fost extrem de redusă.

În ceea ce privește votul în cadrul referendumurilor au fost înregistrate următoarele rezultate:

- în ambele cazuri au fost numărate câte **9.320.240** de voturi valabil exprimate, adică **50,94%** din numărul total al cetățenilor cu drept de vot.

- în ambele cazuri, numărul de voturi exprimate în cadrul secțiilor speciale sau prin utilizarea urnei mobile a fost de **764.513**, adică **8,2%** din totalul voturilor exprimate.

- în privința referendumului pentru trecerea la un parlament unicameral, numărul voturilor anulate a fost de **653.234**, reprezentând **7%** din voturile exprimate. Dintre voturile valabile, **6.740.213 (77,78%)** au fost în favoarea propunerii iar **1.925.209 (22,22%)** au fost împotriva.

- în privința referendumului pentru reducerea numărului de parlamentari, numărul voturilor anulate a fost de **578.477**, reprezentând **6,2%** din voturile exprimate. Dintre voturile valabile, **7.765.573 (88,84%)** au fost în favoarea propunerii iar **975.252 (11,16%)** au fost împotriva.

În cadrul turului al II-lea al alegerilor prezidențiale, pentru prima oară din 1996 până în prezent, au participat la vot mai mulți cetățeni decât la primul tur. Numărul total al celor care s-au prezentat la urne a fost de **10.620.044**, reprezentând **58,02%** din cetățenii

cu drept de vot. Trebuie remarcat și faptul că, între turul I și turul al II-lea, numărul cetățenilor cu drept de vot a crescut, de la **18.293.277** la **18.303.224**; rezultă faptul că **9.947** de tineri au împlinit vârsta de 18 ani, ceea ce le-a permis să voteze pe 6 decembrie 2009.

În urma numărării voturilor exprimate pentru cei doi candidați în turul al II-lea, au fost consemnate următoarele rezultate:

Tabel 4: *Rezultatele alegerilor prezidențiale din 6 decembrie 2009*

Nr. crt.	Candidat	Nr. voturi	Procent
1	Traian Băsescu	5.275.808	50,33%
2	Mircea Geoană	5.205.760	49,67%

Numărul voturilor anulate în turul al II-lea a fost de **138.476**, reprezentând **1,30%** din totalul voturilor exprimate. De asemenea, totalul voturilor exprimate în cadrul secțiilor speciale sau prin folosirea urnei mobile a fost de **1.033.324** (**9,73 %** din totalul voturilor exprimate). Cele mai multe voturi în secțiile speciale s-au înregistrat, în turul al II-lea, în județele **Timiș (30.487)**, **Cluj (29.147)** și **Ilfov (26.914)**, județe controlate și câștigate de candidatul PD-L la președinție.

B) Explicațiile rezultatelor

i) Prezența la vot

După turul al II-lea al alegerilor prezidențiale din 2004 până la alegerile prezidențiale din 2009 au avut loc alte cinci consultări populare, alegeri sau referendumuri, în care prezența a oscilat de la 50,65% în alegerile locale din 1 iunie 2009 la 29,46% în alegerile pentru Parlamentul European din 25 noiembrie 2007. Mărirea ratei de prezență la vot în alegerile prezidențiale din 2009 (54,37% și 58,02%) poate fi explicată prin creșterea mizei acestora la nivelul percepției publice. Alegerile prezidențiale sunt profund personalizate, astfel încât opțiunea se reduce, în final, la cea între două persoane, cu tot ceea ce reprezintă acestea din punct de vedere uman și politic.

Alegerile prezidențiale din 2009 nu au adus modificări esențiale ale comportamentului electoral, în sensul în care:

- prezența în mediul rural rămâne superioară celei din mediul urban;
- cea mai ridicată prezență s-a înregistrat în județele din Muntenia și Oltenia. Participarea peste media națională a cetățenilor din aceste regiuni nu reflectă o cultură participativă mai pronunțată decât în alte părți ale României, ci trebuie explicată prin mobilizarea realizată de liderii locali ai partidelor politice (aceștia sunt cu atât mai activi cu cât sunt geograficește mai apropiați de epicentrul vieții politice românești, Bucureștiul, care se pare că nu mai poate exercita un magnetism suficient până la frontierele mai depărtate ale țării – este un alt aspect al feudalizării și fragmentării societății românești);
- cea mai scăzută prezență la vot a fost în județele locuite majoritar de populația maghiară din sud-estul Transilvaniei, precum și în județele din Banat-Crișana și Maramureș;
- prezența mai ridicată în turul al II-lea decât în primul tur își găsește corespondentul în alegerile prezidențiale din 1992 și 1996.

ii) Traian Băsescu – victorie tactică pe muchie de cuțit; victorie strategică totală

Roadele campaniei electorale permanente în care s-a aflat Traian Băsescu în perioada 2004-2009 au fost culese în seara de 6 decembrie 2009, când a reușit, la limită, să obțină un nou mandat prezidențial. O victorie fără glorie, *in extremis*, la limită, împotriva curentului și prin norocoasa (auto)accidentare a adversarului.

Scorul obținut de Traian Băsescu în primul tur al alegerilor prezidențiale se suprapune, cu relativă fidelitate, peste rezultatele PD-L din alegerile parlamentare și locale, ca și peste scorurile cu care PD-L era creditat în sondaje. Candidatul PD-L a câștigat cele mai multe voturi în bazinul intracarpatic, în nordul Moldovei și în Dobrogea. În turul al II-lea s-a respectat, în linii mari, geografia electorală rezultată în urma scrutinului din 22 noiembrie, respectiv Traian Băsescu a dominat în Transilvania și Banat, în nordul Moldovei, în Dobrogea, iar în Muntenia a câștigat doar în Dâmbovița, Prahova și Ilfov.

Dacă geografia electorală ne oferă informații importante despre forța de mobilizare politică a PD-L, profilul sociologic al alegătorilor scoate în evidență efectul mesajelor și acțiunilor prezidențiale din primul mandat. Astfel, potrivit *exit-poll*-ului realizat de CURS, în alegerile din 22 noiembrie cei mai mulți români care l-au ales pe Traian Băsescu au între 31 și 60 de ani. În această categorie de vârstă se încadrează un procent de 34% dintre votanții actualului șef al statului. 33,8% dintre alegătorii care l-au preferat pe Băsescu au vârsta cuprinsă între 18 și 30 de ani, iar cei trecuți de 60 de ani l-au votat în proporție de 32,3%. Cei mai mulți dintre simpatizanții lui Traian Băsescu au fie studii medii, adică liceul, fie studii elementare. Primii l-au votat într-un procent de 35,3%, în timp ce alegătorii cu patru clase care l-au votat pe Traian Băsescu în proporție de 34%. Dintre cetățenii care l-au preferat pe șeful statului 29,7% au absolvit o facultate. Traian Băsescu a fost votat în proporții asemănătoare de bărbați și femei: 33,6%, respectiv 33,5%. În privința raportului urban-rural, 34,3% sunt persoane care locuiesc la țară și 32,9% la oraș.

Profilul alegătorilor lui Traian Băsescu din primul tur al alegerilor prezidențiale din 2009 devine cu adevărat semnificativ dacă îl raportăm la tipologia alegătorilor aceluiași politician în anul 2004. Schimbarea de electorat în cazul lui Traian Băsescu a însemnat pierderi în zona alegătorilor cu studii superioare, a celor din mediul urban, cu predilecție a celor din orașele mari, precum și a tinerilor sub 30 de ani. Șeful statului a fost părăsit de ceea ce se numește „România activă”, fiind însă preferatul „României conservatoare”. O atare transformare este consecința politicii populiste, a stilului autoritar, care a dezamăgit o parte a electorilor din 2004, dar i-a atras pe alții, care au votat în trecut cu CV Tudor sau cu Ion Iliescu.

Aparent surprinzătoare este și victoria lui Traian Băsescu în zonele din Transilvania în care se află blocuri etnice ale maghiarilor. Succesul lui Traian Băsescu în Covasna și Harghita poate fi explicat, pe de o parte, ca o consecință a unui efort de persuasiune sistematic realizat în timpul primului mandat prin numeroase vizite, iar pe de altă parte, prin ostilitatea unora dintre etnicii maghiari față de conducerea UDMR, percepută a fi una de tip oligarhic. Astfel, mesajul lui Traian Băsescu împotriva oligarhilor de la București a avut audiență și în spațiul în care Partidul Civic Maghiar este în conflict cu UDMR.

Traian Băsescu a fost preferatul votanților din diaspora, 56% în primul tur și 78% în 6 decembrie. Aceste rezultate pot fi explicate prin: i) ostilitatea remanentă a unei părți a vechii diaspore față de un candidat de stânga; ii) decuplarea românilor din străinătate de

realitățile concrete românești și evaluarea acestora de manieră impresionistă; iii) preferința pentru candidații anti-sistem ca formă de exprimare și de tratament pentru frustrările românilor „înstrăinați”; iv) eforturile excepționale organizatorice ale PD-L pentru mobilizarea votanților din centrele importante ale românilor plecați la muncă în Italia și Spania; v) existența unor formatori de opinie pro-băsescieni în Occident, activi și pe Internet, care au contribuit la mobilizarea votanților și la acceptarea teoriei „răului cel mai mic”.

În final, chiar dacă nu a avut o campanie electorală foarte convingătoare, greșelile adversarilor, forța de mobilizare a PD-L și a susținătorilor săi, precum și folosirea resurselor instituțiilor publice i-au asigurat lui Traian Băsescu, la limită, un al doilea mandat.

iii) Mircea Geoană – risipirea șansei votului transideologic

Voturile obținute de Mircea Geoană în 22 noiembrie reprezintă, în mod esențial, opțiunea pentru Partidul Social Democrat. Ele se cer corelate și cu rezultatele de la alegerile parlamentare din anul 2008. Dacă la începutul campaniei electorale Mircea Geoană era cotate în majoritatea sondajelor de opinie ca având un decalaj negativ semnificativ față de voturile pe care le-ar obține PSD, în condițiile concurenței slabe exercitate de Sorin Oprescu, pas cu pas, printr-o politică persuasivă de gestiune a sensibilităților și curentelor interne, candidatul PSD a atras în primul tur al prezidențialelor suportul a peste 95% din votanții stângii. El nu a reușit, însă, să obțină integralitatea sprijinului cu care este creditat PSD, partidul al cărui președinte era. Aceasta, spre deosebire de situația alegerilor din 2004 când candidatul și președintele de atunci al PSD a obținut în primul tur un rezultat net peste performanța colectivă a partidului, reușind totodată să îl învingă pe contracandidatul de atunci dar și de acum, Traian Băsescu. În 2004, în condițiile izolării sale și a PSD, precum și ale unor opțiuni politice corecte sub aspect ideologic și strategic, dar contraproductive pe planul tacticii de campanie, Adrian Năstase nu a reușit în turul doi să achiziționeze suficiente voturi din cele redistribuite din turul întâi, spre a câștiga finala. În 2009, în condițiile unei susțineri fără precedent, Mircea Geoană nu a reușit să păstreze voturile redistribuite din turul întâi și care, până spre sfârșitul turului doi, îl plasaseră în poziția de favorit clar. (Năstase nu a obținut destul; Geoană a irosit prea mult.)

Studierea geografiei electorale a alegerilor de la 22 noiembrie scoate în evidență liniile de continuitate în fiefurile social-democrate. Moldova, Oltenia și Muntenia au fost și au rămas zone tradiționale ale stângii. Elementul de noutate este dat de faptul că Mircea Geoană a recuperat în Moldova județe (Botoșani, Neamț) în care PD-L reușise în anul 2008 să dețină supremația. De asemenea, pe fundalul scandalului Monica Ridzi, Mircea Geoană a reușit în 22 noiembrie să colecteze votul de protest al votanților din județul Hunedoara, care se îndreptau tradițional către PD(-L) și PNL. În spațiul transilvănean, doar în județul Sălaj, Mircea Geoană a obținut un scor apropiat de a lui Traian Băsescu în primul tur al alegerilor, în restul județelor candidatul PD-L câștigând detașat.

Trăsăturile socio-demografice ale votanților din 22 noiembrie ai lui Mircea Geoană sunt cele ale votantului clasic al PSD: locuiește în mediul rural și în orașele mici și mijlocii, are peste 60 de ani și un grad mai scăzut de educație și de capital social. Potrivit sondajului de tip *exit-poll* realizat de CURS, cel mai apropiat de rezultatele finale, Mircea Geoană a fost votat în proporție de 41,6% de românii trecuți de 60 de ani, cel mai probabil

pensionari. 30,5% din alegătorii săi au între 31 și 60 de ani, în timp ce tinerii între 18 și 30 de ani l-au votat pe Mircea Geoană într-un procent de doar 23,2%. După studii, cei mai mulți dintre alegătorii lui Mircea Geoană, 38,6%, au doar studii elementare, adică patru clase, urmați de cei cu studii medii, 29,7%, și cei cu facultate, 22,8%.

În turul al II-lea al alegerilor, structura voturilor pentru Mircea Geoană s-a schimbat, deoarece a fost beneficiarul redistribuirii voturilor altor partide, în special al unei părți din votanții lui Crin Antonescu. În ciuda angajamentului politic al UDMR de partea lui Mircea Geoană, votanții maghiari au mers într-un procent mai mare de partea lui Traian Băsescu. Singurul județ din Transilvania în care a câștigat Mircea Geoană a fost Sălaj, în restul bazinului intracarpatic, cu tot suportul PNL și UDMR, candidatul PSD fiind pe locul al doilea. Mircea Geoană a câștigat, la limită, și în București, dar acest rezultat trebuie explicat prin aportul lui Crin Antonescu și al PNL.

Cea mai mare diferență între Traian Băsescu și Mircea Geoană s-a înregistrat în străinătate, raportul voturilor fiind de 8 la 2. Eșecul în diaspora a lui Mircea Geoană, intelectual, diplomat și om cu imagine occidentală are explicații multiple: i) PSD nu a pregătit din timp o strategie pentru votanții din străinătate, votul acestora fiind considerat puțin important și crezându-se că poate fi compensat prin voturile din țară; ii) PSD nu a avut resursele financiare necesare pentru a mobiliza electorii din Spania, Italia și Portugalia, țări în care există comunități importante de emigranți pe criterii economice; iii) PSD nu și-a propus în ultimii ani să identifice și să atragă membri ai diaspora cu influență și notorietate care să poată capacita sprijin pentru partid și candidații săi; iv) cei care se află în străinătate consideră, la nivel subiectiv, că PSD, partid care a guvernat cea mai mare parte a perioadei post-comuniste, este responsabil, din cauza presupuselor nostalgii comuniste dar, mai ales, a corupției pe care ar fi patronat-o, pentru plecarea lor din țară. Ca atare, candidații stângii au un suport mai redus în rândul diasporei românești. (În acest context, merită remarcat că, în general, partidele de stânga europene nu câștigă în diaspora. Explicația stă, probabil, în faptul că sofisticarea soluțiilor lor economico-sociale poate fi apreciată mai bine doar de cei care se află în contact apropiat și direct cu problemele la care respectivele soluții se referă.)

Întrucât rezultatul final al alegerilor prezidențiale din 2009 este în mai mare măsură consecința acțiunilor celor care au pierdut decât a celor care au învins, erorile celor dintâi se cer analizate în mod special.

Erorile care explică eșecul

Alegerile prezidențiale din 2009 din România sunt antologice prin desfășurare, răsturnări de situație și rezultat. Turul al II-lea al alegerilor prezidențiale poate intra în manualele de campanie electorală ca un studiu de caz relevant pentru modul în care poți, prin inspirație tactică, să obții un avantaj important, irosit apoi fulgerător ca urmare a lipsei de viziune și de fermitate strategică. Contrar a ceea ce de regulă se crede, în politică succesele înregistrate prin abilitate sunt transformate în înfrângeri atunci când candidatul abdică de la onestitatea față de alegători. În alte cuvinte, nici un elector nu va trece cu vederea încercarea de a fi păcălit, atunci când are dovada acesteia sau îi este devoalată indubitabil.

Mircea Geoană a intrat în turul al II-lea cu un scor bun, la care s-a adăugat avantajul strategic al formării unei coaliții cu PNL și UDMR și al perspectivei unui guvern unificator condus de Klaus Iohannis. Avantajul izolării politice a PD-L și Traian Băsescu a

însemnat pentru Mircea Geoană un avans de 8 procente (conform INSOMAR) înainte de intrarea în ultima săptămâna a campaniei, adică un plus de cca 800 000 voturi față de contracandidatul său. Acest avantaj a fost irosit prin greșeli care pot fi împărțite, după criteriul responsabilității, în trei categorii:

Erori colective

Principala eroare de campanie pentru care există responsabilități multiple este difuzarea obstinantă a casetei din anul 2004, în care Traian Băsescu lovește un copil. Lansarea subiectului de către Dinu Patriciu (mesagerul cel mai prost ales!) la o emisiune de la *Realitatea TV* a creat senzația, la nivelul unei părți a opiniei publice, că este vorba despre o răzbunare tenebroasă a omului de afaceri. Televiziunile de știri au supra-expus subiectul timp de multe zile, iar comentatorii anti-basescieni au adoptat adesea un ton vecin cu isteria, rezultatul fiind victimizarea lui Traian Băsescu (mai ales într-o societate în care persistă mentalitatea potrivit căreia „bătaia este ruptă din Rai”). Echipa de campanie a lui Mircea Geoană a păstrat o atitudine ambiguă față de subiect, consolidând ideea că PSD este în spatele atacului la persoană. Evenimentul „casetă din 2004” a reprezentat prima ieșire la rampă a „mogulilor”, contribuind la credibilizarea acuzelor anti-oligarhice ale lui Traian Băsescu și transferând campania într-o paradigmă emoțională (după ce Mircea Geoană fusese permanent sfătuit să o mențină pe teren rațional). Victimizarea lui Traian Băsescu i-a motivat votanții, scoțându-i din starea de apatie și demobilizare în care se aflau după rezultatul dezamăgitor obținut în primul tur.

Erori ale echipei de campanie a PSD

Vizita echipei Mircea Geoană – Crin Antonescu – Klaus Iohannis la Timișoara în 1 Decembrie nu ar fi constituit în sine o greșeală dacă aceasta nu s-ar fi desfășurat exact într-unul din locurile simbol ale Revoluției ce urma în foarte scurt timp să fie evocată omagial și foarte vizibil atât în context intern cât și internațional, la aniversarea a două decenii. De aceea, apare total neinspirat faptul că în Balconul Operei (simbol marcant al Revoluției și al Timișoarei ca prim oraș martir) a fost afișat un banner în care primarul orașului apărea alături de candidatul PSD și de liderul PNL. Pentru timișoreni, folosirea electorală a unuia din simbolurile Revoluției a determinat o stare de iritare care a fost folosită de PD-L pentru a re-energiza tema anticomunismului. Incursiunea lui Mircea Geoană (persoană neavând, în cel mai bun caz, nici o legătură cu revoluția anti-totalitară din 1989, pe tema confiscării căreia s-a glosat mult și pasional) la Timișoara a avut un efect puternic în plan local și la o parte a electoratului din diaspora, sensibil la tematica anticomunistă, relansând activiștii pro-băsescieni.

În ordine cronologică, a doua mare eroare a echipei de campanie a constat în modul în care a fost gestionat subiectul confruntării televizate dintre Mircea Geoană și Traian Băsescu. Știut fiind faptul că Mircea Geoană nu trecuse prin confruntări directe de mare anvergură pe care să le fi câștigat, acceptarea unei singure confruntări directe a însemnat creșterea mizei acesteia și, prin urmare, a riscului ca eventuale ratări să nu mai poată fi recuperate. Desfășurarea unei singure confruntări televizate a însemnat o presiune extraordinară pentru candidatul Mircea Geoană. În sens strict tehnic, urmărind modul în care echipa de campanie a pregătit răspunsurile la tematica dezbaterii televizate, putem afirma că *staff*-ul a fost prost documentat și superficial, iar soluțiile de atac-reacție nu au avut incisivitatea necesară. Miza imensă a singurei dezbateri televizate a afectat prestația

lui Mircea Geoană în confruntarea cu Traian Băsescu, acesta din urmă fiind mai convingător, având atitudinea de învingător, iar candidatul PSD, deconcentrat, a părut a crede că războiul este câștigat chiar înainte de ultima bătălie. (Probabil că, tocmai cunoscând anumite vulnerabilități ale candidatului PSD, echipa sa de campanie a vrut să reducă riscurile confruntărilor directe, reducându-le numărul la maxim. Opțiunea aceasta s-a dovedit, în cele din urmă, greșită.)

Erori personale ale lui Mircea Geoană

Avantajul strategic câștigat ca urmare a realizării coaliției PSD-PNL-UDMR a fost irosit de Mircea Geoană, în primul rând ca urmare a relației sale controversate și misterioase cu Sorin Ovidiu Vântu. În 1996, deținând același avantaj al unei largi susțineri politice în fața unui contracandidat izolat, Emil Constantinescu, spre deosebire de Mircea Geoană, nu a comis erori strategice și a devenit, simplu, președinte al României.

Traian Băsescu l-a prezentat sistematic pe Mircea Geoană drept un om politic slab, manevrat de oligarhi. Vizita lui Mircea Geoană la locuința lui Sorin Ovidiu Vântu, la miezul nopții, chiar înainte de dezbaterile finale, a șocat opinia publică prin excentricitatea și duplicitatea comportamentului unui candidat prezidențial, validând astfel întregul construct de imagine al lui Traian Băsescu și al PD-L. Devoalarea arestării lui Nicolae Popa în Indonezia, omul cheie din dosarul FNI, a fost pusă în relație cu vizita nocturnă a lui Geoană la Vântu. Acestui „film”, pe fondul stării de maximă surescitare create de devoalarea lui, i s-a adăugat faptul că Mircea Geoană nu a reușit să explice în mod convingător natura relației sale cu „părintele FNI” astfel încât, în imaginarul public s-au construit numeroase scenarii, nici unul favorabil candidatului PSD. Afirmația lui Sorin Ovidiu Vântu, în seara confruntării televizate, potrivit căreia Geoană îi este prieten și l-a vizitat pentru „a se relaxa”, afirmație nedezmintită de nimeni și imposibil de dezmințit, aflată în contradicție cu declarațiile publice ale aceluiași Mircea Geoană din dimineața zilei respective și din ziua precedentă, potrivit cărora magnatul cu pricina ar fi „malefic și turbulent”, a indus în mentalul colectiv imaginea unui prezidențiabil nesincer, manevrabil de către oligarhi sau chiar la comanda acestora.

Relația lui Mircea Geoană cu Sorin Ovidiu Vântu și vizita „de relaxare” în toiu nopții a avut un impact electoral decisiv, costând cca 400 000 de voturi. Cel puțin jumătate din cei 315 000 păgubiți ai FNI, împreună cu familiile lor, toți ultrasensibili la semnalele indicând pierderea oricărei șanse de a-și acoperi prejudiciile puse în seama fostului patron al FNI și toți convinși că banii lor au fost furați de Vântu, au participat la vot, iar opțiunea lor majoritară nu putea fi decât împotriva lui Mircea Geoană și, implicit, pentru Traian Băsescu. O parte din votanții lui Crin Antonescu, dar chiar și din cei ai lui Mircea Geoană din primul tur, s-au întrebat care este adevărata natură a relației Mircea Geoană-Sorin Ovidiu Vântu și dacă nu cumva statul devine captiv în mâinile oligarhiei? Relația „dovedită” a lui Mircea Geoană cu „părintele FNI” a dat un plus de adrenalină votanților lui Traian Băsescu, prezența în continuare a acestuia la Palatul Cotroceni fiind considerată o garanție împotriva „acaparării statului de către mogulii”.

Este adevărat că un om politic se poate întâlni și trebuie să discute cu oricine. Din această perspectivă lucrul cel mai grav a fost nu întâlnirea în sine, ci locul (reședința lui Vântu), timpul (mijlocul nopții când un candidat serios trebuia să se odihnească pentru confruntările de a doua zi, iar nu să se „relaxeze” alături de personaje controversate) și contextul (cel al contradicției dintre declarațiile publice anti-Vântu și prietenia privată cu

acesta, ocultată în mod deliberat prin respectivele declarații, menite a înșela electoratul). Cea mai dăunătoare „informație” furnizată public de Sorin Ovidiu Vântu, confirmată iarăși prin lipsa oricărei reacții (de altfel imposibilă întrucât era condamnată *a priori* ca necredibilitate), a fost cea potrivit căreia condamnarea sa publică și descrierile publice de loc măgulitoare la adresa sa, ale lui Mircea Geoană, fuseseră de conivență și de conveniență, întrucât numai prin menținerea în eroare a cetățenilor asupra adevăratei naturi a raporturilor lor se puteau conserva voturile. Făcute în condițiile unei audiențe măsurate la 4,9 milioane de telespectatori (dintre care 2,9 în mediul urban) și sub focul comentariilor acide dezlănțuite inclus de presa până atunci favorabilă, care altfel și-ar fi pierdut respectabilitatea și credibilitatea, asemenea precizări nu puteau decât să genereze un dezastru electoral. Potrivit tuturor experților ar fi fost un miracol să se întâmple altfel. Miracolul nu s-a produs.

Conform măsurătorilor matematice care pot fi făcute în acest caz, eroarea personală a lui Mircea Geoană a fost singura în măsură să întoarcă rezultatul. În absența ei, efectul celorlalte erori menționate mai sus nu ar fi fost de natură să permită reînnoirea mandatului lui Traian Băsescu. Iată de ce, pe fondul dificultăților existențiale majore generate cetățenilor de actuala criză economică, dificultăți de natură să mărească (justificat sau nu) exasperarea publică față de actualii guvernanți, chiar și aceia ori mai ales aceia care au votat în cele din urmă pentru Mircea Geoană se vor îndrepta împotriva lui și a PSD-ului condus de el, cu reproșul că se fac vinovați de prelungirea suferințelor lor sub o nouă președinție Băsescu.

iv) Personalitate și ideologie: Traian Băsescu și Mircea Geoană

Această parte a analizei cu concluziile ei nu trebuie confundată cu și nu repetă capitolul dedicat strategiilor de campanie. Ea încearcă să surprindă, în spatele respectivei strategii, identitatea ideologică și gândirea politică reală ale candidaților. Strategia de campanie, de regulă, caută fie să ascundă o atare identitate fie să o ambaleze într-o formulă vandabilă. Respectiva strategie urmărește să aducă voturi, iar analiza ei arată cum au fost voturile obținute, dar nu indică neapărat ce vor face sau ar fi făcut practic candidații odată aleși. În măsura în care ideologia ține de convingeri iar convingerile țin de structura intelectuală și temperamentală a unei persoane, cunoașterea și înțelegerea ei permit anticiparea a ceea ce se poate aștepta și a ceea ce nu se poate aștepta realist de la persoana analizată.

Traian Băsescu

ISD a evaluat constant în analizele și studiile sale că prezența lui Traian Băsescu în fruntea statului, ca și realegerea sa în funcția prezidențială, sunt nefaste pentru România. Principalele motive ale acestei evaluări au fost confirmate în platforma și discursul electoral al candidatului Traian Băsescu la alegerile prezidențiale din 2009.

Spre deosebire de 2004, în campania din 2009 nu a mai fost vorba despre lupta cu fantomele comunismului și ale Securității, ci de exprimarea clară și fără ocolișuri a viziunii clasice promovată de dreapta conservatoare asupra organizării statului și societății: un Executiv puternic personalizat de șeful statului; un guvern mic; un Parlament slab și „disciplinat”; o justiție expeditivă și ferită de corupție prin supraveghere politică; o presă scoasă de sub controlul corupător al oligarhilor privați și pusă în serviciul patriotic al puterii publice; un regim politic cvasi monopartid, respectiv centrat pe o forță politică

dezideologizată, funcționând ca o curea de transmisie a inițiativelor prezidențiale și beneficiind de cooperarea unor forțe politice satelite cu rol de regularizare a excesului de nervozitate populară sau de uzură guvernamentală; un aparat de ordine și securitate internă supereficient. Evident, stânga democrată nu poate accepta o asemenea viziune, întrucât ea este de tip autoritarist. Nu este mai puțin adevărat, însă, că doctrina care o fundamentează are argumente cu apel semnificativ la populație.

Mai ales pentru o societate conservatoare cu concepții autoritar-paternaliste, minată tradițional, pe de o parte, de teama asumării riscului deciziei și, pe de altă parte, de indisciplină și individualism, precum este societatea românească, ideea unui sistem prezidențial care să îi dea orientare, coerență și protecție este atrăgătoare. Un asemenea sistem există în SUA; cu diferența că acolo inițiativele și dreptul de veto prezidențial sunt limitate și contrabalansate de Congres și de Curtea Supremă de Justiție într-o manieră de neînțeles și probabil, de netransferat în România. Iată de ce ideile prezidențialiste ale lui Traian Băsescu însămânțate în solul social românesc riscă să rodească un sistem de tipul celui putinian al „democrației suverane” (controlată de aparatul de stat), căruia Președintele Medvedev se străduiește, în prezent, să îi dea o față umană modernă.

Ideea unui guvern mic se asociază cu teza neintervenționismului administrativ care afirmă că relativ la satisfacerea nevoilor sociale Guvernul este problema, iar nu soluția. Pentru stânga, lucrurile stau exact invers, întrucât aceasta crede că fără reglaj politic economia de piață se transformă într-o societate de piață dominată de legea junglei. În mintea unora dintre români, însă, Guvernul (administrația, în general) se asociază cu ideea de birocratism, corupție, obtuzitate și abuz. De aceea, micșorarea guvernului este identificată cu debirocratizarea și nu este privită ca un lucru rău. Problema este cine îndeplinește, în asemenea condiții, funcția de reglementare, supraveghere, regularizare și ocrotire socială?

La fel stau lucrurile cu Parlamentul și Justiția. Ambele sunt decredibilizate în ochii populației. Ambele sunt marcate de corupție și de lentoare în răspunsul la exigențele sociale. Dreapta conservatoare le menține la nivelul unui rău necesar. Stânga crede că parlamentarismul este singura cale spre a aduce lupta socială din stradă în aulă și de a pune în haosul social ordine și sistem. Tot ea crede că justiția independentă politic – adică statul de drept – este singura cale pentru a limita abuzul puterii executive, a puterii politice în general. În fine, stânga mai crede că doar prin echilibrul puterilor se poate asigura progresul și liniștea socială; dimpotrivă, dezechilibrul între puteri, chiar dacă pluralismul acestora este păstrat, duce la nedreptăți, discriminări, frustrare, confruntare și, în cele din urmă, la dictatură. Aceasta nu înseamnă că dreapta dorește dictatura. Ea are însă o concepție asupra sistemului de puteri care, sacrificând echilibrul durabil pe altarul eficienței imediate, deschide calea către dictatură. O dictatură căreia atât dreapta conservatoare democrată cât și stânga democrată îi cad victimă.

În nici unul din domeniile arătate discursul bănescian nu este mai aproape de a sesiza o problemă reală decât în cel al presei. În acest domeniu, în mod evident, dreptul la libertatea de expresie nu este în echilibru cu dreptul la corectă informare și cu dreptul la demnitate (imagine). Fundamental în context este faptul că presa română nu este liberă: presa privată este controlată de patroni („mogulii de presă”) și subordonată intereselor acestora; presa publică este mai puțin controlată de stat (statul este un patron anonim și, de aceea, mai îngăduitor), dar este supusă presiunilor politice (în special guvernamentale); amândouă sunt obligate să funcționeze în logica pieții, ceea ce încurajează, însă, derizoriul

iar nu corectitudinea informației și profunzimea analizei. Monopolismul și antantele comerciale neutralizează, în cele mai multe cazuri, efectele benefice ale concurenței vizând autocontrolul și autodepășirea. În cazul românilor, tradițional înclinați către confuzia între real și posibil, urmările unei asemenea situații sunt cu atât mai grave. Românii sunt împinși, astfel, către o lume paralelă cu realitatea în care devin tot mai manipulabili și tot mai ineficienți. Chiar dacă o asemenea descriere nu exclude numeroase exemple de jurnaliști și instituții de presă caracterizate de competență și probitate, fenomenul nu poate fi negat. Lupta lui Traian Băsescu cu magnații presei nu trebuie, deci, trecută în derizoriu. Ea ar trebui salutăată și susținută dacă s-ar duce în direcția adoptării unei legislații care să combată monopolismul presei, complicitatea între aceasta și puterea politică sau cea economică, precum și difuzarea informațiilor false și infamante. Din păcate, la fel ca în alte campanii similare, se face diferența între „mogulii buni” (susținătorii Președintelui) și „mogulii răi” (susținătorii adversarilor Președintelui). Oricum, eliberarea presei de sub controlul grupurilor de interese economico-financiare nu poate fi o scuză pentru trecerea ei sub controlul grupurilor de interese politice.

În ceea ce privește partidele politice, este de principiu imposibil de conceput o democrație funcțională fără pluralism și, deci, fără pluripartidism. Problema României este tocmai inexistența partidelor. Locul lor a fost ocupat fie de cluburi exclusiviste ale elitei profesiilor liberale, fie de syndicate ale oligarhilor (în special locali), fie de grupuri ale favoriților puterii. Criteriul de coeziune al unor asemenea entități nu este adeziunea la un proiect politic comun bazat pe un set de valori, principii și idei împărtășite, ci delimitarea zonelor de operație și împărțirea „prăzii” obținute prin deturnarea avuției publice potrivit unor priorități personale variabile, atât de numeroase, încât exclud orice plan strategic. Acestor pseudo partide li se alătură pseudo organizațiile neguvernamentale care acționează ca partidele politice fără a accede, însă, la putere pe calea alegerilor, ci a clientelismului. În fața unei asemenea situații, soluția nu este agregarea hulitelor formațiuni concurente descrise într-o „mișcare unică pentru majoritatea prezidențială”, ci o reformă legislativă coerentă și politică adecvate spre a încuraja dezvoltarea unui pluralism politic autentic. Modificările aduse legislației electorale nu puteau și nu au adus nici un fel de însănătoșire a clasei politice. Ele au slăbit încă și mai mult ceea ce ținea loc de partide politice. Este nevoie de aceste partide mai mult decât de dizolvarea lor.

Aceasta este dimensiunea autoritară a mesajului doctrinar prezentat de candidatul Traian Băsescu în campania prezidențială. Ei i se adaugă și o dimensiune socială însemnată al cărui caracter poate fi definit ca populist sau, eventual, ca specific dreptei radicale.

După ce a expus o viziune tipică de dreapta asupra organizării, rolului și funcțiilor statului, Traian Băsescu a insistat asupra inegalității – de șanse (inegalitatea dintre sat și oraș, respectiv dintre locuitorii lor) și de avere (între îmbogățiiții tranziției și post tranziției și restul cetățenilor) – ca o amenințare la adresa prezentului și viitorului societății românești. Statul conservator descris de candidatul Traian Băsescu, la care urma să se ajungă printr-o promisă reformă radicală, era sugerat ca instrument pentru instaurarea egalității sociale. Or, „egalitatea” este valoarea centrală și tradițională a discursului stângii. Dreapta liberală a dezvoltat de aici doctrina „egalității de șanse”, iar stânga contemporană doctrina „includerii”. În ceea ce o privește, dreapta conservatoare a văzut în „inegalitate” motorul dezvoltării; inegalitatea care mobilizează energiile, generând o concurență cu atât

mai vibrantă cu cât diferențele de avere sunt mai mari și în cadrul căreia se naște șansa autodepășirii.

Cel mai simplu raționament spre a ieși din această contradicție face referire la „populism”. Contradicția între instrumente – de tip autoritar – și țintă – de tip egalitar – denunță iraționalitatea seducătoare a populismului. De aceea, programul politic real bășescian ar putea fi definit ca autoritar-populist.

Dincolo de acest enunț nu poate fi ignorat faptul că Traian Băsescu a fost cel care a insistat cel mai mult (dacă nu a fost singurul) asupra inegalității structurale din societatea românească – aceea dintre oraș și sat. O inegalitate colectivă care, spre deosebire de cea individuală (personificată de moguli, magnați, oligarhi, baroni etc.), se pretează mai puțin la exploatare populistă. O inegalitate cu mult mai gravă, însă, care afectează dezvoltarea și coeziunea națională a românilor, precum și competitivitatea lor internațională și care poate fi tratată – chiar dacă nu exclusiv – prin promovarea unor proiecte de investiții publice ambițioase (vezi costisitoare) dintre acelea cu care s-au mândrit (și și-au scuzat mijloacele) întotdeauna regimurile autoritare. Iată de ce, componenta egalitară a discursului electoral bășescian nu poate fi pur și simplu expedită cu calificativul de „populism”.

Ideea autorității politice folosită pentru obținerea egalității sociale, adică acceptarea concentrării la vârf a ierarhiei politice spre a se desființa ierarhia socială (baza cedează puterea în schimbul egalității) a fost promovată de regimurile de extremă: fasciste și comuniste. Toate aceste regimuri și-au propus să desființeze diferențele între categoriile sociale: fasciștii prin suprimarea libertăților civile în condițiile menținerii proprietății private în economie; comuniștii prin naționalizarea proprietății productive (ceea ce a dus inevitabil și la naționalizarea libertății și gândirii individuale). Potrivit unor studii de specialitate, fascismul, la dreapta și comunismul, la stânga, sunt doctrinele extreme a căror naștere este favorizată în mediile sociale caracterizate de tradiții familiale autoritare și egalitare. Cercetarea antropologică a identificat asemenea tradiții în regiuni precum Emilia-Romagna (locul de naștere al fascismului și comunismului italian) sau Masivul Central (centrul de iradiere al fascismului și comunismului francez), dar și la nivelul unor teritorii locuite de popoare întregi precum cel maghiar, rus sau român.

De aici se trag două concluzii: a) deși în formă contradictorie, concepția expusă de Traian Băsescu, se calează perfect pe concepția generală despre lume a poporului român, înrădăcinată în vechile tradiții ale organizării sale de familie și transferată de acolo în viziunea sa asupra „cetății celeste” (religie) și în proiectul său privind „cetatea terestră” (ideologie); b) dimensiunea „egalitaristă” a discursului politic bășescian nu este decât parțial expresia unor tactici populiste, împreună cu dimensiunea „autoritară” alcătuind cei doi stâlpi de sprijin ai unei concepții care se deplasează de la dreapta conservatoare clasică spre dreapta extremă. În contrast, toți principalii contracandidați ai lui Traian Băsescu – anume Mircea Geoană și Crin Antonescu – au promovat un mesaj liberal și egalitar, respectiv liberal și inegalitar, potrivit pentru nordul Franței sau sudul Angliei, dar nu pentru Dăbuleni și Huși. Ecoul în populație al acestui mesaj poate fi una dintre explicațiile ierarhiei candidaților stabilite prin votul din primul tur de scrutin: I. Traian Băsescu – autoritar și egalitar; II. Mircea Geoană – liberal și egalitar; III. Crin Antonescu – liberal și inegalitar.

Remarcabilă este împrejurarea că Traian Băsescu, deliberat sau reflex, și-a asumat identitatea în campania din 2009. Lucrul s-a văzut în plan simbolic și prin afișarea alături

de personalitățile contestate public ale grupului său de apropiați: Elena Udrea, Monica Macovei, Adriean Videanu, Radu Berceanu. De asemenea, el s-a adresat explicit și consecvent electoratului (presupus) de dreapta, fără a face cu ochiul și a căuta complicități cu cel de stânga. (Chiar dacă electoratul nu știe să facă diferența între dreapta și stânga, faptul în sine a creat impresia forței, curajului și sincerității; deci, a autenticității.) Aceasta spre deosebire de principalul contracandidat, Mircea Geoană, care s-a ferit constant să apară în compania liderilor de imagine tradiționali ai PSD (Ion Iliescu, Adrian Năstase sau chiar Viorel Hrebenciuc, Miron Mitrea, Marian Vanghelie etc.) și a crezut că ideea unității și imaginea unificatorului (ambele absolut necesare și bine găsite) pot fi promovate în afara unei identități și unor valori împărtășite clare.

Mircea Geoană

Cercetarea și identificarea concepției ideologice și politice reale a celui de al doilea favorit al alegerilor prezidențiale din 2009, Mircea Geoană, par mai dificile întrucât, la prima vedere, acesta și-a conceput discursul după metoda așa-zis americană, adică urmând indicațiile sondajelor de opinie. Cu alte cuvinte, Mircea Geoană a spus ceea ce știa că electoratul vrea să audă, dar nu și-a ajustat spusele în funcție de reacția electoratului la ele, spre a le face mai inteligibile și mai convingătoare. Dacă Traian Băsescu a arătat că știe ce vrea, Mircea Geoană a arătat că știe ce vrea electoratul.

Cum electoratul este eterogen și exprimă dorințe diverse, adesea contradictorii, discursul adresat întregului electorat (de stânga și de dreapta, de-a valma) nu poate fi decât tot contradictoriu. (Potrivit unui concept american, „discurs schizofren”.) Așadar, atât discursul lui Traian Băsescu cât și cel al lui Mircea Geoană au fost contradictorii. Deosebirea constă în aceea că: a) contradicțiile discursului bănescian s-au calat pe contradicțiile fundamentale ale gândirii tradiționale românești, în timp ce contradicțiile discursului candidatului PSD reflectau diversitatea contradictorie accidentală și schimbătoare a agendei diferitelor categorii de români; b) contradicțiile discursului bănescian se sintetizau (chiar dacă numai iluzoriu) într-un obiectiv strategic – cel al edificării unui anumit tip de stat și de societate, în timp ce contradicțiile discursului președintelui PSD se sintetizau într-un obiectiv tactic – acela de a face plăcere tuturor electorilor. De aceea, unul a inspirat permanent autenticitate, pe când celălalt a sugerat constant artificialitate.

De fapt, identitatea conceptuală a lui Mircea Geoană nu este greu de găsit. Ea pur și simplu nu există. Acest adevăr se vede mai mult decât simbolic în hăul care desparte afirmația cu pretenții strategice privind așezarea Patriarhului Daniel în vârful piramidei persoanelor admirate și convivialitatea, pare-se tot strategică, cu Sorin Ovidiu Vântu, perceput public ca reprezentant al unei oculte sau cel puțin al odioșilor oligarhi îmbogățiți de revoluție, tranziție și criză; ori în deșertul logic interpus între denunțarea publică matinală a aceluiași Sorin Ovidiu Vântu ca personaj „malefic și turbulent” (cu promisiunea implicită că odată ajuns Președinte, Mircea Geoană îi va aplica terapia sancționatorie cuvenită) și cordialitatea nocturnă a întâlnirii private cu numitul diavol (în lipsa unor explicații convingătoare din care pot fi ghicite cele mai nefaste complicități) nu mai pot încăpea argumente de acomodare. În acest context este de adăugat că pentru un lider socialist este cel puțin suspectă alegerea capului unei biserici (mai cu seamă în viață) ca principal model de comportament public. Inevitabil, ea trimite la ideea unui oportunism confesionalist.

Mircea Geoană a abordat la rândul său problema reformei statului. Aceasta era, cu adevărat, o temă prezidențială. Ea a avut, spre deosebire de discursul lui Traian Băsescu, o pondere redusă și, mai ales, nu s-a bucurat de nici o explicație clară și precisă asupra posibilului său conținut. Cea mai precisă luare de poziție pe subiectul statului a fost promisiunea fermă că va fi pusă în aplicare hotărârea referendumurilor din 6 decembrie 2009 – dar, asupra ilegalității și irelevanței democratice a acestora nu s-a scos o vorbă! – constând în desființarea Senatului și reducerea numărului de parlamentari. Unui asemenea angajament constând în asumarea politicii antiparlamentare susținute de oponentul său de dreapta, pe de o parte, lipsea de argumente identitatea social-democrată a lui Mircea Geoană, iar pe de altă parte, vitregea de suport acuzele sale la adresa autoritarismului lui Traian Băsescu.

Este interesant de observat că după preluarea președinției PSD, în 2004, atunci când Traian Băsescu a adus în discuție reforma clasei politice, Mircea Geoană a afirmat rituos susținerea sa și a partidului pentru „votul uninominal” și Parlamentul unicameral. O asemenea abordare vine în conflict cu orientarea social-democrată de bază favorabilă unui legislativ cât mai reprezentativ. De asemenea, în context specific românesc, ea pune în discuție și realitatea principiului separațiunii puterilor, câtă vreme un Parlament mai mic este mai ușor de șantajat sau de corupt. Dacă asemenea măsuri pot fi susținute de dreapta, ele sunt inacceptabile stângii. Adoptarea lor, fie și numai retorică, arată fie inconsecvență, fie incoerență, fie oportunism. Toate subminează autenticitatea și, în consecință, încrederea populară. PSD și candidatul său au plătit scump acest tip de exercițiu al împăcării contrariilor în sinteze instabile și nesustenabile.

În rest, Mircea Geoană a prezentat o platformă mai degrabă guvernamentală decât prezidențială, fără a insista asupra felului în care Președintele-mediator și moderator prevăzut de Constituție va transfera concepțiile sale asupra administrării economico-sociale în acțiunea Guvernului, fără a recădea în păcatul Președintelui-jucător. În acest context, Mircea Geoană a insistat cu precădere asupra faptului că exclude ieșirea din criza economico-financiară pe seama păturilor sărace, în special a salariaților și pensionarilor. Aceasta este o teză social-democrată perfectă. Pentru aplicarea ei convingătoare este nevoie ca statul să intervină cu politici adecvate susținute de fonduri corespunzătoare. Mobilizarea unor asemenea fonduri bănești impunea o reformă fiscală semnificativă. În orice caz, impunea revenirea la impozitul progresiv, precum și la metode de redistribuție a profiturilor și de dirijare a lor (inclusiv indirectă) către serviciile și investițiile de interes public. Acestea sunt politici specific social-democrate. Despre ele nu s-a pomenit nimic. Dimpotrivă, s-a sugerat că sistemul de impozitare bazat pe cota unică va fi menținut și că, în plus, se va reduce nivelul general al impozitării. Nu este locul spre a discuta aici validitatea unei asemenea politici. Important este că ea nu reflectă concepțiile social-democrate. În consecință, promovată de un social-democrat, ea nu convinge.

În veritabilă notă social-democrată, Mircea Geoană a vorbit despre susținerea prioritară a învățământului și sănătății. Două sectoare mari consumatoare de fonduri publice. Deși laudabil, angajamentul în aceste direcții a rămas tot neconvingător atâta timp cât, în lipsa unor soluții de politică fiscală, nu s-a explicat sursa fondurilor necesare. În plus, fie politicile propriu-zise s-au referit mai mult la micro-management (fără a fi puse în perspectivă strategică), fie nu s-au putut diferenția de măsurile adoptate de Guvernul PD-L / PSD. Prin urmare, din nou identitatea social-democrată a fost greu de degajat.

Ideea centrală a mesajului geoanist, aceea a unui lider care unește în contrast cu unul care dezbină, a unui lider făcător de pace în contrast cu unul generator de conflict, a fost fără îndoială corectă și oportună. Ea nu a convins sau cel puțin nu a mobilizat suficient întrucât, cum s-a mai spus, a fost formulată într-un vid de identitate, într-un deșert al convingerilor. Or, un lider care se vede dar nu are profunzime, un personaj bidimensional într-o lume tridimensională pare ireal, lăsând totodată să se bănuiască în spatele lui existența unui centru de putere ocult, dar efectiv. Un asemenea personaj poate câștiga alegeri, dar victoria lui nu va fi considerată merituosă.

Dacă este să ne referim doar la imaginea de fundal de la confruntarea finală Băsescu-Geoană, cei care au optat pentru Traian Băsescu știau sau trebuiau și puteau să știe că alegându-l pe acesta o acceptă și pe Elena Udrea. Cei care contemplau posibilitatea de a vota pentru Mircea Geoană, privind chipul împietrit al Maiei Morgenstern sau cel flegmatic al lui Ilie Năstase mestecând gumă cu gândul aiurea sau pe cel jovial al Președintelui de onoare liberal Ionescu-Quintus zâmbind unor vise din alte vremi (în absența omologului său de la PSD), nu aveau cum ști dacă numele colectiv al tuturor acestora este Ion Iliescu sau Viorel Hrebenciuc sau Sorin Ovidiu Vântu. Victoria lui Traian Băsescu este nefastă și rămâne contestabilă. Victoria lui Mircea Geoană ar fi fost triumful unui candidat lipsit de credibilitate și, în consecință, artificială. Între nefast și artificial, cetățenii români au preferat prima variantă: un rău cert în locul unui bine improbabil, întrucât era neidentificabil.

v) Crin Antonescu – campionul voturilor pro-liberale și locomotiva PNL

Aspectul cel mai semnificativ care trebuie menționat în legătură cu președintele PNL este acela că, prin cele aproape 2 milioane de voturi obținute, a realizat cea mai importantă performanță a unui candidat liberal în alegerile prezidențiale din istoria României. Cele 20% procente obținute în turul I al alegerilor prezidențiale sunt compuse atât din votanții tradiționali ai PNL, cât și din acei cetățeni care intră în categoria alegătorilor volatili. Crin Antonescu nu a reușit să câștige cele mai multe voturi în nici o circumscripție județeană însă s-a clasat pe locul al II-lea în mai multe aglomerări urbane (București, Cluj, Timișoara ș.a.). De altfel, candidatul PNL a fost preferat de către votanții având studii superioare (aproximativ o treime din cei care au participat la vot), de tineri și locuitorii orașelor. În mediul rural candidatul PNL a luat cele mai puține voturi, situație care pune în evidență și una dintre cauzele pentru care șansele sale de a intra în turul al II-lea erau minime: slăbiciunile de ordin structural ale PNL. Spre deosebire de PSD și PD-L, care sunt structurate organizatoric la nivelul secțiilor de vot, liberalii sunt, prin tradiție, un partid preponderent urban, fără a avea o rețea extinsă la nivel național pentru a genera activism, respectiv pentru a participa la mobilizarea din ziua alegerilor; un club elitist și exclusivist care poate câștiga bătălii, dar nu poate câștiga războiul.

Rezultatul obținut de Crin Antonescu poate fi explicat, suplimentar factorilor prezentați anterior, printr-un context politic care nu i-a fost până la final favorabil. Prezența PSD la guvernare alături de PD-L, respectiv plasarea lui Mircea Geoană într-o poziție simbolică și de putere subalternă în raport cu Traian Băsescu, ofereau PNL șansa de a se delimita de partidele guvernamentale, promovând un mesaj radical de opoziție. Ieșirea PSD de la guvernare și poziționarea PNL alături de social-democrați într-o coaliție *ad-hoc* în jurul lui Klaus Iohannis l-a pus de această dată pe Crin Antonescu într-o poziție simbolică de secund al lui Mircea Geoană. Inițiativa strategică păstrată inspirat în numele

întregii opoziții de către Crin Antonescu și încercările sale din ultima parte a campaniei electorale de a se delimita de PSD și de Mircea Geoană, nu au fost suficiente în condițiile inegalității de forță și impact a celor două partide, candidatul PSD fiind acreditat în mentalul colectiv ca alternativă la Traian Băsescu. (Acreditare, pare-se dorită și de Traian Băsescu, acesta preferându-l, din câte s-a văzut pe bună dreptate, pe Mircea Geoană ca adversar în finală.) Cu alte cuvinte, dărâmarea Guvernului Emil Boc prin moțiuni de cenzură susținută în comun de PNL și PSD, a contribuit la șubrezirea poziției lui Traian Băsescu, dar i-a luat candidatului liberal șansa de a colecta cea mai mare parte a votului de protest, pe care, a fost nevoit să îl împartă cu PSD după o formulă care nu putea să ignore dimensiunea reprezentării parlamentare a social-democraților.

vi) Restul candidaților

În condițiile în care primii trei candidați au cumulat aproape 85% din voturile valabil exprimate, ceilalți 9 candidați și-au împărțit restul procentelor.

Corneliu Vadim Tudor, cu cele 5,5% voturi se află departe de cele 28,3% procente obținute în anul 2000 și la mai puțin de jumătate față de scorul din prezidențialele din anul 2004. Lipsit de resurse umane și financiare, uzat ca imagine și obosit din punct de vedere al discursului, liderul PRM a atras doar suportul alegătorilor constanți ai partidului, din ce în ce mai puțini și mai apatici. Dacă în alegerile prezidențiale din 2000 și 2004 CV Tudor a avut rolul de colector al voturilor anti-sistem, al votului de protest, în recentul scrutin prezidențial voturile anti-*establishment* au fost preluate de Traian Băsescu, iar cele de protest față de situația socio-politică s-au împărțit între Crin Antonescu și Mircea Geoană.

O situație interesantă poate fi evidențiată în cazul lui **Kelemen Hunor**, care a obținut cel mai mic scor din istoria participărilor candidaților UDMR la alegerile prezidențiale (György Frunda a obținut 6,02% în 1996 și 6,22% în 2000, iar Marko Bela în 2004 a câștigat 5,1%). Rezultatul mai slab al candidatului UDMR își găsește mai multe explicații: i) prezența etnicilor maghiari a fost mai mică, în condițiile în care alegerile prezidențiale nu au avut loc simultan cu cele parlamentare; ii) Kelemen Hunor nu are notorietatea lui György Frunda sau Marko Bela, astfel încât capacitatea sa de mobilizare a votanților maghiari a fost mai redusă; iii) jocul „de-a candidatul Uniunii” nu a mai reprezentat un element de atractivitate, deoarece în precedentele trei scrutine prezidențiale candidații UDMR nu au reușit să depășească bariera etnică.

Involuția cea mai spectaculoasă în campania electorală a fost, fără îndoială, cea a lui **Sorin Oprescu**. Cotat la începutul campaniei electorale în rândul candidaților având șanse reale pentru a intra în finala alegerilor prezidențiale, Sorin Oprescu a urmat un proces rapid de descreștere. Rațiunile principale ale căderii spectaculoase în opțiunile de vot a primarului Capitalei sunt următoarele: i) mesajul său politic a fost în vecinătatea mesajului lui Crin Antonescu, dar și a lui Traian Băsescu. Apropierea dintre mesajele celor trei i-a favorizat pe candidații considerați, în virtutea votului util, a avea mai multe șanse pentru accederea în turul al II-lea; ii) deși a fost bine reprezentat în campania de *out-door* din marile orașe, Sorin Oprescu nu a avut logistica necesară pentru organizarea unor evenimente electorale care să implice un număr semnificativ de cetățeni; iii) cu toate că Sorin Oprescu a fost prezent în spațiul mediatic, toate aparițiile sale nu au avut loc într-un context conflictual, care să-i ofere prilejul de a-și pune în evidență calitățile retorice indubitabile, respectiv să-i atace în direct pe principalii săi adversari declarați, Traian

Băsescu și Mircea Geoană; iv) fiind un candidat independent, Sorin Oprescu nu a avut rețele de mobilizare a electoratului. În fapt, morala candidaturii lui Sorin Oprescu este aceea că, în lipsa unei structuri de partid puternice, alegerile prezidențiale nu pot fi câștigate doar cu ajutorul televizorului sau a panotajului electoral, chiar dacă respectivul candidat beneficiază de importante resurse financiare și de notorietate.

George Becali reprezintă tipul de politician populist care, dacă ar fi investit mai mult în campania electorală, ar fi putut trece de pragul celor 2 procente. Liderul PNG-CD și-a asumat, însă, condiția de *outsider* declarat, astfel încât potențialii săi votanți fie au mers spre alți candidați (în principal CV Tudor), fie nu au participat la procesul electoral.

Restul candidaților, lipsiți de vizibilitate și resurse politice, nu au reușit să atragă decât suportul unor grupuri minuscule de susținători, mai puțini decât cei care au semnat în listele depuse pentru intrarea în competiția prezidențială.

vii) Referendumurile

Rezultatele la referendumuri ar putea reprezenta o bizarerie sociologică pentru un analist care nu are în vedere contextul politic și poziția actorilor față de inițiativa lui Traian Băsescu.

Primul aspect care trebuie menționat este acela că, în timp ce PD-L și Traian Băsescu și-au construit campania electorală pe tema parlamentului unicameral și a reducerii numărului de parlamentari (în esență pe antiparlamentarism), restul competitorilor au încercat să nu transforme aceste subiecte în teme majore ale conflictului și dezbaterii politice. De aceea, în rândul PSD, PNL, UDMR și PRM au putut fi identificate mai multe tipuri de poziții: i) acceptarea substanței inițiativei prezidențiale, criticând doar procedura suprapunerii referendumurilor cu alegerile prezidențiale (Mircea Geoană); ii) împotrivirea față de sistemul unicameral, cu luarea în discuție a reducerii numărului de parlamentari (PNL – Crin Antonescu; PSD - Ion Iliescu, Adrian Năstase), fiind criticată totodată folosirea incorectă / ilegală a referendumurilor; iii) refuzul trecerii la sistemul unicameral și a reducerii numărului de parlamentari (diferiți actori secundari din toate partidele, cu excepția PD-L).

Din perspectiva celor trei tipuri de atitudini identificate anterior putem descifra și comportamentul electoral al alegătorilor. O primă categorie o reprezintă cei care au fost împotriva trecerii la sistemul unicameral. Aceasta se împarte în trei subcategorii: i) cei care au refuzat să voteze la referendum – în acest fel poate fi explicată diferența de participare dintre alegerile prezidențiale (54,37%) și referendum (50,94%); ii) cei care au votat împotriva sistemului unicameral (22,22% din cei prezenți); iii) cei care au anulat buletinul de vot prin ștampilarea ambelor opțiuni (în timp ce la alegerile prezidențiale numărul voturilor nule a fost de 227.446, la referendumul pentru sistemul unicameral numărul acestora aproape s-a triplat, ajungând la 653.234 voturi).

A doua categorie o reprezintă alegătorii care s-au împotrivit reducerii numărului de parlamentari și care au urmat un model atitudinal similar celor care s-au împotrivit sistemului unicameral, la alte dimensiuni însă. Din cei 50,94% care au acceptat buletinele de vot pentru referendum, votanții declarați împotriva reducerii numărului de parlamentari au fost doar 11,16%, iar numărul voturilor anulate prin dublă ștampilare a fost mai redus, 578.477.

Desigur, categoria a treia, cea mai numeroasă, a fost a acelor favorabili trecerii la sistemul unicameral și reducerii numărului de parlamentari. În fapt, putem bănuși că pentru

cei mai mulți votanți, opțiunea pentru trecerea la sistemul unicameral reprezintă nu atât rezultatul unei perspective constituționaliste profunde, cât rezultanta dorinței de a reduce numărul parlamentarilor, considerați a fi prea mulți și prea puțin eficienți. Opțiunea pentru trecerea la sistemul unicameral și reducerea numărului de parlamentari nu coincide cu susținerea pentru Traian Băsescu, după cum abuziv încerca acesta să acrediteze între cele două tururi ale alegerilor, ea reprezentând mai mult decât dublul voturilor obținute de candidatul PD-L, ci se constituie în expresia insatisfacției față de activitatea clasei politice. Unii l-au inclus și pe Traian Băsescu în respectiva clasă. Desigur, nu toți cei care au refuzat să participe la referendum ori au votat împotriva sunt posesorii unor cunoștințe profunde de teorie politică, însă aceștia reprezintă nucleul dur al curentului anti-băsescian din societatea românească.

Cum se vor putea decupla rezultatul referendumurilor de rezultatul alegerilor prezidențiale fără a se crea nervozitate socială? Întrucât din punct de vedere formal Curtea Constituțională a confirmat legalitatea referendumurilor, până la viitoarea modificare a acestei hotărâri, partidele politice interesate vor putea propune și lua măsurile privind inițierea unui nou referendum pe teme reformării Parlamentului, de astă dată punând întrebările mai corect și, mai ales, organizând o dezbatere publică aptă a asigura cetățenilor o opțiune informată.

IV. DE LA CUZA LA BĂSESCU – NEOCEZARISMUL MODERNIZĂRII ȘI NEOCEZARISMUL FEUDALIZĂRII

În studii anterioare s-a făcut adesea o paralelă între „domnitorul Unirii”, Al. I. Cuza, și „Președintele dezbinării”, Traian Băsescu. Pe baza acestei comparații au putut fi formulate unele prognoze cu privire la evoluția mandatului celui din urmă. Aproximarea între cele două personalități, deși șocantă pentru mulți, rămâne cât se poate de valabilă, iar comparația utilă.

Atât Cuza cât și Băsescu au fost, sunt și vor rămâne personalități controversate ale istoriei românilor. Ambii au ajuns la putere pe un val sau în contextul unei reale simpatii populare alimentate de speranțe imense, deși uneori greu de definit. În orice caz, alegerea lor, în condițiile unor proceduri marcate de scandaluri referitoare la posibile fraude electorale, a fost privită ca o victorie a poporului împotriva unor sisteme conservatoare „ticăloșite” și, de aceea, i s-a atașat o conotație revoluționară. Amândoi au născut dar și încurajat nașterea unor legende privind înclinația lor către plăcerile simple și modelul de viață al celor mulți dar și au alimentat imaginea inflexibilității lor ca lideri justițiar. Ca și Cuza, Băsescu a dorit reformarea radicală a statului: în cazul celui dintâi a fost vorba despre construcția unui tip de stat nou; în cazul celui din urmă s-a vorbit despre „reforma clasei politice”, dar conținutul acestui proces, deși ambiguu descris, trimite cu gândul către o „a treia republică”. În faza lor de ascensiune, Cuza ca și Băsescu au raliat în jurul lor grupări dintre cele mai diverse pe o platformă care, în principal, nega trecutul. În faza lor de decădere, amândoi au dezamăgit și și-au ostilizat alianțele care inițial i-au susținut, reușind performanța unirii tuturor contrariilor împotriva lor. Între cele două repere terminale atât Cuza cât și Băsescu au fost împiedicați în adoptarea transformărilor pe care le-au preconizat, de către structurile politice tradiționale ale țării (de tip conservator). Din această cauză au încălcat ordinea constituțională (în cazul lui Cuza, Convenția de la Paris; în cazul lui Băsescu, Constituția din 1991 cu modificările ulterioare) și au introdus un regim neo-cezarist. (De remarcat împrejurarea că reforma constituțională a lui Cuza – tehnic o lovitură de stat – a avut ca element central crearea Senatului ca o a doua cameră a Parlamentului, în timp ce reforma lui Băsescu – prin caracterul ilegal al referendumului care a încercat să îi confere doar legitimitate aparentă, tot, în substanță, o lovitură de stat – are ca element central desființarea Senatului.) În ambele cazuri, satisfăcând categoriile radicale ale societății (nu de puține ori alcătuite din personalități frustrate) neo-cezarismul, prin excesele și abuzurile sale, ca și prin impredictibilitatea și riscurile exorbitante asociate inevitabil lor, au speriat și au divizat națiunea, ducând totodată la izolarea ei externă și la punerea în pericol a statutului ei internațional. Pierderea coeziunii interne abia dobândite a generat precaritatea poziției românești în raporturile de putere și în jocul de interese externe.

Ca un element de fundal s-ar putea adăuga că atât Cuza cât și Băsescu au dovedit deopotrivă libertinism în domeniul moravurilor. Pe acest teren deosebiri sunt doar de nuanță: Cuza prefera jocul de cărți, Băsescu alcoolul; pe metresa lui Cuza o chema Maria (se pare că nu a influențat politica timpului) iar pe soția sa Elena, în timp ce pe soția lui Băsescu o cheamă Maria iar pe favorita sa, Elena.

Ieșirea din impasul în care neo-cezarismul adusese țara a fost identificată cu îndepărtarea lui Cuza, ca și a lui Bănescu, de la putere prin indiferent ce mijloace (inclusiv lovitura de stat). Punerea în operă a acestei soluții a diferit, însă, radical din cauza contextului istoric în care s-a operat.

În ceea ce îl privește pe Al. I. Cuza lovitura de stat a funcționat potrivit tiparului clasic. Plecarea sa, prea puțin regretată în epocă, a deschis calea aducerii pe tronul României a unui domn străin – adică a unei personalități nelegate de actorii politici locali și de eternele lor rivalități meschine. Aceasta a permis regenerarea coeziunii naționale, democratizarea țării, continuarea modernizării economico-sociale și, mai ales, ascensiunea României în context european. Ajuns în exil, Cuza s-a comportat cu demnitate și patriotism. Istoria nu și-a spus, încă, ultimul cuvânt în legătură cu valabilitatea și înțelepciunea reformelor sale, însă memoria colectivă l-a plasat la nivelul celor mai apreciați lideri ai istoriei românești moderne. (Posibil ca și mitologia național-comunistă să îl fi ajutat în acest sens.)

La începutul lui 2005 studiul ISD a anticipat că alianța care a susținut alegerea lui Traian Bănescu în fruntea statului român (Alianța DA) se va desface din cauza neo-cezarismului acestuia, spre a da naștere unei alte „monstruoase coaliții”, reunindu-i de astă dată pe național-liberali și pe social-democrați. Se estima că în cursul anilor următori respectiva coaliție va organiza o altă „lovitură de stat” menită a-l elimina de la putere pe noul Cezar și a pune capăt neocezarismului bănescian. Ipoteza s-a verificat. Într-adevăr în 2007, după eliminarea din Guvern a reprezentanților partidului prezidențial (PD-L), Parlamentul a votat suspendarea lui Traian Bănescu din funcția de șef al statului permițând astfel organizarea unui referendum pentru demiterea acestuia. Dacă s-ar fi ajuns la demitere ar fi urmat să se organizeze alegeri prezidențiale anticipate.

În condițiile României secolului al XXI-lea, membră a Consiliului Europei, UE și NATO, o altă procedură era imposibilă. Întrucât tentativa de înlăturare a Președintelui s-a înscris în ordinea constituțională ea nu poate fi calificată normal drept lovitură de stat. Totuși, în substanța ei a fost o mișcare politică de forță care a încercat să pună capăt de o manieră radicală conflictului constituțional și instituțional dintre reprezentanța populară cea mai legitimă (Parlamentul) și un șef al statului auto-plasat în afara Constituției. Prin atari caracteristici, ca și prin cutezanța inițială a autorilor, ea echivalează cu lovitura împotriva lui Cuza. (Dacă s-ar fi procedat și la ratificarea acesteia din urmă prin referendum, probabil că rezultatul ar fi fost același ca și în cazul demiterii lui Bănescu.) În orice caz, însuși Președintele Bănescu i-a acordat un atare caracter prin modul în care i-a descris pe cei 322 de parlamentari care au votat suspendarea sa, ca pe niște atentatori retrograzi și reacționari împotriva siguranței statului.

Ceea ce poate fi spus în retrospectivă este că demiterea Președintelui în 2007 (rămasă doar în stadiul de tentativă), ca și înlăturarea lui Cuza în 1866, s-a produs întrucât a fost necesară, ea fiind provocată de neo-cezarismul (autoritar-populismul) practicat de Traian Bănescu. Chiar dacă unii îi pot găsi scuze, explicații sau chiar merite, neo-cezarismul a fost în timpul lui Cuza și rămâne și astăzi nociv pentru evoluția internă și internațională a României. Aceasta cu atât mai mult în cazul unei societăți marcate de tradiții antropologice autoritare și egalitariste. Stăvilirea și negarea neo-cezarismului este, în consecință, un act de înțelepciune politică.

„Lovitura” pro-democratică din 2007, spre deosebire de cea din 1866, nu a reușit nu numai din cauză că a fost operată cu instrumente și după reguli democratice (incluzând inevitabil recurgerea la masă – aceeași care a determinat grațierea lui Barabba și condamnarea lui Iisus – lipsită de capacitatea, pregătirea și informația spre a judeca în termeni strategici și eminentemente raționali asemenea decizii), ci și întrucât a implicat în luptă personalități politice produse de un mecanism democratic, favorizând ascensiunea mediocrității. La încercarea finală a referendumului s-au prezentat Traian Băsescu, pe de o parte, ca lider puternic și cu un mesaj simplu, direct și mobilizator, dar conflictual și controversat, iar pe de altă parte liderii principalelor partide politice (deopotrivă de guvernământ și de opoziție), mai puțin convingători, incapabili a se pune de acord asupra unei alternative unitare credibile. Cei care l-au detronat pe Cuza au oferit măcar perspectiva alternativă a aducerii unui domn străin înrudit cu una dintre marile case regale europene. Cei care au încercat îndepărtarea lui Traian Băsescu nu au putut prezenta un portret-robot al Președintelui de căutat. După Traian Băsescu – Președintele jucător, ar fi fost nevoie de un Președinte unificator uriaș. În lipsa unui contracandidat, s-a accentuat percepția că înlăturarea lui Traian Băsescu este dorită doar de inamicii săi politici impopulari (mogulii, cei „322”), iar nu din cauza păcatelor lui. Rămânerea sa în funcție a fost, așadar, rezultatul slăbiciunii structurale a democrației românești actuale la pătrat – a instituțiilor / procedurilor și personalităților.

După alegerile parlamentare cu rezultate neconcludente din 2008, ISD a anticipat că noul Guvern de coaliție PD-L – PSD nu va putea dura mai mult decât nouă până la douăsprezece luni după care se va ajunge la unirea tuturor forțelor politice ale țării pentru a se pune capăt neo-cesarismului bășescian și a se relua procesul de democratizare și modernizare a României. Chiar după reconfirmarea în funcție a lui Traian Băsescu prin referendumul din 2007 se aprecia că efortul făcut în acest scop și costurile unui nou credit oferit de mulți împotriva convingerii și, mai ales, din cauza lipsei de alternativă clară, se vor imputa asupra rezultatului alegerilor prezidențiale din 2009. Traian Băsescu ar fi urmat să aibă, astfel, două mandate dar de câte doi ani și jumătate fiecare. Toate aceste prognoze au fost confirmate ca tendință și ca proces. Rezultatul final a fost, din nou, altul decât cel scontat, întrucât și de această dată evoluțiile obiective au suferit influența distorsionantă a factorului subiectiv. Astfel, deși, implicit și explicit, după caz și împrejurări, s-a acceptat că miza alegerilor prezidențiale din 2009 nu este persoana celui ce avea să fie șef al statului ci viitorul democrației în România ca factor de coeziune socială, modernizare statală și integrare europeană și că, pe cale de consecință, important nu este cine câștigă, ci ca președintele în funcție să fie învins, partidele politice au refuzat să prezinte din start un candidat unic din afara impopularii clase politice actuale. Partidele s-au comportat ca și când scopul principal era să ofere proeminență liderilor lor respectivi.

Mai multe încercări menite a sugera reluarea, în condiții similare, a unei formule analoge celei a „domnului străin” (de clasa politică de acum, pe drept sau pe nedrept, compromisă) au fost repede uitate sau trecute în registru minor. Astfel, a fost lăsarea fără ecou a „ofertei regale” făcute prin lansarea candidaturii-test a Principelui Radu de Hohenzollern-Veringen (platforma acestuia a exprimat viziunea unui om de stat) sau tentativa avortată de a asocia candidatului prezidențial un posibil guvern condus de liderul

minorității germane din România, Klaus Johannis. Liderii partidelor principale au simțit, desigur, că este nevoie de o figură nouă și măcar prin asta convingătoare, dar nu au avut puterea de a se da deoparte și de a nu se propune tot pe sine. Desigur că și variile complicități și aranjamente politico-financiare încheiate în contextul campaniei, nu au permis recurgerea la candidați neangajați direct în conducerea principalelor partide politice concurente. În aceste circumstanțe, formula clasică a susținerii candidatului cel mai bine plasat pentru turul doi s-a dovedit insuficientă.

Spre deosebire de Al. I. Cuza, Traian Băsescu și politica lui nu au trecut încă prin examenul timpului. În ceea ce îl privește pe Cuza se apreciază, îndeobște că a fost un lider care a contribuit la modernizarea României. Despre Traian Băsescu se poate spune, fără a avea o perspectivă istorică, că a practicat o politică și a promovat teorii care mai degrabă au feudalizat România. Evident, odată cu trecerea vremii, atari judecăți se pot schimba. Contemporanii nu pot acționa, însă, decât în baza a ceea ce pot percepe direct iar nu în baza unor ipoteze speculative. Răspunderea evaluării trebuie asumată de ei și evaluarea lor, ca și terapiile pe care le vor prescrie vor suferi, la rândul lor, judecata istoriei.

Aceste considerații generale odată făcute, putem formula câteva observații și judecăți care au toate șansele să primească ratificarea viitorului îndepărtat și să fundamenteze corect prognoza viitorului apropiat. Astfel, să rememorăm că „programul” cu care Traian Băsescu a câștigat alegerile din 2004 a cuprins trei puncte: lupta împotriva comunismului („condamnarea comunismului”); lupta împotriva fostei poliții politice („deconspirarea Securității”); lupta împotriva corupției. Astfel, esențializat mesajul electoral băsescian evidențiază două trăsături: populismul și confrunțționismul. Un mesaj justițiar și demolator. În el se găsește germenul dezbinării, divizării, fracturii sociale. Conceptul de „dușman” stă în centrul logicii acestui mesaj și „frica față de amenințarea dușmanului” („ura față de dușman”, pentru intelectualii frustrați) este ideea care imprimă dinamism acțiunii politice băsesciene. Chiar dacă în detalii promisiunile electorale menționate nu au fost respectate, spiritul lor a dominat cu acuratețe primul mandat prezidențial al lui Traian Băsescu. Aceasta vorbește despre natura omului. Chiar dacă și Al. I. Cuza a proiectat imaginea justițiarului și a trezit dramatice controverse, el va rămâne, totuși, „Domnitorul Unirii”. Greu de crezut că un asemenea apelativ va putea fi aplicat vreodată Președintelui Băsescu. În al doilea mandat prezidențial al său Traian Băsescu își va putea schimba retorica și eventual, agenda politică, dar nu și natura. Nimeni nu poate sări pentru propria umbră!

Atât Cuza cât și Băsescu au fost preocupați de reformarea justiției. Una dintre ideile principale ale lui Cuza a fost emanciparea actului de justiție în România de sub controlul puterilor străine – vezi legea asupra jurisdicției consulare; ideea principală a lui Băsescu a fost așezarea justiției române sub controlul străinătății – vezi mecanismul de verificare al UE.

Dacă lupta împotriva comunismului și împotriva Securității au rămas la nivelul simbolisticii și demagogiei, exclusiv spre satisfacția veleitarilor frustrați și a exponenților extremei drepte, care trebuiau astfel păstrați în grupul pestriț al susținătorilor Președintelui-jucător, lupta cu corupția a intrat în câmpul realității politice. Pe bună dreptate s-a observat că acțiunea anti-corupție a fost politizată, eradicarea corupției transformându-se din scop într-un instrument menit să îi înlăture pe adversarii politici și, în context, să îi înlocuiască

pe miliardarii regimurilor anterioare cu milionarii favoriți ai lui Traian Băsescu. (O anumită apropiere se poate face între această politică și confiscarea averilor mănăstirești de către Cuza.) Tulburarea creată prin atari demersuri și telejustiția asociată lor sunt susceptibile să aibă, totuși, pe termen mediu și lung, efecte secundare pozitive și anume: a) întrucât ascensiunea oligarhilor post-tranziției (sprijiniți de Traian Băsescu) nu s-a făcut pe seama lichidării oligarhilor tranziției ci doar printr-o redistribuire "haiducească" a averilor acestora, numărul total al oligarhilor a crescut, ceea ce de la un anumit nivel face ca ei să intre în concurență și să își limiteze reciproc puterea și, deci, abuzurile (lipsa unui mecanism public de anihilare a oligarhiei este compensată în fapt de un mecanism al "*oligarchic checks and balancies*"); b) într-un sistem judiciar politizat, caracterizat de arbitrar și, deci, impredictibil, nici oligarhii nu se mai pot simți în deplină siguranță și de aceea sunt obligați la auto-cenzurarea abuzurilor (spre deosebire de teoria care spune că predictibilitatea justiției – în sensul inevitabilității sancțiunii – previne infraționalitatea, politica "anti-corupție" a domnului Băsescu a făcut ca tocmai impredictibilitatea justiției, tulburată dacă nu chiar controlată politic, să descurajeze actul infrațional); c) în contextul descris oligarhii au fost motivați să caute calea pentru „intrarea în legalitate și onorabilitate” și să ceară ei înșiși un sistem de „lege și ordine” fără de care nu-și mai pot utiliza averile; d) ajunsă în dezbaterea publică (indiferent dacă pe căi aberante și în contextul unui discurs populist) justiția și judecătorii, pe de o parte, au devenit mai conștiente de puterea lor (pe care au început să o afișeze și exercite ca atare), iar pe de altă parte, mai atente la felul în care o exercită (tratată ca inamic public justiția a fost împinsă să reacționeze ca putere publică).

Criticii lui Cuza susțin că singura reformă cu adevărat pozitivă pe termen lung a acestuia a fost cea a învățământului. În afara celor trei puncte ale programului electoral din 2004 (toate subsumate ideii de „reformă a clasei politice”) Traian Băsescu s-a ocupat în mod special tocmai de reformarea educației. Identificarea acestei ținte strategice este cât se poate de corectă. Ea arată că dincolo de planul imediat, Președintele-jucător ar putea avea și dorința nemărturisită public de a lăsa o urmă pozitivă în istorie. Viitorul României, inclusiv capacitatea ei competitivă în context european și global, depind, într-adevăr, de nivelul de educație și instruire a românilor; nivel care în prezent este cu totul deficitar. Realizările pe drumul acestei reforme rămân până în prezent neconcludente. Perspectivele sunt și ele incerte întrucât Președintele nu dispune de pregătirea și viziunea proprie necesare, iar neo-cezarismul său a făcut ca în rândul consilierilor sau a responsabililor publici de resort să se adune fie favoriți mânați de interese proprii pe termen scurt fie personaje lipsite de expertiză. Ca de obicei, cazarismul este principalul inamic al Cezarului. Boala incurabilă a Cezarului este singurătatea.

Atare singurătate este responsabilă și de eșecurile într-o politică externă altminteri având obiective corecte (chiar dacă originale doar în stilul de abordare iar nu și în conținut): parteneriatul strategic cu SUA și Italia; cooperarea la Marea Neagră; apărarea ordinii de drept internațional în Balcani (vezi cazul Kosovo); parteneriatul trilateral cu Ucraina și Polonia; integrarea socio-economică și asocierea politică cu Republica Moldova.

Stilul este omul! Politica externă bănesciană a fost trădată de aceleași elemente de stil: confrunționismul, populismul și ego(cezar)centrismul. Cea dintâi caracteristică ne-a adus necritic alături de administrația neo-conservatoare americană până la punctul în care am devenit mai bush-iști decât însuși George W. Bush, sperându-l chiar și pe acesta prin imprevizibilitatea noastră belicoasă. Cea de a doua a subordonat multe inițiative sau manifestări de politică externă importante priorităților de imagine internă. Cea de a treia a făcut ca acțiunea diplomatică sofisticată, sistematică și amplă să fie substituită de relațiile personale la vârf cu eficiența lor câteodată impresionantă dar și cu subiectivismul, imprevizibilitatea și efemeritatea lor. Așa s-a ajuns ca singurătatea internă a Cezarului să se asocieze cu singurătatea externă a României. (La sfârșitul domniei sale și România lui Cuza era singură.) În condițiile izolării țării ca urmare a mineriadelor din 1990, Președintele Ion Iliescu (pe atunci adept nu fără rațiune al teoriei „despotismului luminat”) a găsit că unica șansă de ieșire în lume este aderarea la singura organizație care ni se deschisese: Francofonia. După ce Axa Washington-Londra-București (cheia de boltă a politicii externe a Președintelui Bănescu la începutul primului său mandat) s-a dovedit caducă, România s-a deplasat pe Axa Paris-București. La identitate de rațiune, identitate de soluție. O singură „consolare” azi: toate axele duc la Moscova!

C) Cine a câștigat?

La toate rundele de alegeri desfășurate din 2004 și până în prezent au existat dispute și controverse cu privire la cel care trebuie declarat învingător. Aproape de fiecare dată toți competitorii principali s-au declarat satisfăcuți de rezultat și și-au clamat victoria. Unii s-au plâns doar că ea le-a fost confiscată. O atare situație probează rezultatul neconcludent al scrutinelor și atestă caracterul mediocru al victoriei, indiferent cine va fi reputat-o.

La alegerile prezidențiale din 2009 jumătate din alegătorii care s-au prezentat la urne au votat împotriva lui Traian Bănescu în timp ce cealaltă jumătate nu a putut vota pentru Mircea Geoană. Diferența între aceste două jumătăți s-a făcut, cel mai probabil, prin fraudă. În condițiile scorului strâns, o fraudă redusă cantitativ, dar cu consecințe calitative majore. Traian Bănescu se aștepta să piardă, întrucât în urma greșelilor sale rămăsese singur împotriva tuturor; nu putea câștiga decât datorită erorilor oponentului său. Mircea Geoană se aștepta să câștige, întrucât datorită greșelilor adversarului său ajunsese să fie sprijinit de toată lumea; nu putea pierde decât din cauza propriilor erori. În aceste împrejurări, Traian Bănescu era prea singur pentru a fi puternic, dar Mircea Geoană era prea anturat pentru a fi credibil. Din atare perspectivă, se poate spune că toată lumea a pierdut; cu toții au fost înfrânți.

Din punct de vedere tehnic, însă, victoria se definește în raport cu ținta propusă sau cu miza jocului. Ținta a fost Palatul Cotroceni și, în subsidiar, Palatul Victoria. Miza a fost președinția României și, în subsidiar, Guvernul României. Potrivit numărătorii oficiale a voturilor, confirmată de Curtea Constituțională dar și de observatorii internaționali ai OSCE, ținta a fost atinsă și miza adjudecată de Traian Bănescu. **Iată de ce formal se poate conchide că „Cezarul a învins!”. Mircea Geoană și PSD rămân deocamdată în Șoseaua Kiseleff. Așadar, au pierdut.**

În ceea ce îi privește pe cei din urmă, înfrângerea lor este o ilustrare a principiului potrivit căruia atunci când tactica este bună dar strategia este proastă, pot fi câștigate bătălii dar se pierde războiul. (Dimpotrivă, succesul lui Traian Bănescu probează că atunci când

tactica este proastă dar strategia este bună, se pot pierde bătălii dar nu se pierde războiul.) Într-adevăr, după alegerile din 2004 și respectiv după preluarea conducerii PSD de către Mircea Geoană, social-democrații au înregistrat un șir neîntrerupt de victorii tactice (excepție făcând doar alegerile europene din 2007). Aceste victorii au fost, însă, neconcludente strategic și, de aceea, de fiecare dată Traian Băsescu le-a putut contesta. Chiar dacă respectivele contestări ar fi fost întemeiate, cert este că șeful statului și partidul prezidențial, trecând de la un scrutin la altul, nu au mai obținut victorii tactice de amploarea celei reputată de Alianța D.A. în 2004. Alegerile parlamentare din 2008 au fost pierdute la votul popular, iar cele europene din 2009 au fost pierdute pur și simplu (scorul mandatelor fiind egalat doar prin adăugarea mandatului obținut de EBA în condiții discutabile). Chiar și la alegerile prezidențiale din 2009, în primul tur Traian Băsescu a reușit să adune doar circa 32%, abia egalând scorul general al PD-L și pierzând, astfel, rolul de locomotivă a partidului (în care, de astă dată, a fost distribuit Crin Antonescu, spre deosebire de Mircea Geoană, situat sub nivelul electoral al PSD). Paradoxul este că, în ciuda acestei tendințe descrescătoare a performanțelor tactice, la începutul lui 2010 Traian Băsescu are un avantaj strategic maxim și fără precedent: are o majoritate parlamentară prezidențială suficientă inclusiv pentru legile organice; are Guvernul sub controlul său absolut; are un mandat reconfirmat care îi oferă capacitatea unor tranzacții politico-economice internaționale apte a-l scoate din izolarea anterioară, făcându-l interesant pentru partenerii externi; are controlul necontestat al serviciilor de informații. Dimpotrivă, victoriile tactice din 2007, 2008 și 2009 ale social-democraților conduși de Mircea Geoană (victorii obținute prin mobilizarea exemplară a militanților și simpatizanților partidului) s-au sintetizat într-o mare înfrângere strategică ilustrată în retrogradarea PSD în partid de rang secund. PSD a fost partener junior în Guvernul Boc I și este (dacă nu din punct de vedere cantitativ, din punctul de vedere al dinamicii și al păstrării inițiativei strategice) partener junior al opoziției. În fapt, PNL a fost cel care a inițiat mișcarea de cenzură reușită împotriva Guvernului Boc după ce social-democrații au fost obligați să îl părăsească și tot el a lansat formula inspirată a guvernului Johannis, la care PSD s-a raliat în ultimul moment. (Potrivit unor informații, Președintele Băsescu ar fi în prezent preocupat, în primul rând, de slăbirea până la dispariție a PNL – sub lozinca unificării dreptei și, abia apoi, de slăbirea opoziției PSD.)

Aspectul acestei înfrângeri strategice este elementul de bilanț cel mai semnificativ al mandatului Mircea Geoană în fruntea PSD. El demonstrează cum o politică gândită exclusiv în termeni tactici duce incontestabil la înfrângere strategică. Pornind de la o atare constatare va trebui gândită viitoarea reformă a PSD și a social-democrației românești, în general.

În acest context, teza potrivit căreia PSD ar fi câștigat alegerile prezidențiale din 2009 (victorie care i-ar fi fost furată), inexactă tehnic (formal), așa cum s-a arătat anterior, prezintă marele pericol de a-i pune pe social-democrați într-o stare de spirit neconformă realității de pe teren. Realitatea este că erorile de arbitraj fac și ele parte din joc, iar clasamentul nu se face ignorându-le sau dând vina pe arbitru, după cum bine observau unii lideri precum Adrian Năstase sau Victor Ponta. Cel ce trăiește cu iluzia victoriei, pierde motivația schimbării. Cel ce trăiește cu sentimentul victoriei furate direcționează inutil energiile necesare perfecționării interne către protestele externe și pierde dinamica cerută spre a pregăti condițiile succesului în viitor.

Iată de ce, **principala recomandare care se poate face PSD este aceea de a-și asuma înfrângerea**. Cu atât mai mult cu cât ea nu ar fi fost posibilă în condițiile în care avantajul electoral al lui Mircea Geoană nu ar fi fost irosit prin erori proprii, dacă legislația deficitară care a facilitat eventuala fraudă nu ar fi fost adoptată cu concursul său și dacă observarea procesului electoral de către activiștii săi ar fi fost mai vigilentă. Pe baza acestei asumări și a analizei cauzelor ei interne se poate stabili drumul de urmat pentru revenirea în calitate de prim partid al spectrului politic românesc. Problema nu este, spre a folosi expresia aceluiași Victor Ponta, că PD-L a fost capabil să se „organizeze” – a se citi fraudeze - mai eficient decât PSD (ceea ce poate fi adevărat!), ci că PSD nu a fost capabil să transforme mai eficient în voturi atuurile sale politico-ideologice obiective.

V. ANALIZA GUVERNULUI EMIL BOC III²

Dacă alegerea prin vot direct a președintelui Traian Băsescu este rezultatul voinței populare, în dimensiunea ei rațională și emoțională, constituirea guvernului Emil Boc III reflectă atât raportul de forțe existent pe scena politică din România, precum și intențiile voinței politice generatoare a acestui Executiv. Ca atare, prin analiza structurii cabinetului, a profilului persoanelor care-l formează și, în cele din urmă, a programului de guvernare, pot fi găsite răspunsuri la întrebări precum:

- Va marca Guvernul Boc III trecerea *de facto* spre un regim prezidențializat?
- Răspunde actualul Executiv cerințelor esențiale ale societății românești?
- Reflectă programul de guvernare valorile dominante ale unei ideologii și care anume?

A) Structura guvernului

Guvernul Emil Boc III s-a restrâns numeric față de Cabinetul Boc I, cu trei ministere, care au fost comasate: Turismul a trecut la Dezvoltarea Regională; Tineretul și Sportul au fost alipite la ministerul Educației; IMM-urile și Comerțul au fost arundate ministerului Economiei. De asemenea, Pădurile au fost transferate de la Agricultură la Mediu, ca urmare a negocierilor cu UDMR, iar Cultele au fost scoase din subordinea ministerului Culturii, fiind transferate în subordinea primului-ministru, ca urmare a presiunii Bisericii Ortodoxe Române, care nu a dorit ca problemele cultelor să fie gestionate de un minoritar etnic și confesional.

Din analiza structurii formale a guvernului Emil Boc III și a relațiilor de putere din cadrul acestuia pot fi extrase câteva observații importante:

- autoritatea primului-ministru asupra membrilor guvernului este pur formală, șeful Cabinetului fiind perceput ca un locotenent al lui Traian Băsescu, nu ca un lider capabil să exprime o viziune proprie;
- reorganizările de ministere au fost realizate, în mod esențial, nu în raport de funcționalitatea unei instituții ci de influența politică a membrilor Cabinetului. De exemplu, Turismul a fost comasat cu Dezvoltarea Regională pentru a nu se da impresia că Elenei Udrea i s-a luat ceea ce promise în anul 2008. Pădurile au fost transferate la Mediu nu pentru că acolo ar trebui să se afle din punctul de vedere al unei raționalități administrative, ci pentru că negocierile dintre Traian Băsescu și UDMR au determinat acest rezultat. Adrian Videanu și-a constituit un adevărat super-minister al Economiei și Comerțului datorită influenței sale în PD-L;
- cu toate că la finalul anului 2009 s-a realizat comasarea mai multor instituții și autorități, iar Cancelaria primului-ministru a fost desființată în prima parte a lui 2009, în subordinea Secretariatului General al Guvernului au trecut numeroase instituții, astfel încât aparatul birocratic central nu a fost redus, ci doar a fost comasat în mai puține titluri, lucru vizibil și în bugetul de stat pentru anul 2010.

² Primul Cabinet Emil Boc este cel format între PD-L și PSD, fiind în funcție de la investirea sa în 22 decembrie 2008 până la demisia din guvern a membrilor social-democrați în 2 octombrie 2009. Din acel moment s-a constituit Guvernul Boc II, susținut de PD-L și traversând două etape: Executiv cu depline puteri până la adoptarea motiunii de cenzură din 13 octombrie 2009, iar ulterior, până în 23 decembrie 2009 având statutul de guvern demisionar.

B) Membrii Cabinetului

Prin persoanele care compun Guvernul Emil Boc III este întărită convingerea că, la debutul celui de al doilea mandat, Traian Băsescu și-a „văzut cu adevărat visul cu ochii” și și-a atins obiectivul maximal, acela de a-și putea exercita controlul asupra întregului Executiv. Din punct de vedere politic cei 17 membri ai Guvernului Emil Boc III pot fi încadrați într-o tipologie cu patru categorii, astfel: *fidelii / favoriții președintelui, tehnocrații docili, baronii PD-L, membrii UDMR.*

Fidelii (favoriții) lui Traian Băsescu

După cum recunoștea chiar Traian Băsescu, ducând cinismul politic la limitele sale cele mai înalte, **Emil Boc** a fost reinstalat în fruntea guvernului pentru a „securiza” controlul prezidențial asupra Executivului. Emil Boc se află în fruntea guvernului României nu pentru că s-ar afla în posesia unor capacități miraculoase de a negocia cu Fondul Monetar Internațional, așa cum a fost justificată nominalizarea lui Lucian Croitoru, sau pentru că ar fi dovedit în anul 2009 excepționale capacități manageriale, ci din simplul motiv că este o persoană docilă, fără inițiative personale, fiind gata să se umilească în public atunci când i se cere să promoveze cele mai demagogice măsuri ori să justifice cele mai aberante decizii, cu serenitatea înfăptuirii unor lucruri importante. Prin impunerea lui Emil Boc în fruntea guvernului, Traian Băsescu a arătat că nu este preocupat de lupta împotriva crizei economice, lăsate în responsabilitatea FMI, ci doar de creșterea puterii personale, oricâte costuri ar avea acest lucru pentru România.

Adevăratul premier al guvernului României este **Elena Udrea**, a cărei principală calitate ce o recomandă pentru prezența în Cabinet este plasarea sa și a grupului de afaceri pe care-l reprezintă în proximitatea familiei prezidențiale. Prezența Elenei Udrea în cercul de apropiați ai familiei prezidențiale îi conferă acesteia o influență imensă atât în guvern cât și în PD-L, mai mare decât exercitarea colegială a puterii în cadrul Cabinetului. Tocmai de aceea, este de așteptat ca această putere de decizie de natură ocultă să fie direcționată, în mod esențial, pentru determinarea principalelor decizii financiare ale Executivului.

Gabriel Oprea, ofițer de intențență, recompensat cu stele de general pentru fidelitatea personală față de Traian Băsescu, se află în fruntea Ministerului Apărării dintr-o dublă motivație: apartenența la cercul de afaceri din care face parte și Elena Udrea, respectiv folosirea funcției ministeriale ca o platformă pentru crearea unui „partid al interesului național”, instrument pentru destructurarea PSD și PNL ca și pentru consolidarea „majorității prezidențiale”. Prin persoana lui Gabriel Oprea, România face un salt în trecut, deoarece după 1994 actualul ministru al Apărării este primul militar de carieră care se află în fruntea armatei. Controlul civil asupra armatei a însemnat ca în fruntea acesteia să fie oameni politici, chiar dacă apropiați de sectorul militar, dar care să reprezinte o garanție a supremației conducerii democratice asupra sectorului de securitate.

Cel care ar trebui să fie un personaj-cheie în acțiunea guvernului României împotriva crizei economice, ministrul de Finanțe **Sebastian Vlădescu**, s-a făcut remarcant în precedentul mandat (2005-2007) prin renunțarea la relația cu FMI, deoarece nu credea în utilitatea acesteia și prin contribuția esențială la fenomenul exuberanței iraționale consumeriste (consumul pe datorie). Acum, Sebastian Vlădescu trebuie să ducă la bun sfârșit acordul cu FMI și să repare consecințele propriilor greșeli economice. Lipsa performanțelor lui Sebastian Vlădescu ca ministru al Finanțelor în Guvernul Tăriceanu nu a contat pentru Traian Băsescu în renominalizarea lui, importantă fiind loialitatea personală

a acestuia față de Președintele României și, mai ales, atracția pe care fostul ministru liberal ar putea-o exercita asupra amatorilor de traseism politic din PNL.

Diplomatul-comentator politic **Teodor Baconski** a fost numit în fruntea ministerului Afacerilor Externe în dauna tânărului diplomat Bogdan Aureescu, aureolat de câștigarea procesului cu Ucraina de la Haga, pentru că intră în aceeași categorie a persoanelor care și-au dovedit loialitatea personală față de Traian Băsescu. Prin persoana lui Teodor Baconski, Ministerul Afacerilor Externe este redus la nivelul unui simplu aparat tehnico-administrativ al Palatului Cotroceni, iar deciziile în domeniul politicii externe scapă de sub control parlamentar prin transferarea lor *de facto* în zona prezidențială. Transferul lui Teodor Baconski din postul de ambasador al României în Franța în cel de ministru al Afacerilor externe mai poate fi citit, însă, și într-o altă cheie. Baconski nu este considerat un vizionar în domeniul relațiilor internaționale. El a fost adus în diplomatie în 1997 cu scopul precis de a fi trimis ambasador la Vatican, post pentru care îl recomandau mai ales studiile în domeniul teologiei. După terminarea misiunii sale la Vatican a deținut poziții în centrul MAE în domeniul diplomației culturale și apoi al problemelor globale, alternate cu ambasade în țări latine precum Portugalia și Franța. Intellectual respectabil, ca diplomat s-a calificat în afara zonelor celor mai fierbinți ale relațiilor internaționale ale României. Numirea lui Baconski în fruntea diplomației românești marchează eșecul faimoasei Axe Washington-Londra-București și înlocuirea sa cu o nouă Axă Paris-București. Ea vorbește, de asemenea, despre abandonarea logicii bășesciene de politică externă inspirată de principiul subordonării agendei românești priorităților regionale și globale ale superputerilor transatlantice (SUA) și revenirea la protecția tradițională a puterilor regionale europene (Franța). În fine, ea indică și părăsirea eforturilor făcute de România post-comunistă de apropiere de Germania, în mod direct iar nu doar pe filieră franceză. Din perspectiva opoziției anti-Băsescu se cere observat că eforturile vizând izolarea internațională a acestuia au fost eficiente, dar nu au avut (și nu puteau să aibă) o eficiență absolută. Respins sau ignorat de principalii actori ai lumii, Traian Băsescu a căutat și a găsit o breșă în blocada diplomatică, mulțumindu-se în cele din urmă cu ceea ce i s-a oferit. Reangajarea și replierea rapidă în direcția Franței (încurajată, desigur, și de reconfigurarea politicii americane după instalarea administrației Obama) echivalează cu substituirea atlanticismului dogmatic dovedit a fi de circumstanță cu un oportunism european al cărui raport între costuri și beneficii rămân de evaluat. Pentru îmbunătățirea lui, o anumită cooperare între Președinte și oponenții săi, pe planul politicii externe ar fi poate utilă.

Galeria miniștrilor recrutați pe criteriul relației personale cu Traian Băsescu îl include și pe **Daniel Funeriu**, impus în guvern împotriva voinței PD-L (care-l desemnase în forurile statutare pe sindicalistul Cătălin Croitoru) și chiar a lui Emil Boc, care dorea să-l impună pe universitarul clujean Cătălin Baba. În fața lui Daniel Funeriu, deopotrivă cetățean român și francez (a rămas în Franța la vârsta de 17 ani, refuzând să revină în România după participarea la o olimpiadă școlară), se află misiunea reformei sistemului de educație, așa cum a fost definită aceasta de Comisia prezidențială în domeniu, dar și așa cum va fi ea negociată la nivelul UE, unde încercarea de uniformizare a curriculei școlare este marcată de confruntarea tot mai dură între sistemul de învățământ francez și cel anglo-saxon. De opțiunea făcută va depinde foarte mult viitorul României în UE și în lume. În plus, în condițiile subfinanțării și a presiunilor sindicale în creștere, zona educației și

cercetării se anunță a fi una de maximă vulnerabilitate pentru Guvernul Emil Boc III, putând fi anticipată apariția unor proteste sindicale de amploare.

Ca o pată de culoare, la Ministerul Comunicațiilor și Societății Informaționale a fost instalată o persoană, **Gabriel Sandu**, care a recunoscut public faptul că utilizarea computerelor este pentru domnia sa aproape o enigmă. În anul 2009 domnul Sandu nu s-a remarcat prin proiecte importante. Menținerea lui Gabriel Sandu în fruntea Ministerului Comunicațiilor este o concesiune pe care Traian Băsescu, s-a spus, o face Robertei Anastase, figură importantă a galeriei de personaje feminine propulsate de actualul președinte al României, în numele „reformei clasei politice”. Atari concesiuni nu sunt, însă, dificil de făcut atâta timp cât continuă să prevaleze concepția că în regimul cezarist singurul calificat trebuie să fie șeful statului, celelalte funcții publice putând fi ocupate de oricine.

Tehnocrații docili

Ministrul Justiției **Cătălin Predoiu** rămâne figura emblematică a regimului Băsescu pentru tipul de tehnocrat „independent”, care înțelege să își satisfacă ambiția promovării pe scara socială prin docilitate față de protectorii lor politici căutați printre puternicii zilei. Cătălin Predoiu l-a nominalizat pe Daniel Morar în fruntea DNA, a impus viziunea consilierilor prezidențiali asupra noilor coduri penale și civile, precum și pe cea a procurorilor în propunerea pe care guvernul Boc a trimis-o Parlamentului pentru noul cod de procedură penală. „Independentul” Cătălin Predoiu reprezintă, așadar, instrumentul cu ajutorul căruia Traian Băsescu dorește să pornească lupta împotriva judecătorilor, pentru diminuarea rolului acestora, creându-și alibiul că această luptă este purtată de un om fără obligații de natură politică. Pretinzând că pentru a face reformă în justiție nu este nevoie de viziune politică și de convingeri ideologice, ministrul Predoiu aparține categoriei personalităților care nu fac avere dar nici istorie în funcții publice, dovedind însă că poți fi tentat și de gustul puterii iar nu doar de fascinația banului.

Mihai Șeitan este un specialist în domeniul sistemelor de pensii, care a fost numit în fruntea ministerului Muncii pentru a gestiona cu profesionalism o situație socială precară, agravată de criza economică. Chiar dacă este membru al PD-L, nu are o poziție puternică în partid, astfel încât influența sa în cabinet rămâne una redusă.

Ministrul Agriculturii **Mihail Dumitru** reprezintă soluția Palatului Cotroceni pentru a determina un compromis în PD-L între gruparea moldoveană condusă de Gheorghe Flutur, care l-a susținut pe Orest Onofrei și cea bănățeană a lui Gheorghe Falcă, primar al Aradului, ce a încercat să-l numească pe Valeriu Tabără (fost ministru al Agriculturii din partea PUNR în Guvernul Nicolae Văcăroiu). Poziția lipsită de influență a lui Mihail Dumitru în interiorul Cabinetului este reflectată de faptul că acesta ocupă ultima poziție în lista miniștrilor, iar la masa de ședințe a guvernului un loc marginal, deși agricultura este considerată a fi o prioritate națională.

Gruparea baronilor

Traian Băsescu își datorează acest al doilea mandat eforturilor financiare și de organizare pe care le-au depus **Vasile Blaga**, **Adrieian Videanu** și **Radu Berceanu**. Deși gruparea Udrea ar fi dorit eliminarea lui Vasile Blaga din guvern, acest lucru nu e posibil (încă), deoarece ministrul Administrației și Internelor are o poziție puternică în PD-L. Singura satisfacție primită de Elena Udrea a fost faptul că Vasile Blaga nu a obținut și poziția de vicepremier.

Vasile Blaga poate juca în următorii doi ani un rol pozitiv sau, dimpotrivă, nefast pentru statul de drept din România, deoarece prin Ministerul Administrației și Internelor ar urma să se desfășoare, în viziunea ideologilor portocalii, operațiunea de consolidare a partidului-stat PD-L. Rămâne de văzut dacă Vasile Blaga va încerca să stopeze campania de racolare a parlamentarilor și de atragere a aleșilor locali sau, dimpotrivă, aceasta va fi accelerată inclusiv prin schimbarea cadrului legal.

De numele lui **Adriean Videanu** se leagă adâncirea crizei economice în România în anul 2009. Menținerea „primarului-bordură” la ministerul Economiei, devenită inevitabilă ca urmare a contribuției sale la atragerea resurselor pentru campania electorală a lui Traian Băsescu, reprezintă un semnal negativ pentru mediul de afaceri din România.

Faptul că **Radu Berceanu** rămâne în fruntea ministerului Transporturilor, în pofida lipsei de performanță dovedită și a nenumăratelor acuzații care i-au fost aduse de-a lungul timpului, ar putea fi explicată prin misiunea de a acoperi facturile de campanie ale PD-L prin contracte din bani publici.

Nu este exclus ca introducerea baronilor în Guvern să aibă o funcție strategică. Aceștia ar putea oferi tot atâția țapi ispășitori sau tot atâtea capete de Moțoc numai bune de sacrificat pentru a permite calmarea mulțimilor nemulțumite de dificultățile crizei. În lupta Președintelui cu corupția se prea poate ca acesta să își fi pus deoparte câteva „istorii de succes” tocmai din rândurile PD-L. Cu ele la activ viața de după cel de al doilea mandat ar putea fi mai liniștită.

Liderii UDMR

Marko Bela deține funcția de vicepremier, având în coordonare, printre altele, și Departamentul de Afaceri Europene. Gestionarea de către liderul maghiar a relațiilor cu Bruxelles-ul este semnificativă nu prin prisma calităților lui Marko Bela, ci ca un indicator al lipsei de interes din partea lui Emil Boc pentru afacerile europene, considerate de PD-L a nu reprezenta un domeniu strategic.

Numirea lui **Laszlo Borbely** în fruntea ministerului Mediului și Pădurilor nu pare a fi problematică din perspectiva competențelor ministrului titular, însă acesta va trebui să facă față, pe lângă agenda specifică problemelor de mediu, agendei prezidențiale legate de acordarea autorizației de mediu pentru proiectul Roșia Montană. Precedentul ministru UDMR al Mediului, Attila Korodi (ginere al lui Laszlo Borbely!) a fost cel care nu a avizat proiectul Roșia Montană. Să fie acordarea avizului de mediu pentru proiectul Roșia Montană una din condițiile pentru care la ministerul Mediului au trecut și pădurile de la Ministerul Agriculturii?

Kelemen Hunor este cel dintâi ministru maghiar al Culturii din istoria României. Numirea unui minoritar în fruntea ministerului Culturii poate reprezenta o excelentă ocazie pentru a verifica funcționarea modelului multicultural în România. Lipsa reacțiilor negative ale românilor, altă dată temute, față de această numire este un semn bun care arată evoluția națiunii române de la statutul de națiune etnică la cel de națiune civică.

În fruntea unuia dintre cele mai dificile ministere ale guvernului, cel al Sănătății, a fost numit **Cseke Attila**, un tânăr parlamentar fără experiență managerială și fără a avea legături cu sistemul medical. Ministerul Sănătății va fi supus în anul 2010 unor presiuni uriașe din partea angajaților din sistemul medical, iar rezolvarea lor rămâne problematică din partea unui om politic care nu este recunoscut și acceptat de către lumea medicală.

Dincolo de aceste considerații, revenirea în stil mare a UDMR la guvernare, pe poziția de a doua forță politică, este principala evoluție pozitivă în siajul alegerilor prezidențiale. Aceasta cu atât mai important cu cât în 2010 se așteaptă venirea la putere în Ungaria a unor forțe politice național-populiste. Seninătatea cu care s-a produs alcătuirea acestui guvern bicolor pedelisto-udemerist probează convingător că minoritatea maghiară din România își poate satisface așteptările și aspirațiile exclusiv jucând pe scena politică internă – evident în condițiile în care România trebuie să urmărească adâncirea integrării europene.

C) Programul de guvernare

Analiza „Programului de guvernare 2009-2012” (care poartă același nume cu al Guvernului Emil Boc I), prezentat în 97 de pagini și structurat în 26 de capitole, prilejuiește următoarele observații:

- din punctul de vedere al originii sale, documentul reprezintă o compilație între materialului cu care Guvernul Emil Boc I s-a prezentat în Parlament și programul electoral al lui Traian Băsescu;
- dacă programul de guvernare al cabinetului Boc I era structurat în 29 de capitole (cca 20 000 cuvinte), actualul program de guvernare are 26 de capitole (cca 30 000 cuvinte);
- în privința structurii programului de guvernare actual, principala modificare față de programul guvernului de coaliție PD-L-PSD este poziționarea capitolului „Justiție și politici anticorupție” (cap. 4) înaintea capitolelor privind educația și sănătatea, în timp ce în programul de guvernare al Cabinetului Emil Boc I problematica anticorupție era cuprinsă în capitolul 23. O atare modificare indică revenirea la ideologia de tip neo-conservator, potrivit căreia „legea și ordinea” sunt mai importante decât dezvoltarea capitalului uman și protecția acestuia în fața bolilor;
- nu este prezentată o viziune privind dezvoltarea democratică a societății pe durată medie și lungă și nici intenția ca în perioada 2010-2012 să fie stabilite direcțiile acesteia. Principalele două priorități ale guvernului sunt, pe termen scurt, „relansarea economică și asigurarea sustenabilității politicilor publice”, iar pe termen mediu pregătirile pentru adoptarea monedei Euro. Astfel, Guvernul Emil Boc III este dominat de teme imediate, lipsindu-i o viziune în ceea ce privește dezvoltarea societății românești;
- în ceea ce privește programul economic anti-criză acesta este concentrat exclusiv pe componenta de asanare a finanțelor publice, prin reducerea mecanică a personalului bugetar și tăierea cheltuielilor în zonele în care riscul de proteste sociale este mai redus.

Programul de guvernare al Cabinetului Emil Boc III, la fel ca și precedentul program de guvernare, nu conține o viziune și măsurile subiacente pentru relansarea creșterii economice. **Principala problemă a Programului de guvernare este faptul că nu este construit pe priorități care să fie realizabile într-un context de criză economico-financiară globală. Lipsa acesteia trebuie explicată prin faptul că Guvernul Boc III nu are, chiar și după un an de guvernare, diagnosticul corect al crizei și, ca atare, nici viziunea necesară gestionării ei.**

Din analiza structurii de organizare, a componenței și programului de guvernare, Cabinetul Emil Boc III se conturează ca un guvern puternic prezidențializat, slab echipat în privința competențelor (mai ales a celor din domeniul economic) și lipsit de viziune cu privire la ieșirea din criză. Dacă în anul 2009 România s-a afundat și mai mult în criză deoarece a fost dominată de logica de tip electoral, ieșirea din criză în anul 2010 se amână deoarece Executivul actual nu este suficient de competent și puternic pentru a gestiona fenomenul. În fapt, prin Guvernul Emil Boc III se consacră triumful logicii controlului puterii de dragul avantajelor pe care aceasta le aduce grupurilor de interese private, asupra logicii care vede în putere instrumentul necesar administrării competente și oneste a treburilor publice.

Guvernul prezidențial condus în mod formal de Emil Boc nu este un cabinet de criză, ci este un Executiv pentru liniștea prezidențială, având ca misiune explicită asigurarea controlului camarilei prezidențiale asupra resurselor publice și extinderea tentaculelor partidului-stat asupra societății românești.

VI. CONCLUZII

1. Câștigarea unui nou mandat prezidențial de către Traian Băsescu, în condițiile unui avans minim față de contracandidatul său și sub auspiciile unui proces electoral suspect de fraudare, evidențiază fracturile profunde care marchează societatea românească. Traian Băsescu a câștigat alegerile, cu toate că împotriva sa s-a realizat o coalizare transpartinică, transpartizană și transideologică, multietnică și multiconfesională, constituită atât pe orizontală – între partide având electorate diferite, între grupuri profesionale și ONG-uri – cât și pe verticală (de la elitele politice, intelectuale și economice la nivelele de bază ale societății). A avut de partea sa doar instituțiile statului, mai ales cele de forță, dar nici acestea în totalitate. O coalitie de o asemenea amploare, împotriva unei singure persoane, este fără precedent în România post-comunistă. (Nici măcar în 1996, atunci când societatea românească a considerat că a venit momentul unei mari schimbări, nu s-a mai creat o coalitie de asemenea dimensiuni și asemenea forță în susținerea unui prezidențiabil.) **Scorul strâns între cei doi candidați, dar mai ales faptul că Traian Băsescu a obținut mai puține voturi în România decât Mircea Geoană, arată că societatea românească a fost pregătită pentru schimbare, dar radiografierea personalității celui din urmă în derularea campaniei electorale (cu revelațiile și erorile ei) a condus o parte suficient de mare a electoratului la concluzia că acesta nu este o garanție a unei schimbări reale în bine.**

Nu este mai puțin adevărat însă, că cele cinci milioane de voturi obținute de Traian Băsescu arată că **o bună parte a societății românești fie nu a dorit de fel schimbarea, fie i-a fost frică de ea.** În acest sens, partizanii schimbării ar trebui să observe că **situația socială (mai ales în condițiile ajungerii întârziate a undei de șoc produsă de criza economico-financiară globală în România) nu este atât de rea pentru mulți, încât aceștia să dorească schimbarea sau, mai ales, să accepte o schimbare prea radicală ori ale cărei mecanisme prea sofisticate nu le înțeleg.** (În general, în Europa a fost preferată schimbarea moderată și prudentă propusă de dreapta decât cea radicală a stângii, după cum formulele individualiste au fost preferate solidarității.)

Realizarea coaliției PSD-PNL-UDMR a reprezentat un avantaj strategic pentru Mircea Geoană. Acest avantaj s-a concretizat și măsurat din punct de vedere electoral printr-o diferență de 7-8 procente avans față de Traian Băsescu. Avantajul a fost risipit în ultimele zile de campanie ca urmare a unor grave erori comise de strategii PSD, de staff-ul de campanie și de candidatul însuși: mediatizarea excesivă a scenei în care Traian Băsescu lovește un copil; organizarea la Timișoara într-o perioadă sensibilă pentru memoria colectivă a unui miting electoral sugerând confiscarea simbolurilor transpartizane ale revoluției din 1989 în interes partizan; efectuarea de către candidatul PSD a unor vizite neoficiale la Moscova în condițiile unei inutile discreții care a trezit suspiciuni unei populații încă atinse de rusofobie sau marcată de teama față de "pericolul rusesc"; neîncrederea generată de explicațiile cu privire la natura relației candidatului PSD cu Sorin Ovidiu Vântu. În esență, la 6 decembrie, electorii au preferat certitudinea continuării conflictelor politice cu Traian Băsescu incertitudinilor legate de relațiile lui Mircea Geoană cu personaje controversate. Concluzia acestei experiențe este că **frica, oboseala și repulsia față de o stare perpetuă de conflict a fost învinsă de ura față de bogăția presupus dobândită prin mijloace dubioase, asociată cu teama că viitorul președinte este controlat de cei care s-au îmbogățit astfel.**

2. Specialiștii spun că în mod normal opoziția nu câștigă alegerile, ci guvernul le pierde. De această dată guvernul (respectiv Președintele în funcție) și-a făcut datoria față de teorie și a pierdut. Opoziția (respectiv principalul contracandidat) a infirmat teoria, reușind să piardă mai mult decât cel aflat la putere. Se poate spune, așadar, că **principalul autor al rezultatului alegerilor prezidențiale din decembrie 2009 este Mircea Geoană, iar nu Traian Băsescu.**

În același timp, specialiștii susțin că un partid mai mic și, deci, mai dinamic dar cu spațiu de manevră politică (aliați) mai mare este mai eficient sub aspect electoral decât un partid mare, dar dinamic și izolat. Această teorie a fost probată de PSD la alegerile din 1996 și la cele din 2004. Alegerile din 2009 au probat contrariul. Explicația bazată pe analiza faptelor stă în rolul liderului. O atare explicație pare a confirma teza băsesciană (a liderilor autoritari și mesianici, în general) potrivit căreia "dacă generalul este bun, armata nu mai contează". Experiența PNL în 2009 demonstrează, însă, tocmai, că un lider bun fără trupe nu poate câștiga confruntarea. Concluzia este că **în procesul electoral raportul dintre conducător și partid este esențial, iar în acest sens dacă în primă instanță contează în primul rând partidul, în ultimă instanță contează liderul.**

Între strategia liderului Băsescu, aceea de a arăta că știe ce vrea și strategia liderului Geoană, aceea de a arăta că știe ce vrea alegătorul, a câștigat cea dintâi, întrucât numai ea a putut sugera un proiect strategic coerent (chiar dacă nefast), în timp ce strategia din urmă a debușat într-o listă de promisiuni prea frumoasă spre a fi credibilă. (Adoptând o strategie similară cu cea a lui Mircea Geoană, Barack Obama a obținut un rezultat diferit din două motive: a știut să marcheze clar diferența față de contracandidatul său; a știut să se oprească în punctul identificării corecte a nevoilor și al afirmării speranței că ele pot fi gestionate, nefăcând promisiuni, ci lăsând pe fiecare să lege de el speranța rezolvării propriei probleme.) Tot astfel, singurătatea lui Traian Băsescu a apărut a fi mai autentică și, deci, mai credibilă decât consensul general și împăcarea contrariilor care l-au anturat pe Mircea Geoană. Concluzia este că, **în măsura în care liderul contează, el poate determina rezultatul competiției electorale prin autenticitate, iar nu prin abilitate.**

3. După alegerile europene din 2007, PSD a înregistrat scoruri electorale tactice mai degrabă bune, în timp ce PD-L mai degrabă rele. Suma acestor scoruri caracterizate de tendințele menționate, în 2009, este o victorie strategică a PD-L. Concluzia este că **un proiect strategic bate unul tactic. Când strategia este bună, indiferent de numărul bătăliilor pierdute, războiul nu se pierde; când strategia este proastă, indiferent de numărul bătăliilor câștigate, războiul este pierdut. Partidele românești - PSD în special - au un imens deficit de gândire strategică. Acesta este un pericol pentru ele, pentru democrație și, în ultimă instanță, pentru țară.**

4. Traian Băsescu este primul președinte al României care reușește să obțină un al doilea mandat constituțional consecutiv. Guvernul Emil Boc este primul cabinet care susține cu succes un prezidențiabil. În 1996, 2000 și 2004 candidații partidelor aflate la guvernare au pierdut alegerile prezidențiale. **La două decenii după ce societatea a învins partidul-stat (comunist) printr-o revoluție sângeroasă, victoria lui Traian Băsescu are semnificația unei înfrângerii a societății de către stat.** Spre deosebire de perioada dictaturii comuniste, alegerile prezidențiale din 2009 au fost libere, în sensul că nimeni nu

a fost forțat să voteze într-un anumit fel sau nu s-a temut că nevoțând într-un anumit fel ar putea avea de suferit. Alegerile nu au fost, însă, și corecte întrucât convingerile celor care au votat au fost deformate și deturnate prin acțiunea "republicii procurorilor și a serviciilor secrete" (a cărei supra dezvoltare a avut loc pe seama subdezvoltării cercetării, învățământului, sănătății și chiar a armatei), a pseudo societății civile și a presei corupte. Decredibilizarea și debilitarea instituțiilor și candidaților democrați a avut loc în contextul revenirii la metodele statului polițienesc, al infiltrării societății civile cu ONG-uri acționând ca agenți politici deghizați și al propagandei efectuate de presa cartelizată. (Atât trusturile de presă pro-prezidențiale cât și cel anti-prezidențiale au acționat cu un partizanat care nu au putut decât să formeze un public captiv, nemaieusind să atragă și alte categorii de consumatori.) Astfel intoxicată, societatea nu s-a mai putut apăra printr-un act electoral conștient, informat și critic.

5. Esența mesajului cetățenilor către partidele politice așa cum apare ea exprimată prin votul privind referendumurile consultative pentru parlament unicameral și reducerea numărului de parlamentari se referă la necesitatea creșterii performanțelor principalei instituții a sistemului democratic. În fapt, prin votul majoritar pentru parlament unicameral cetățenii nu au exprimat o opinie avizată referitoare la tipul de parlamentarism adecvat necesităților României, ci și-au exprimat nemulțumirea emoțională față de parlamentari (portretizați negativ în bloc de către propaganda prezidențială și de majoritatea mass-media) și față de funcționarea instituției parlamentare (confundate integral cu parlamentarii care în timp au oferit motive de nemulțumire și cirtică). Or, instituțiile politice nu pot fi transformate sub impulsul emoțiilor populare, activizate printr-o campanie populistă, ci în urma unor dezbateri profunde la care să participe deopotrivă oameni politici, ONG-uri, specialiști recunoscuți etc. (În fond, Parlamentul României nu este nici mai bun nici mai rău decât cei care l-au ales, respectiv decât societatea românească în ansamblul ei; el nu funcționează altfel decât orice alt parlament din lume.)

6. Campania electorală a fost dominată de o atmosferă de agresivitate, de folosirea metodelor negative, a intoxicărilor, manipulărilor, atacurilor la persoană. Temele cu adevărat importante pentru societatea românească nu au fost subiectul unor autentice dezbateri, chiar polemice, existând însă o abundență de subiecte marginale (cine cu ce „mogul” s-a întâlnit; lovirea unui copil în anul 2004, „comuniștii” ș.a.).

Contestarea rezultatelor alegerilor de către PSD a avut drept consecință decizia în premieră a Curții Constituționale pentru renumărarea voturilor declarate nule. Chiar dacă fraudele electorale reclamate de PSD nu au putut fi dovedite, după cum nici contestațiile PD-L nu au avut urmări, rămâne impresia că sistemul de vot românesc are serioase vulnerabilități, iar legitimitatea candidaților aleși fragilă ca efect al acestor imperfecțiuni. **Toate acestea coroborate cu scorul extrem de strâns înregistrat în această confruntare îi conferă o legitimitate electorală controversată președintelui Traian Băsescu. Desfășurarea alegerilor și rezultatul lor arată o societate nevrotică și scindată. Guvernarea unei asemenea societăți în anii care vin, mai ales în contextul crizei economico-financiare care nu va întârzia să devină și o criză socială, va fi extrem de dificilă. De aceea, problema reconcilierii interne (naționale) este una de**

primă importanță. Ea este atât de presantă încât se poate spera că apelul Președintelui Băsescu la reconciliere nu este cu totul formal.

7. Alegerile prezidențiale recente au evidențiat faptul că influența campaniei electorale asupra stabilirii rezultatului final este semnificativă. Într-o primă etapă, candidații celor mai mari două partide care se profilau încă de la mijlocul anului 2009 drept cei care aveau cele mai mari șanse să-și dispute finala, respectiv Traian Băsescu și Mircea Geoană au intrat în turul al II-lea. Rezultatul finalei prezidențiale a fost însă stabilit ca urmare a evenimentelor desfășurate între 28 noiembrie și 6 decembrie.

Cea mai importantă performanță a campaniei electorale îi aparține lui Crin Antonescu, acesta reușind să obțină mai mult cu aproximativ 4 procente peste voturile PNL. Traian Băsescu a reușit să capaciteze în turul al II-lea un număr semnificativ de voturi din afara bazinului electoral al PD-L.

„Zmeura de aur” a alegerilor prezidențiale trebuie împărțită de Mircea Geoană, care nu a reușit să fructifice avantajul strategic oferit de alianța cu PNL (având 7-8 procente înainte de a intra în ultima săptămână de campanie) și Sorin Oprescu, acesta irosindu-și capitalul de popularitate printr-o candidatură neinspirată și o campanie electorală modestă.

Eșecul lui Mircea Geoană din finală a survenit în condițiile în care a avut un suport politic foarte larg, de care candidatul din 2004, Adrian Năstase, nu a beneficiat în turul al II-lea. De asemenea, în timp ce Adrian Năstase a înregistrat în turul I al alegerilor prezidențiale (pe care l-a și câștigat) 41% când PSD era creditat cu 36%, Mircea Geoană nu a reușit să atragă tot electoratul PSD, fiind la 2-3% sub plafonul partidului. În turul al II-lea Adrian Năstase a intrat din poziția unui lider de partid acuzat (pe nedrept) de fraudarea alegerilor, în vreme ce Mircea Geoană a beneficiat de susținerea din partea PNL, UDMR și a unei bune părți din mass-media. **În sinteză, Adrian Năstase a pierdut în condițiile în care PSD era izolat pe scena politică, iar o parte din liderii partidului nu erau interesați în câștigarea președinției României. Mircea Geoană a pierdut, chiar dacă numai la limită, cu tot suportul acordat de o coaliție foarte amplă în cadrul căreia PSD l-a susținut cu toată forța.**

8. Consecința directă și imediată a câștigării unui nou mandat de către Traian Băsescu o reprezintă constituirea unui guvern de tip personal, având ca interfață publică persoana lui Emil Boc, încarnare a voluntarismului prezidențial. Format prin voința unipersonală a lui Traian Băsescu, Guvernul Emil Boc III marchează trecerea de la regimul de tip parlamentar cu un președinte ales prin vot universal, așa cum este descris de Constituție, la regimul de tip prezidențial mai apropiat de modelul post-sovietic decât de semiprezidențialismul Republicii a V-a Franceze. Obiectivele programului de guvernare (multe din acestea fiind transferate din agenda electorală a lui Traian Băsescu) și componența Executivului condus în mod formal de Emil Boc reprezintă mutația de la regimul de partide la cel neo-cesarist, consacrand transformarea clientelei politice în camarilă prezidențială. Simbolurile acestei degradări a sistemului politic din România sunt Emil Boc, președintele-fantoșă al partidului prezidențial și Elena Udrea, reprezentanta grupului de afaceri apropiat de Traian Băsescu.

9. În raport cu marile sfidări ale timpului, diverși observatori, esențializând situația, au remarcat că, PSD ar fi un partid fără lider (și cu dificultăți în a-și produce lideri prin

liberă competiție, iar nu prin promovare "protejată"), iar PD-L ar fi un lider fără partid (de fapt, un nume de împrumut al lui Traian Băsescu). În ceea ce privește PNL, în context electoral apare ca un cvasi-partid (de fapt un club elitist) cu un lider autentic. Concluzia este că, **în urma alegerilor prezidențiale din 2009 toate partidele principale din România au obținut un statut în contradicție cu greutatea și specificul lor: PD-L, o formațiune calibrată spre a fi liderul opoziției a ajuns să fie liderul guvernării; PSD, o formațiune calibrată spre a fi liderul guvernării a ajuns în rol secundar, atât în opoziție cât și la o eventuală guvernare; PNL, o formațiune calibrată pentru roluri secundare a ajuns lider al opoziției, după ce a fost liderul guvernării. De aici, rezultă artificialitatea unor scoruri electorale care obligă jucătorii politici să evolueze la categorii de greutate nespecifice lor. În toate cazurile, determinanți pentru crearea unor atari situații sunt liderii, dar fenomenul nu se putea produce decât într-un context social caracterizat prin precaritatea culturii politice și, pe cale de consecință, prin exacerbarea dimensiunii carismatice a politicianului. Contradicția generalizată la care s-a ajuns între gabaritul (politic) al partidelor și rolul lor în gestiunea concretă a afacerilor publice, va crea în viitorul apropiat conflicte interne în toate formațiunile politice afectate de ea. Acestea vor fi împinse ineluctabil spre căutarea echilibrului între ceea ce sunt și ceea ce liderii le fac să pară. În cazul PD-L va trebui umplută forma creată de Traian Băsescu cu un partid adevărat, ceea ce impune emanciparea de liderul tutelar, cu conflictele aferente ei. În cazul PSD, va trebui reparat mecanismul de producere și promovare a liderilor, ceea ce impune readucerea puterii de decizie de la bază la vârf (PSD este astăzi din punct de vedere managerial asemenea unui om care stă cu capul în jos) și înlocuirea actualului criteriu de coeziune constând în formula de negociere a coabitării agendelor locale divergente, cu un altul reprezentat de un proiect strategic comun circumscris de valori împărtășite. În cazul PNL va trebui valorificată capacitatea de supraviețuire independentă a membrilor ca urmare a trăsăturilor lor elitiste, pentru ca prin exercițiul unei opoziții calme, ferme și de suficientă durată să se dezvolte musculatura necesară accesului viitor la guvernare prin concurs de merite, iar nu prin concurs de împrumut. Înlocuirea liderilor, în sine, nu înseamnă reformă. Pentru PD-L și PSD, însă, reforma începe cu schimbarea la nivel de lideri, întrucât ea este premisa obligatorie a schimbării stilului de conducere. Pentru PNL, dimpotrivă, reforma începe cu păstrarea liderilor care s-au dovedit performanți.**

10. Amploarea migrației politice la nivel parlamentar (peste 5%) și sensul ei, de la opoziție la putere, arată că aceasta nu este un fenomen spontan sau neorganizat. Crearea unei majorități parlamentare cu mijloace netransparente și (deci) nedemocrate, este un fenomen politic care arată că separația și controlul reciproc al puterilor în stat nu funcționează. Reprezentarea în guvern a traseiștilor politici prin Gabriel Oprea indică faptul că acțiunea de racolare a parlamentarilor opoziției și consecința acesteia, destructurarea partidelor aflate în opoziție, se află sub înaltul patronaj al Președintelui României. Practic, asistăm la o paralizie a instituțiilor statului, incapabile să-și mai desfășoare activitatea într-un sistem de echilibru (*check and balance*) și să stăvilească abuzurile nedemocratice și autoritariste.

11. La fel de îngrijorătoare precum paralizia instituțiilor statului este lipsa de reacție a societății civile (ONG-uri și mass-media) în condamnarea migrației politice. **Societatea românească s-a acomodat atât de mult cu anormalitatea, cu folosirea instrumentelor nedemocratice, încât nici chiar partidele păgubite (PSD și PNL) nu au avut o reacție vehementă pentru a condamna traseismul politic, de care și acestea au beneficiat în alte circumstanțe.**

12. **Beția puterii, sentimentul de impunitate care se manifestă în rândul baronilor PD-L este relevat de introducerea în programul de guvernare a proiectului Roșia Montană**, față de care Academia Română a tras nenumărate semnale de alarmă privind consecințele dezastruoase pe care le-ar putea genera. În acest context se remarcă slaba reacție a mass-media față de intenția aprobării proiectului Roșia Montană. Să fie oare consecința investițiilor masive în publicitate ale companiei Gold Corporation în anul 2009?

13. Alegerile prezidențiale, prin rezultatul lor, pun în lumină preferința electoratului român pentru formulele ale dreptei populiste. Este adevărat că în majoritatea statelor membre ale UE populația este mai atrasă de mesajul prudent al dreptei populare, care a asociat temele stângii cu metodele conservatoare de guvernare. Stânga democratică europeană creează probabil teamă prin soluțiile sale prea sofisticate cu caracter de reformă structurală și rezultate scontate pe termen lung. În democrațiile consolidate europene dreapta radicală, de tip fascist, chiar dacă tot mai amenințătoare și mai activă în stradă, nu are acces la putere prin canalul alegerilor, în timp ce dreapta democrată s-a mișcat spre stânga (inclusiv spre a izola și lăsa fără atractivitate populismul extremei). În raport cu aceste tendințe, România dovedește un defazaj cultural periculos. Dincolo de capcanele strategiei electorale, conștient sau nu, discursul băseșcian reia teme ale doctrinei interbelice a extremei drepte. Vina pentru acest derapaj și pentru popularitatea unei asemenea doctrine, nu este doar a PD-L, ci a întregii clase politice. În România interbelică dreapta fascistă a ajuns la putere și în condițiile crizei sistemului pluripartid și al partidelor politice. Până când fascismul a ajuns să marcheze o criză de sistem (pretinzând că reprezintă soluția la criză când, de fapt, el era problema) el s-a dezvoltat în cadrul crizei de regim. Regimul românesc este astăzi în criză, iar atractivitatea ideilor populiste și de extremă indică acutizarea crizei respective. Reforma partidelor se impune, așadar. Fiecare partid o poate începe reformându-se în interior.

VII. PERSPECTIVE

1. Câștigarea unui nou mandat prezidențial de către Traian Băsescu a trezit deopotrivă speranță și teamă. Speranța rezultă din ideea că în al doilea mandat de președinte Traian Băsescu va dori „să intre în istorie” prin realizarea unei „reconcilieri”, anunțate la preluarea mandatului. Optimiștii speră că, în acest al doilea mandat, Traian Băsescu, lipsit de povara realegerii, va deveni mai puțin conflictual, va genera abordări de tip consensual care să apropie „cele două Români”, va încuraja o reformă instituțională care să reducă nivelul de corupție și de fragmentare neo-feudală a societății românești și va relaxa tendințele de autoritarism care au fost atât de vizibile în primul mandat.

Perspectiva transformării lui Traian Băsescu într-un „autocrat luminat” nu poate fi total eliminată, cel puțin din punct de vedere teoretic. Până acum, însă, speranțele sau iluziile privind un „altfel de Traian Băsescu”, mai puțin conflictual și mai puțin partizan pentru propriul partid, au fost spulberate prin formarea Guvernului Emil Boc III și prin mesajele politice transmise ulterior. Dacă Traian Băsescu își pune problema „intrării în istorie”, fără îndoială că își propune să facă acest lucru nu din postura de „președinte-conciliator”, ci din cea de „președinte-jucător”. În acest sens, ceea ce se are în vedere prin "reforma statului" se profilează a fi modificarea Constituției în sens prezidențialist autoritarist.

Nu mai puțin, însă, Traian Băsescu poate să intre în istorie aducând în timpului mandatului său România în spațiul Schengen și Euro, obținând accesul câtorva români în funcții de influență din instituțiile europene și internaționale, realizând accesul Republicii Moldova în UE și, astfel, reunificarea românilor din cea mai mare parte a teritoriilor istorice, făcând din România un lider regional la Marea Neagră și în Estul și Sud-Estul UE. Nimic din toate acestea nu se poate realiza fără mobilizarea tuturor forțelor interne pe deasupra granițelor de partid în cadrul unui proces autentic de reconciliere națională. Elita politică a României și reprezentanții societății civile au obligația morală și interesul politic măcar de a propune șefului statului un asemenea proiect. Șansa minimă ca un atare demers să reușească stă în împrejurarea ca acela care îl propune să o facă la modul precis, iar nu de manieră demagogic-propagandistă. (Nenorocirea majorității "pactelor pentru salvarea patriei" din ultimii ani a fost aceea că ele au fost destinate convingerii alegătorilor că politicienii pun mai presus de orice interesele naționale decât servirii respectivelor interese.)

2. Perspectiva a încă cinci ani de conflicte politice, a transformării *de jure* a regimului politic, prin modificarea Constituției, într-unul de tip prezidențial, generează în partidele de opoziție (PSD și PNL) două tipuri de abordări: a) cea a **opoziției radicale** - fie prin **confruntare totală**, fie prin organizarea unei **rezistențe pasive**; sau b) cea a **asocierii** (în spiritul *realpolitik*-ului sintetizat de formula "dacă nu îl poți învinge atunci alătură-te lui!") - fie ea critică, parțială, temporară și condițională - formulă echivalentă **armistițiului și cooperării limitate**, fie în formula intrării la guvernare alături de PD-L - formulă echivalentă **capitulării și reconcilierii**.

Varianta confruntării totale față de Traian Băsescu are ca obiectiv central apărarea statului de drept (prin împiedicarea modificării Constituției în sens autoritar-populist și criticarea / blocarea tendințelor partidului prezidențial de a se transforma în partid-stat). Opțiunea opusă, cea a capitulării și reconcilierii, valorizează intrarea la guvernare alături

de PD-L și formarea unei largi majorități parlamentare. Susținătorii liniei de continuare a opoziției față de Traian Băsescu și față de neo-cezarismul său își legitimează atitudinea printr-o viziune de tip valoric: păstrarea democrației de tip parlamentar. Promotorii conciliatorismului par a fi dominați de o viziune de tip instrumental, care privilegiază controlul pârghiilor puterii politice (Executivul și structurile sale subordonate), nu atingerea obiectivului politicii (libertatea și bunăstarea cetățenilor). Între aceste două extreme se situează alternativa cooperării limitate și condiționate. Ea implică moderarea și raționalizarea opoziției (cel puțin pe un anume interval de timp), asociată și cu susținerea puterii oficiale în domenii esențiale precum gestionarea crizei, integrarea europeană (în special intrarea în spațiul Schengen și în zona Euro) și consolidarea relațiilor externe. **Putem, astfel, identifica o linie de clivaj în interiorul partidelor aflate acum în opoziție, între cei care își propun să i se opună în continuare lui Traian Băsescu, pentru a salva statul de drept și cei care speră să se poată lupta cu criza economică din interiorul guvernului.** Dacă apărătorii statului de drept par a fi convinși de necesitatea și justetea atitudinii lor politico-civice, cei care propun în interiorul propriilor partide reconcilierea cu regimul Traian Băsescu trebuie să răspundă întrebărilor privind conținutul și limitele acestui pact, precum și dacă, în numele luptei cu „criza economică” prin „asigurarea stabilității”, poate fi acceptată prezidențializarea regimului politic și alterarea prin autoritarism a esenței guvernării democratice?

Pe de altă parte, trebuie observat că în condițiile actualului raport de forțe și al superiorității strategice nete a Președintelui Băsescu, opoziția nu are mijloace spre a asigura eficiența minimă a acțiunilor sale (cu excepția situației votului pentru modificarea Constituției). În consecință, o asemenea abordare pare a fi condamnată la platonicism. Soluția rezistenței pasive, constând într-o atitudine de natură a permite Guvernului să facă tot ceea ce dorește în speranța că, astfel, populația va învăța să se apere împotriva regimului Băsescu din suferințele pe care respectivul regim i le va produce (o formulă de management prin criză), prezintă riscul ca edificarea cetățenilor să se facă pe seama ruinării națiunii. Soluția sofisticată a cooperării limitate (care trebuie să aibă ca o condiție esențială fie un moratoriu asupra modificării Constituției și legii electorale în următorii cinci ani, fie un acord pentru modificarea Constituției în direcția republicii parlamentare), asemenea oricărei soluții mixte, prezintă pericolul segregării și al devierii către soluțiile extreme din care se compune. Capitulara și reconcilierea pure și simple lasă un regim și așa înclinat spre abuz fără nici un mecanism de moderare și autoreglare, ceea ce, de regulă face ca, pe terenul părăsit de opoziția democratică să răsară buruiana extremismului nemărginit. Alegerea finală, foarte dificilă, va depinde de maturitatea și profesionalismul clasei politice românești. Nimeni și nimic nu o va putea înlocui în această încercare.

3. Al doilea subiect de conflict politic major în anul 2010, pe lângă cel al modificării Constituției în sensul prezidențializării statului, este legat de ***lupta pentru controlul resurselor economice***. Dacă ținem seama de reprezentarea diverselor grupuri de interese în structura Guvernului Emil Boc III, precum și de tendința PD-L de a controla toate pârghiile politico-administrative, **se poate anticipa faptul că în anul 2010 se va manifesta cu pregnanță dorința clientelei portocalii de a utiliza în sens propriu și exclusiv resursele publice.** Mediul de afaceri resimte deja destul de puternic condiționalitățile impuse de PD-L, în dorința acestuia de a acapara nu doar statul ci și principalele sectoare ale economiei. **Bugetul public riscă să devină, prin mecanisme de**

tip clientelar, sursa de prosperitate pentru cleptocrația portocalie, iar mecanismele de apărare față de un asemenea fenomen sunt slabe și ineficiente. De aceea, devin aproape previzibile coliziunile dintre Guvernul României și Comisia Europeană pe tema modului în care sunt cheltuiți banii europeni în România. **Prin numirea Elenei Udrea în funcția de ministru al Dezvoltării Regionale, la Bruxelles s-a activat deja semnalul de avertizare în legătură cu fondurile europene destinate României.** Presa europeană a început deja să tragă serioase semnale de alarmă în legătură cu situația din România, fiind de așteptat, prin numirea Elenei Udrea, ca procesul de absorbție a fondurilor comunitare să fie îngreunat de către vigilenta eurobirocrăție.

4. Crearea, la inițiativă prezidențială, a grupului independenților și potențiala sa transformare într-un partid al „interesului național”, formulă justificativă pentru trădare și eclectism ideologic, nu are rolul doar de a servi ca suport al unei majorități parlamentare, ci potențial **funcția de instrument de șantaj în raport cu susținătorii liniei de opoziție față de Traian Băsescu, din PSD și PNL.** Prin intermediul grupului parlamentar condus de generalul-intendent Gabriel Oprea, Președintele României poate să marteze PSD și PNL pentru a le transforma (cel puțin unul dintre acestea) în formațiuni docile, susținătoare ale proiectului „modernizării statului” - sintagmă care în proiectul neo-cesarist echivalează cu un stat dominat de o singură persoană și grupul său de susținători, atât în componenta politică, precum și în cea economico-financiară (adică Liderul și camarila sa). **Este posibil ca, dacă în urma evoluțiilor interne din PSD și PNL, curentul care dorește reconcilierea cu Traian Băsescu și accesul la guvernare, nu reușește să-și impună opțiunea, grupul parlamentar al „independenților” să se transforme într-un partid politic, având obiectivul tactic al slăbirii social-democraților și liberalilor, pe cele strategice ale continuării prezenței la guvernare a PD-L și în orizontul post-2012, respectiv al anihilării multipartidismului real (democrației pluraliste) în România.**

5. Anul 2010 se prefigurează a fi dominat de tensiuni interne în cele trei partide importante.

5.1. În PD-L sunt previzibile accelerarea tensiunilor și creșterea lor în vizibilitate între grupul baronilor și noii veniți din așa zisa societate civilă. Cei din urmă, sprijiniți de Palatul Cotroceni, vor încerca să câștige puterea în partid înainte de alegerile din 2012, astfel încât să influențeze decisiv arhitectura internă a democrat-liberalilor pentru ciclul 2012-2016. Noii veniți ("ciocoi noi"), la rândul lor, se împart în grupul intelectualilor mai mult sau mai puțin frustrați (care vor să transforme protecția politică găsită la Cotroceni în vehicul politic propriu) și grupul tinerilor plutocrați (care vor să își protejeze și dezvolte capitalul financiar, prin transformarea unei părți a acestuia în capital social). Candidatura lui Honoriu Prigoană pentru postul de deputat de București a relevat clivajul existent între intelectualii atrași în PD-L de Traian Băsescu și grupul finanțatorilor și baronilor, primii ambiționând transformarea partidului într-o formațiune de dreapta autentică, iar cei din urmă încercând să acapareze rapid și masiv resursele publice (spre deosebire de fosta nomenclatură comunistă care, imediat după Revoluție, a transformat capitalul său social comunist în capital financiar post comunist). Atitudinea lui Traian Băsescu față de conflictul dintre grupul baronilor revoluției (Berceanu, Blaga, Videanu), cel al intelectualilor neo-iacobini (Cristian Preda, Sever Voinescu, Traian Ungureanu, Cătălin Avramenscu) și cel al cleptocrației portocalii (Elena Udrea, Gheorghe Falcă, Gheorghe

Flutur) va fi hârtia de turnesol care va releva adevărata atitudine a șefului statului față de modernizare și „reforma clasei politice”. Deocamdată, Traian Băsescu, prin acceptarea candidaturii lui Honoriu Prigoană, s-a plasat de partea grupului cleptocrației portocalii. Aceasta poate fi, însă, doar o mișcare tactică menită a mări tensiunile interne. Ulterior respectivele tensiuni vor putea fi acumulate și dirijate împotriva baronilor (miliardari ai tranziției) în încercarea cu dublă țință de a asigura subordonarea politică totală a partidului față de șeful statului și de a elimina concurența politică pe care baronii o fac camarilei prezidențiale (milionarii post-tranziției). În lupta dintre liderii istorici ai PD-L și "junii (turci) pedeliști" are toate premisele să câștige aripa plutocrației a celor din urmă. Nu este exclus, însă, ca, sesizând pericolul, celelalte categorii menite a fi victimă (baronii și intelectualii) să inițieze o mișcare de emancipare de sub tutela lui Traian Băsescu, prezentat ca unul care nu mai este și nu mai poate fi locomotiva partidului. Un atare război civil va putea face ca din lada de zestre a PD-L să fie scoase la lumină o serie de taine având valoarea unor arme de distrugere în masă.

5.2. Pentru **PNL** se anunță unul din cei mai complicați ani de după 1990, deoarece actuala conducere se va afla sub presiunea generată de migrările către „grupul independenților” și dorința aleșilor locali ai partidului de a avea acces la resursele publice. Crin Antonescu s-a profilat drept adept al opoziției radicale față de Traian Băsescu, încercând să blocheze prin activitatea parlamentară a PNL și cea civică a suporterilor săi, tendințele autoritare ale actualei puteri. Călin Popescu-Tăriceanu, adversar al lui Traian Băsescu atât timp cât s-a aflat în funcția de prim-ministru, se profilează drept „noul Stolojan” al PNL, încercând, din rațiuni declarate dar și din unele care rămân obscure să îi ducă pe liberali la guvernare, prin efectul unui armistițiu cu actualul președinte al României. Prima parte a anului 2010 se profilează a aduce astfel, în PNL, o luptă între curentul „romantic” sau „idealist”, al celor care doresc să păstreze partidul în opoziție și curentul „pragmaticilor” sau „realiștilor conciliatoriști” care doresc să conecteze clientela liberală la resursele publice, prin intermediul guvernării. Dacă „idealiștii” se gândesc în perspectiva medie și lungă (alegerile parlamentare și cele prezidențiale), „realiștii” mizează pe spaima față de criza economică a clientelei liberale și dorința acestora de supraviețuire cu ajutorul resurselor publice. În acest context trebuie notat că ajuns, prin efectul unor acțiuni cutezătoare și inspirate ale echipei Antonescu, pe post de lider al inițiativei strategice a opoziției și principală speranță pentru viitoarele alegeri prezidențiale, PNL ar trebui să își acorde timpul necesar spre a se consolida în opoziție dacă vrea să revină cu adevărat în postura de prim partid de guvernământ. Liderii și militanții săi au suficientă avere sau profesii care le permit rezolvarea cu brio a problemelor existențiale, pentru a nu fi atât de dependenți de accesul la resursele bugetului de stat. Rezultatul competiției politice din interiorul PNL este legat, în mod indirect, de modul în care se vor clarifica lucrurile în PSD în lunile următoare.

5.3. Pierderea pe ultimii metri ai cursei electorale a funcției prezidențiale și consecința sa directă, rămânerea **PSD** în opoziție, redeschide lupta pentru conducerea partidului și definirea unor noi linii politice. Înfrângerea lui Mircea Geoană (mai ales în condițiile în care a avut loc) nu reprezintă doar o pierdere personală ci și o pierdere majoră pentru PSD, pentru membrii impresionantei coaliții care l-a susținut și pentru România.

Sursă și simbol al acestei pierderi, Mircea Geoană nu poate rămâne în afara răspunderii, continuând "*business as usual*".

Pot fi identificate două curente în PSD, în raport de strategia politică pentru anii următori: i) cei care doresc rămânerea partidului în opoziție și reorganizarea sa pentru câștigarea următoarelor alegeri locale, parlamentare, europene și prezidențiale; ii) cei care nu exclud un armistițiu cu Traian Băsescu și chiar intrarea condiționată la guvernare, menținerea statului de drept fiind însă condiția non-negociabilă. Geometria acestor curente este una variabilă, în curs de cristalizare. Cu cât, însă, cristalizarea și formarea unei mase critice va dura mai mult, cu atât partidul va avea mai mult de suferit și costurile reabilitării vor fi mai mari.

În prezent cristalizarea amintită este încetinită dacă nu chiar blocată de două teze: a) PSD și Mircea Geoană sunt câștigătorii morali ai alegerilor prezidențiale sau măcar cei care au obținut un rezultat atât de bun, încât menținerea aceleiași conduceri este deopotrivă echitabilă și oportună; b) PSD are nevoie de reformă, dar întrucât schimbarea conducerii trebuie să fie consecința reformei, ea nu poate fi operată înainte ca proiectul reformei să fie elaborat și adoptat. Ambele teze sunt eronate: PSD a pierdut și aceasta, în primul rând, din cauza stilului de conducere și a personalității lui Mircea Geoană (și a principalilor lideri care l-au susținut), ceea ce face ca păstrarea acestuia în fruntea partidului să împiedice lansarea reformei, iar retragerea sa (de altfel promisă, în cazul pierderii alegerilor prezidențiale și perfect coerentă cu practica democrațiilor consolidate) premisa sau începutul reformei. Pe de altă parte, esențial este că **păstrarea sau schimbarea conducerii nu sunt premii sau sancțiuni pentru performanțele sau erorile trecute. Trecutul oferă doar indicii de la care pornind se poate aprecia folosul pe care un lider îl poate aduce în viitor celor pe care îi conduce.** De aceea, dezbaterea asupra înlocuirii lui Mircea Geoană trebuie să fie rațională, iar nu emoțională. În acest sens, concluzia trebuie trasă pe baza răspunsului la următoarele întrebări tehnice: 1) Poate fi Mircea Geoană desemnat în viitor drept candidat cu șanse al PSD pentru alegerile prezidențiale, în condițiile în care legăturile sale cu lumea interlopă nu pot fi elucidate? (Spre deosebire de politicienii acuzați pentru corupție, care beneficiază de prezumția de nevinovăție și își pot dovedi inocența în fața curților de judecată, natura relației dintre Mircea Geoană și Sorin Ovidiu Vântu nu poate fi elucidată prin nicio procedură publică și ea va fi un handicap atâta timp cât sutele de mii de victime ale FNI nu vor fi despăgubite.) 2) Poate fi Mircea Geoană o locomotivă electorală pentru PSD în viitor, obținând un procent de susținere populară peste cel cu care este creditat partidul, în măsura în care în trecut nu a fost niciodată într-o asemenea poziție? 3) Va putea Mircea Geoană să mai mobilizeze coaliția care l-a sprijinit în alegerile prezidențiale din 2009, în condițiile în care viitorul său contracandidat nu va mai fi Traian Băsescu? 4) Poate fi Mircea Geoană cel mai bun negociator cu Traian Băsescu și PD-L, în măsura în care se va decide asocierea cu aceștia la guvernare, ori se va dori stabilirea unui aranjament onorabil pentru protejarea aleșilor locali ai PSD, în condițiile în care se va prezenta la asemenea negocieri de pe poziția învinsului? 5) Va putea Mircea Geoană să se opună eficient și credibil modificării Constituției, în sensul slăbirii Parlamentului și promovării unui stat autoritar prezidențialist, în condițiile în care a promis public că va susține și aplica reformele promovate de Președintele Băsescu? 6) Poate Mircea Geoană să mențină unitatea PSD, în condițiile în care nu poate oferi pe termen scurt și mediu, nici o opoziție eficientă, celor care o doresc, nici revenirea la guvernare, celor care o reclamă? Dacă majoritatea acestor întrebări primește un răspuns negativ, înseamnă că schimbarea la

vârful PSD este singura care poate oferi șansa unei noi dinamici acestui partid și este cu atât mai bine cu cât ea are loc mai repede. Pe un atare fundal, chiar dacă posibili candidați ar avea calități individuale mai mici decât Mircea Geoană, **păstrarea status quo-ului este soluția cea mai proastă, întrucât ea lipsește de dinamică procesul necesar de reformare internă și de negocieri politice.**

Întrucât, însă, de la alegerea lui Mircea Geoană, PSD funcționează ca o confederație de partide județene și, ca atare, nu a putut genera nici lideri naționali noi nici o strategie națională coagulantă (care să ofere și criterii pentru alegerea conducerii apte să o implementeze), apare necesară alegerea imediată a unei conduceri stabile. În consecință, **singura soluție realistă este alegerea unei conduceri colective (care să adune principalele curente ale partidului) chemate să pregătească un nou statut, să relanseze dezbaterea ideologică internă, să stabilizeze situația politică în raport cu adversarii și aliații și să creeze cadrul pentru apariția naturală a acelor personalități care pot fi chemate să conducă România în încercările viitorului.**

Social-democrații se vor afla în prima parte a anului 2010 sub o presiune multiplă: a militanților partidului, care vor dori să obțină sprijinul PSD în fața concedierilor pe criterii politice (este previzibil faptul că „reforma statului” sub forma concedierilor îi va afecta mai mult pe membrii PSD și PNL); **a lui Traian Băsescu și PD-L**, care vor încerca atât să influențeze formarea unei conduceri „prietene” în PSD, cât și să determine spargerea fiefurilor electorale ale stângii prin presiuni asupra aleșilor locali; **a mass-media și formatorilor de opinie**, care vor cere, din nou, „reformarea partidului”; **a votanților**, care așteaptă de la partidul căruia i-au acordat încrederea să acționeze în Parlament spre a le oferi sprijin pentru a trece mai ușor prin criza economică.

Modul în care PSD va face față acestor presiuni este legat și de răspunsurile pe care le vor aduce Consiliul Național și Congresul partidului programate în februarie și martie. Câteva concluzii sunt indubitabile:

- După 2004 PSD a devenit un partid de rangul doi, care a avut rezultate electorale acceptabile (victorii la limită în 2008 și în alegerile pentru PE din 2009), dar care nu au fost transformate în câștiguri strategice. Intrarea la guvernare în calitate de partener minor al PD-L este cel mai semnificativ moment pentru pierderea de către social-democrați a inițiativei strategice.
- Fragmentarea internă a PSD, mascată sub lozinca „democrației de partid”, a ajuns la un nivel periculos. Cauza esențială a fragmentării PSD se găsește în politica alianțelor interne pe care Mircea Geoană le-a generat în decursul anilor. Încă de la începutul mandatului de președinte al partidului, Mircea Geoană a avut de concurat cu influența remanentă a principalilor lideri naționali ai PSD și de surmontat lipsa unor rădăcini autentice în această formațiune (fiind acuzat că inițial a cochetat cu ideea înscrierii în PNȚ-CD, iar apoi în ApR). De aceea, autoritatea sa a fost deseori contestată iar legitimitatea discutată. Spre a face față situației Mircea Geoană a căutat sprijin în rândul liderilor locali, oferind în schimb prioritate agendelor acestora. Astfel, în condițiile înmulțirii agendelor concurente și a variabilelor locale în funcție de care trebuiau adoptate deciziile la centru, coagularea unei strategii naționale coerente și durabile a devenit imposibilă. În același timp, spre a-și mări spațiul de manevră Mircea Geoană a încurajat rivalitățile interne. În funcție de derularea acestora a fluctuat sursa influenței informale în adoptarea deciziilor. De aici au provenit oscilațiile politice care au deplasat partidul cu o viteză, excluzând

orice fermitate strategică, de la opoziția față de Guvernul Tăriceanu la susținerea acestuia și, de aici, în Guvernul Boc, spre a reveni în mai puțin de un an în opoziție alături de PNL. Nu există nici un fel de argumente spre a crede că modificarea acestei politici poate fi operată tocmai de cel care a inventat-o, cu atât mai mult cu cât nu există nicio bază de reconciliere între Mircea Geoană și liderii naționali.

- Obiectivul victoriei împotriva lui Traian Băsescu și cel al revenirii la guvernare în siajul acesteia, au fost în permanență factorul de coeziune și steaua călăuzitoare a tuturor grupărilor PSD. Ratarea acestor obiective și nevoia reluării inițiativei strategice a PSD, prin schimbarea radicală a concepției managementului de partid, îl lipsește pe Mircea Geoană de capacitatea de a face o ofertă coagulantă și reală liderilor locali pe care s-a sprijinit până acum. În plus, menținerea echilibrului intern, indispensabil unei politici eficiente de promovat sub presiunea lui Traian Băsescu, este imposibil de realizat de către Mircea Geoană atâta timp cât acesta nu este în poziția de a negocia cu actuala putere nici intrarea la guvernare, dorită de unii, nici protejarea partidului în opoziție, dorită de alții. În acest context, cei care doresc cu putere guvernarea nu vor accepta rămânerea în opoziție sub conducerea lui Geoană, iar cei care preferă opoziția nu vor accepta să-l mandateze a tranzacționa cu puterea; ambele grupări se vor teme că, de pe poziția de perdant, este prea slab spre a îndeplini asemenea misiuni fără excese sau cedări riscante. Tensiunile astfel create riscă să ducă la fracturarea PSD.
- Politica de resurse umane a PSD, marcată de clientelism, nepotism și de imprevizibilitatea criteriilor de selecție/numire, a avut ca rezultat reducerea dramatică a gradului de militantism în rândul membrilor de partid și pierderea unor specialiști și experți valoroși care în anii anteriori dădeau vigoare și forță partidului și îi confereau imaginea unui partid al competenței profesionale și administrative.
- Încă din 2005-2006, pe fondul unei retorici politicianiste folosite mai ales în campaniile electorale, proiectele politice ale lui Traian Băsescu precum votul direct pentru președinții Consiliilor județene, Parlamentul unicameral, votul uninominal nu au fost analizate cu luciditate și raționalitate politică. Ele s-au întors împotriva PSD și a democrației românești. **Cu Mircea Geoană în fruntea PSD, social-democrației nu se vor putea opune trecerii la sistemul unicameral, întrucât acesta nu poate conduce o politică și o campanie împotriva propriilor angajamente.**
- Mircea Geoană nu va putea fi, practic, candidat pentru alegerile din 2014, în condițiile în care în 2009 a pierdut din cauza propriilor greșeli și vulnerabilități, deși a avut în sprijin cea mai largă coaliție de susținere din istoria ultimelor trei alegeri prezidențiale. Vulnerabilitățile sale după prezidențialele din 2009 nu vor putea fi estompate de timp și sunt aproape imposibil de compensat prin alte mijloace în construcția unei noi candidaturi. Este de presupus că bătălia în competiția prezidențială din 2014 se va da între cei mai puternici și proeminenți candidați ai PD-L, PSD, PNL de la acea dată (fără ca aceștia să fie obligatoriu președinții partidelor respective). Din rândurile lor va lipsi Traian Băsescu, cel care la acea dată va fi consumat două mandate. (Este de neconceput că Traian Băsescu ar putea modifica Constituția spre a-i permite o nouă candidatură, făcând ceea ce nici măcar Vladimir Putin nu a îndrăznit.)

5.4. Deși este partid de guvernământ, **UDMR** nu și-a rezolvat relația de încredere cu etnicii maghiari, în condițiile concurenței din partea Partidului Civic Maghiar. Este de așteptat o radicalizare a mesajului identitar, centrat pe ideea autonomiei teritoriale, situația care, în combinație cu situația de criză economică și revenirea dreptei național-populiste la putere în Ungaria, poate reprezenta un risc la adresa stabilității politice din România.

VIII. RECOMANDĂRI

1. Din punct de vedere politic, nici PSD nici PNL nu trebuie să excludă ideea unei normalizări a raporturilor cu președintele Traian Băsescu, **însă condiția non-negociabilă trebuie să fie menținerea statului de drept și a ordinii constituționale democratice.** Sursa principală a conflictelor politice din România nu se află în textele constituționale și în mecanismele create de acestea ci în dorința egoistă de putere a unor politicieni.

2. În condițiile raportului de forțe existent în România la ora actuală, ale presiunilor autoritariste exercitate de puterea politică și ale regimului neo-cesarist care a obținut câștig de cauză la alegerile prezidențiale din 2009, internaționalizarea problemelor interne legate de deriva populist-autoritară a devenit inevitabilă. În acest context, PSD și PNL trebuie să acționeze convergent și coordonat, în interiorul familiilor lor politice europene, pentru a atrage atenția asupra pericolelor care planează asupra sistemului democratic din România și pentru a mobiliza sprijinul internațional în apărarea democrației și statului de drept.

3. În urma validării rezultatelor referendumurilor consultative pentru parlament unicameral și pentru reducerea numărului de parlamentari devine inevitabilă **convocarea unui Forum constituțional** care să propună și să dezbată cele mai potrivite soluții pentru o reformă constituțională. PSD trebuie să promoveze **ideea organizării unui nou referendum care să permită cetățenilor a-și exprima opinia asupra temelor privind reforma statului** numai după informarea lor detaliată și dezbateră adecvată a alternativelor. În opinia ISD, **soluția potrivită pentru România constă în menținerea sistemului bicameral în condițiile diferențierii competențelor și modului de constituire a celor două Camere.** În contextul politic actual, bicameralismul reprezintă una dintre garanțiile pentru menținerea statului de drept.

Pentru întărirea statului de drept, **sistemul bicameral trebuie întărit prin creșterea eficienței controlului parlamentar asupra Executivului.** În acest sens, ar trebui introdus avizul conform al comisiilor de specialitate la investirea unui ministru, restrângerea ariilor tematice și temporale în care guvernul poate utiliza instrumentul excepțional al ordonanțelor de urgență, ș.a. Desigur, poate fi redus numărul parlamentarilor, dar aceasta nu se poate face arbitrar, ci în funcție de nevoile și posibilitățile optime de reprezentare, urmărindu-se totodată și practicile europene în domeniu. **Plecând de la racolările de parlamentari de către partidele aflate la putere, ar trebui să ne întrebăm dacă reducerea numărului de parlamentari nu ușurează efortul de constituire a unei majorități parlamentare nelegitime cu ajutorul migrației politice?**

Un alt element important pentru păstrarea statului de drept în România - cel puțin în etapa actuală - este menținerea unui sistem electoral care să păstreze virtuțile reprezentării de tip proporțional, astfel încât, pe de-o parte, toate curente importante din societate să-și găsească reprezentare parlamentară iar, pe de altă parte, să fie dificil ca un singur partid să monopolizeze întreaga putere în stat. Constituția va trebui să exprime clar faptul că Președintele Republicii este obligat să faciliteze identificarea și formarea coalițiilor, iar nu să le impună, stabilind și garanții juridice în acest sens. Singurul caz în

care șeful statului poate refuza să încredințeze guvernarea unei coaliții existente este acela în care coaliția respectivă intenționează modificarea ordinii democratice.

4. În fața unei situații economice și politice dificile, recomandăm PSD următoarele:

- depășirea stării de căutare, a bilanțului, introspecției, incertitudinilor și tensiunilor interne într-o perioadă de maxim două luni, astfel încât partidul să fie disponibil pentru abordarea agendei cetățeanului în momentul declanșării tensiunilor sociale de amploare estimate pentru începutul primăverii 2010;
- constituirea urgentă a unei conduceri colective care să reunească personalități cu o bună reputație, reprezentând principalele curente de opinie din partid și care să pregătească un nou statut, un manifest ideologic și un program politic al PSD, să lanseze negocieri cu Guvernul și cu șeful statului în vederea protejării ordinii democratice, statului de drept și autonomiei administrației locale, precum și să treacă la pregătirea viitoarelor alegeri (încă din anul acesta trebuie identificate și pregătite personalitățile care să candideze la primăriile marilor orașe, mai ales în acelea în care PSD nu a reușit să câștige);
- convocarea unui Congres pentru reorganizarea partidului în care scop ar trebui avute în vedere, printre altele, următoarele reforme: eliminarea cumulului de funcții în partid; stabilirea incompatibilității între deținerea anumitor funcții de conducere în partid și deținerea unor funcții de stat; separarea funcției de Președinte al PSD de cea de Președinte al Comitetului Executiv (format din președinții organizațiilor județene și celor echivalente lor); delimitarea atribuțiilor Președintelui, Președintelui Executiv, Președintelui Consiliului Național, Secretarului General al PSD etc., astfel încât, între aceștia să se creeze un sistem de echilibru și control reciproc; instituirea alegerilor primare pentru desemnarea candidatului PSD la Președinția României; crearea unei comisii pentru urmărirea conformității ideologice a politicii partidului; crearea unui mecanism care să permită manifestarea transparentă a curentelor de gândire și acțiune în partid; stabilirea unor criterii de promovare în partid care să încurajeze activismul politic, onestitatea și fidelitatea și profesionalismul;
- consolidarea identității ideologice a PSD prin începerea unui proces de dezbateri ideologice pentru adaptarea programului social-democrat la noile realități românești și europene. La aceste dezbateri trebuie implicate atât personalitățile PSD, cât și oamenii aflați la baza ierarhiei partidului, pentru a transforma, pas cu pas, social-democrația într-o puternică forță militantă. Reideologizarea structurilor politice ale PSD trebuie să fie un proces continuu și de durată, care nu poate fi circumscris doar etapei de pregătire a unui congres;
- realizarea unei autentice deschideri spre societate, spre oameni de valoare politică și profesională, după eșecul proiectelor „Revoluția binelui” și „Generația 2008”. Perioada de opoziție poate fi o bună oportunitate pentru a atrage spre PSD personalități ale vieții publice;
- realizarea unei „opoziții unite” cu PNL în toate proiectele care privesc apărarea statului de drept și, pe de altă parte, diferențierea de PNL pe tematica de tip economic și social.

ANEXE

**Anexa 1: Tabel privind numărul de voturi obținute de principalii candidații la
alegerile prezidențiale din 22 noiembrie 2009 (turul I)**

Nr. crt.	Județ	Traian Băsescu	Mircea Geoană	Crin Antonescu
1	Alba	75.595	41.188	37.810
2	Arad	94.186	41.651	35.367
3	Argeș	76.919	127.978	51.845
4	Bacău	83.871	104.692	66.502
5	Bihor	79.183	58.444	59.897
6	Bistrița-Năsăud	62.225	39.496	21.865
7	Botoșani	45.369	78.434	39.438
8	Brașov	98.234	60.314	75.686
9	Brăila	42.688	62.287	29.343
10	Buzău	62.275	82.933	44.218
11	Caraș-Severin	50.362	39.880	31.163
12	Călărași	37.328	45.085	33.184
13	Cluj	129.353	60.859	63.341
14	Constanța	126.621	114.631	55.687
15	Covasna	15.125	7.550	7.573
16	Dâmbovița	95.748	99.495	33.021
17	Dolj	98.510	145.768	54.760
18	Galați	84.251	97.677	52.807
19	Giurgiu	43.005	50.047	28.734
20	Gorj	53.436	65.168	32.027
21	Harghita	14.836	6.647	6.356
22	Hunedoara	56.325	75.704	53.664
23	Ialomița	33.305	48.434	19.223
24	Iași	94.282	124.113	74.125
25	Ilfov	58.274	45.980	43.550
26	Maramureș	73.879	50.060	44.106
27	Mehedinți	49.226	55.237	25.720
28	Mureș	64.752	43.676	37.867
29	Neamț	75.108	89.796	39.055
30	Olt	62.891	105.799	39.217
31	Prahova	130.470	111.489	78.448
32	Satu Mare	40.937	31.801	20.897
33	Sălaj	32.658	29.277	18.247
34	Sibiu	87.618	42.375	43.982
35	Suceava	115.699	91.931	48.360
36	Teleorman	63.143	95.365	38.689
37	Timiș	123.124	69.094	67.700
38	Tulcea	39.386	25.410	22.877
39	Vaslui	45.629	77.607	26.977
40	Vâlcea	56.427	76.062	43.337
41	Vrancea	49.704	70.865	28.225
42	Municipiul București	278.779	225.822	254.492
43	Diaspora	52.904	11.717	16.449
Total:		3.153.640	3.027.838	1.945.831

**Anexa 2: Tabel privind voturile obținute de candidați
în turul al II-lea al alegerilor prezidențiale (6 decembrie 2009)**

Nr. crt.	Județ	Traian Băsescu		Mircea Geoană	
		Nr. de voturi	Procent	Nr. de voturi	Procent
1	Alba	114.961	60,19%	76.037	39,81%
2	Arad	143.320	63,93%	80.865	36,07%
3	Argeș	134.413	41,22%	191.679	58,78%
4	Bacău	146.936	46,97%	165.880	53,03%
5	Bihor	141.976	51,65%	132.921	48,35%
6	Bistrița-Năsăud	93.159	59,28%	64.001	40,72%
7	Botoșani	76.547	38,01%	124.834	61,99%
8	Brașov	162.904	55,13%	132.570	44,8%
9	Brăila	75.937	44,56%	94.493	55,44%
10	Buzău	102.721	43,93%	131.082	56,07%
11	Caraș-Severin	80.812	52,19%	74.037	47,81%
12	Călărași	69.568	47,44%	77.068	52,56%
13	Cluj	216.504	62,78%	128.369	37,22%
14	Constanța	204.433	53,63%	176.747	46,37%
15	Covasna	40.917	59,79%	27.520	40,21%
16	Dâmbovița	146.974	51,23%	140.010	48,77%
17	Dolj	160.004	43,50%	207.809	56,50%
18	Galați	137.419	47,90%	149.476	52,10%
19	Giurgiu	67.218	45,03%	82.066	54,97%
20	Gorj	85.141	45,48%	102.058	54,52%
21	Harghita	54.283	56,43%	41.910	43,57%
22	Hunedoara	94.818	40,18%	141.185	59,82%
23	Ialomița	57.899	44,15%	73.257	55,85%
24	Iași	161.089	44,08%	204.372	55,92%
25	Ilfov	97.455	52,66%	87.604	47,34%
26	Maramureș	122.744	56,31%	95.222	43,69%
27	Mehedinți	74.271	46,80%	84.423	53,20%
28	Mureș	123.764	51,20%	117.955	48,80%
29	Neamț	124.440	48,43%	132.519	51,57%
30	Olt	107.334	42,48%	145.307	57,52%
31	Prahova	225.848	53,43%	196.849	46,57%
32	Satu Mare	73.917	51,98%	68.286	48,02%
33	Sălaj	54.173	47,22%	60.541	52,78%
34	Sibiu	130.999	61,08%	83.459	38,92%
35	Suceava	171.944	54,20%	145.321	45,80%
36	Teleorman	94.297	41,20%	134.556	58,80%
37	Timiș	203.351	59,49%	138.496	40,51%
38	Tulcea	64.362	59,19%	44.368	40,81%
39	Vaslui	74.069	40,01%	111.058	59,99%
40	Vâlcea	90.801	42,95%	120.607	57,05%
41	Vrancea	79.525	44,95%	97.408	55,05%
42	Municipiul București	476.830	49,29%	490.490	50,71%
43	Diaspora	115.831	78,39%	31.045	21,61%
Total:		5.275.808	50,33%	5.205.760	49,67%

**Anexa 3: Tabel privind numărul de apariții TV ale candidaților la alegerile
prezidențiale din 22 noiembrie 2009 sancționate de CNA în timpul campaniei
electorale (nivel național)**

Nr. crt.	Candidat	Antena 3	B1 TV	Etno TV	Național TV+N24	OTV	Realitatea TV	Taraf TV	TVR	Total:
1	Traian Băsescu	43	36	1	2	9	39	1	6	242
2	Mircea Geoană	140	10	0	0	12	45	0	0	207
3	Crin Antonescu	83	6	0	1	3	24	1	0	118
4	Corneliu Vadim Tudor	6	1	0	0	8	4	0	0	19
5	Kelemen Hunor	18	1	0	0	0	5	0	7	31
6	Sorin Oprescu	52	3	0	0	0	37	0	12	104
7	George Becali	4	0	0	0	2	6	0	6	18
8	Remus Cernea	0	0	0	0	0	0	0	5	5
9	Constantin Rotaru	1	0	0	0	0	0	0	5	6
10	Eduard Manole	1	0	0	2	0	0	0	2	5
11	Ovidiu Iane	1	0	0	0	0	0	0	4	5
12	Constantin Potârcă	0	0	0	0	0	1	0	0	1

Anexa 4

CRONOLOGIA CAMPANIEI ELECTORALE

25 septembrie – Craiova – Ministrul de Interne, Dan Nica, declară că deține informații conform cărora nu mai există niciun autocar liber de închiriat pentru 22 noiembrie și 6 decembrie, și a apreciat că „cineva” se gândește să organizeze operațiuni de turism electoral.

26 septembrie – Palatul Victoria – Premierul Emil Boc îl convoacă pe ministrul Dan Nica pentru a solicita explicații referitoare la declarațiile legate de posibila fraudă electorală.

27 septembrie – București – La ora 18:00 are loc ședința Colegiului Director al PD-L, ai cărui membri au dat mandat premierului Boc să ia toate măsurile pentru a asigura „o bună guvernare”. În același timp, liderii PSD afirmă că nu există motive pentru remanierea oricărui ministru al partidului.

28 septembrie – București – La ora 10:30 premierul Emil Boc anunță public revocarea din funcție a ministrului de interne, Dan Nica, motivând acest gest prin creșterea ratei infraționalității, și cere din partea PSD o nouă nominalizare pentru acest ministru în termen de 24 de ore. În caz contrar, interimatul îi va reveni lui Vasile Blaga. La ora 14:00 PSD anunță, prin purtătorul de cuvânt Bogdan Niculescu-Duvăz, că îl susține în continuare pe Dan Nica.

28 septembrie – Palatul Cotroceni – 14:45 Președintele Traian Băsescu recomandă: „Este bine ca ambele partide să-și bage repede picioarele în apă rece.”

28 septembrie – Sediul PSD - Liderii PSD se reunesc la orele 17:00 în cadrul Comitetului Executiv Național iar Mircea Geoană, candidatul la președinție al acestui partid declară că singurul vinovat pentru declanșarea unei crize politice este Traian Băsescu, în cazul în care acesta va decide să semneze ordinul de revocare din funcție al lui Dan Nica.

29 septembrie – Palatul Victoria – Prim-ministru Emil Boc declară că la ora 13:00 expiră ultimatumul dat PSD pentru desemnarea unui nou ministru al Administrației și Internelor. În condițiile în care nu există o altă propunere, singura soluție va fi de înaintare a ordinului de revocare către președintele Traian Băsescu.

29 septembrie – Palatul Cotroceni – Liderii celor două partide aflate la guvernare sunt convocați de președintele Traian Băsescu pentru discuții și căutarea unor soluții

29 septembrie – Constanța – Mircea Geoană anunță că miniștrii PSD sunt solidari cu vicepremierul Dan Nica și că, în cazul în care Traian Băsescu va semna ordinul de revocare din funcție, ei își vor prezenta demisia iar Coaliția se va rupe.

30 septembrie – Palatul Cotroceni – Președintele Traian Băsescu îl cheamă la consultări pe ministrul Administrației și Internelor, Dan Nica. Acestuia din urmă i se cere să ia în calcul posibilitatea de a demisiona, pentru a debloca situația din coaliție.

1 octombrie – Palatul Cotroceni – La orele 10:30 Președintele Traian Băsescu semnează decretul de revocare din funcție al ministrului de Interne, Dan Nica. În locul său, cel care va asigura interimatul este Vasile Blaga.

1 octombrie – Palatul Victoria - La scurt timp după semnarea decretului de revocare (12:00), toți miniștrii PSD își depun demisiile la sediul Guvernului și convoacă o conferință de presă.

2 octombrie – Romaero Băneasa – Mircea Geoană și-a lansat candidatura la funcția de președinte al României în cadrul Congresului Extraordinar al PSD la care au participat aproximativ 15.000 de susținători ai partidului. Sloganul candidatului PSD este: „Învingem împreună. O singură Românie”. Ion Iliescu: „Geoană nu este perfect, dar îl susțin fără rezerve.”

3 octombrie – Sănnicolau Mare – Traian Băsescu își anunță candidatura la alegerile prezidențiale din noiembrie, la întâlnirea cu primarii din județ unde s-a discutat noua lege a educației. La scurt timp, membri ai PD-L, precum Emil Boc, Vasile Blaga sau Elena Udrea își declară susținerea pentru candidatul Traian Băsescu. În răspuns la anunțul președintelui Traian Băsescu, Mircea Geoană declară că președintele se află în campanie încă din 2004.

4 octombrie – București – Crin Antonescu declară că PNL a programat consultări cu UDMR pentru depunerea unei moțiuni de cenzură împotriva guvernului Boc II. PNL are nevoie de sprijinul UDMR pentru a aduna necesarul de semnături.

5 octombrie – București – UDMR semnează și elaborează moțiunea de cenzură împreună cu PNL. Președintele PSD, Mircea Geoană declară că formațiunea pe care o conduce a decis să susțină moțiunea pentru că noul guvern Boc „se află într-o stare de ilegitimitate”. Începe să fie vehiculat numele lui Klaus Johannis pentru postul de prim-ministru desemnat din partea PNL, în cazul în care guvernul Boc ar cădea.

5 octombrie – Arad – Kelemen Hunor și-a anunțat candidatura la alegerile prezidențiale din partea Uniunii Democrate Maghiare din România. Lansarea a avut loc la Teatrul Clasic „Ioan Slavici” din Arad, unde Kelemen Hunor a declarat că susține transformarea Senatului în Consiliul Regiunilor. Lansarea națională a fost anunțată pentru 16 octombrie, la Miercurea Ciuc.

6 octombrie – București – PNL și UDMR au depus moțiunea de cenzură intitulată „11 împotriva României”, semnată de 124 de parlamentari, atât de la primele două formațiuni, cât și din partea PSD+PC.

7 octombrie – Camera Deputaților – Grupuri PSD și PNL își anunță intenția de a depune o plângere la Comisia Juridică a Camerei împotriva Robertei Anastase, pentru suspendarea dezbaterii privind raportul Udrea și începerea urmăririi penale împotriva Monicăi Iacob Ridzi pentru săvârșirea infracțiunii de delapidare.

12 octombrie – București – Curtea Constituțională respinge sesizarea depusă de PD-L referitoare la neconstituționalitatea moțiunii de cenzură, Curtea nefiind organul abilitat pentru controlul constituționalității moțiunilor de cenzură.

13 octombrie – București – Parlamentul votează pentru adoptarea moțiunii de cenzură inițiată de PNL și UDMR, cu 254 de voturi pentru și 176 împotriva. Astfel, guvernul Boc II, așa cum a fost denumit după demisia miniștrilor PSD, a devenit primul guvern care a picat în urma unei moțiuni de cenzură după revoluția din decembrie 1989.

14 octombrie – București – Au loc la Palatul Cotroceni consultări între președintele Traian Băsescu și partidele parlamentare. PSD, PNL și UDMR propun pentru funcția de prim-ministru al noului guvern pe primarul Sibiului, Klaus Johannis. Propunerea din partea PD-L rămâne Emil Boc. Președintele vine cu propria sa propunere, consilierul guvernatorului BNR, Lucian Croitoru.

15 octombrie – Palatul Cotroceni – Președintele Traian Băsescu anunță desemnarea lui Lucian Croitoru pentru funcția de prim-ministru. Acesta are la dispoziție 10 zile pentru a-și alege echipa guvernamentală și a o prezenta în fața Parlamentului.

16 octombrie – BEC – Crin Antonescu, candidat din partea Partidului Național Liberal, și-a depus candidatura la Biroul Electoral Central. Acesta a fost însoțit de personalități din partid precum Varujan Vosganian și Călin Popescu Tăriceanu, dar și de soția sa, Adina Vălean, pentru a depune cele 1,6 milioane de semnături strânse de la suporteri. La sediul BEC l-au așteptat pe candidatul PNL și alte personalități: Emil Constantinescu, Aurora Liiceanu, Neagu Djuvara, Emil Hossu, Magda Catone.

16 octombrie – Miercurea Ciuc – Kelemen Hunor, candidatul UDMR, și-a lansat candidatura la președinție în fața a 1.500 de persoane. Discursul a fost rostit în limba maghiară iar muzica folosită a fost Imnul Secuilor și Imnul Republicii Ungare.

17 octombrie – BEC – Candidatul Partidului „Noua Generație”, George Becali își depune candidatura la Biroul Electoral Central, însoțit de aproximativ 20 de susținători. El a prezentat liste cu 256.646 semnături. El a cerut alegătorilor să nu-l mai voteze pe „diavol”.

18 octombrie – Teatrul Odeon, București – Corneliu Vadim Tudor, candidatul din partea Partidului România Mare și-a lansat candidatura în fața a circa 250 de susținători. În discursul său, Tudor s-a referit la contracandidatul Traian Băsescu folosind apelativul „dictachiorul”. Sloganul candidatului PRM este: „Salvați România, SOS Poporul Român”. Corneliu Vadim Tudor a menționat că nu are un program.

20 octombrie – BEC – Corneliu Vadim Tudor și-a depus candidatura și liste cu aproximativ 350 000 de semnături de susținere la Biroul Electoral Central.

20 octombrie – BEC – Kelemen Hunor, candidatul Uniunii Democratice a Maghiarilor din România, și-a depus candidatura la Biroul Electoral Central. Acesta a declarat că România are nevoie de o schimbare profundă: schimbarea Constituției.

20 octombrie – Apare sondajul INSOMAR, comandat de Realitatea TV conform căruia: Traian Băsescu a scăzut cu peste 4 procente - de la 33,4%, la 29%, Mircea Geoană a crescut cu un procent, ajungând la 30%, iar Crin Antonescu, aflat pe poziția a treia, a ajuns de la 15 la 20%. În turul al doilea, Mircea Geoană ar obține 54% iar Traian Băsescu numai 46% dintre voturi.

21 octombrie – București – În Parlamentul României, membrii grupurilor PNL, PSD, UDMR și ai minorităților naționale au adoptat, cu o majoritate de 252 de voturi, declarația politică ce se referă la sprijinul acordat lui Klaus Johannis pentru funcția de prim-ministru. Reprezentanții grupului PD-L s-au retras din ședință la scurt timp după începerea acesteia, urmând să se reunească în Colegiul Director cu președintele Traian Băsescu.

21 octombrie – BEC – Mircea Geoană, candidatul Partidului Social Democrat, și-a depus candidatura pentru funcția de Președinte al României. Liderul PSD a anunțat că a strâns aproximativ 2,5 milioane de semnături de susținere a candidaturii sale. Mircea Geoană a fost însoțit la BEC de Ion Iliescu, Marian Vanghelie, Liviu Dragnea și de alți lideri PSD.

21 octombrie – BEC – Traian Băsescu a depus candidatura la Președinție declarând că a nu se înscrie în cursă „ar fi fost dovadă de lașitate”. L-au însoțit la sediul BEC: Theodor Stolojan, Gheorghe Flutur, Emil Boc, Elena Udrea, Anca Boagiu. Băsescu a depus la BEC liste ce conțin aproximativ două milioane de semnături.

21 octombrie – PSD București – Consiliul PSD București, condus de Marian Vanghelie, a decis excluderea din partid a lui Neculai Onțanu, primarul Sectorului 2, după ce acesta din urmă și-a declarat sprijinul pentru candidatul PD-L la alegerile prezidențiale, Traian Băsescu.

22 octombrie – Chiajna, județul Ilfov – Președintele PNL, Crin Antonescu, și-a deschis campania electorală la cea mai importantă filială PNL. În discursul său, liderul PNL a ținut să precizeze că „Nu noi [PNL] am generat această criză”. Antonescu a fost întâmpinat de aproximativ 2000 de susținători.

22 octombrie – București – Președintele Traian Băsescu a anunțat că a dat decretul pentru organizarea a două referendumuri la care cetățenii sunt consultați cu privire la opțiunea parlamentului unicameral, respectiv reducerea numărului de parlamentari, referendumuri ce vor avea loc pe 22 noiembrie.

22 octombrie – București – Are loc vizita la București a vicepreședintelui american, Joseph Biden pentru a transmite asigurări statelor din regiune cu privire la continuarea parteneriatului strategic. Mircea Geoană,

candidatul PSD la președinția României, și-a exprimat, în cadrul întrevederii cu oficialul american, convingerea că noua administrație va continua să considere statul român un scut și un pod spre est.

22 octombrie – București – Ziarul Gardianul publică o stenogramă a discuției dintre generalul Constantin Degeratu, consilier prezidențial pe probleme de securitate națională, și Omar Hayssam, în care este menționat faptul că președintele Traian Băsescu l-a asigurat pe cel din urmă că poate pleca fără probleme din țară în ciuda condamnării pentru terorism.

23 octombrie – BEC – Candidatul independent Sorin Oprescu și-a depus candidatura la președinție și a adus în sprijinul său liste cu aproximativ 400 000 de semnături. Sorin Oprescu a declarat că face apel la oamenii independenți din România.

23 octombrie – Palatul Cotroceni – Traian Băsescu a declarat că recunoaște discuțiile cu Omar Hayssam dar a atras atenția că este jenant că se folosesc spusele unui infractor care mergea în avion cu Ion Iliescu

24 octombrie – Craiova – Președintele Traian Băsescu, aflat în campanie electorală la Craiova, a declarat că Mircea Geoană preia ștafeta de la Ion Iliescu și că proiectul său este să transforme România într-o „țară tăcută, liniștită, sub care înflorește Vântu, Voiculescu, Patriciu et comp.” Președintele în funcție a ținut să menționeze că nu dorește ca asupra României să se aștearnă liniștea și că va fi prima oară când îl va învinge atât pe Mircea Geoană, cât și pe Ion Iliescu.

25 octombrie – Cavadinesti, Galați – Secretarul executiv al Partidului Democrat-Liberal, Elena Udrea, a afirmat în fața celor 300 de participanți la manifestarea electorală că „Noi suntem urmașii lui Traian...Traian Băsescu”, după ce Gheorghe Turda a interpretat piesa „Noi suntem români”.

25 octombrie – Constanța – Crin Antonescu a afirmat în cadrul unei conferințe de presă că “În Europa, niciodată un șef de stat, un ministru, un lider politic cât de cât important, nu a făcut o asemenea afirmație, cred de la căderea lui Hitler încolo”. Crin Antonescu s-a referit la refuzul șefului de stat, Traian Băsescu, de a recunoaște majoritatea formată în Parlament și propunerea acestei majorități pentru postul de premier.

26 octombrie – București – Potrivit unui sondaj CURS efectuat la comanda „Evenimentul Zilei” Mircea Geoană și Traian Băsescu sunt cei doi candidați care vor intra în turul II al alegerilor prezidențiale, cu un număr aproximativ egal de voturi: Traian Băsescu 31% și Mircea Geoană 30%. Numai 17% dintre cei intervievați au spus că vor vota pentru Crin Antonescu.

26 octombrie – București – Conducerea Parlamentului stabilește ca votul privind noul guvern format de Lucian Croitoru să aibă loc pe 4 noiembrie, dată la care președintele în funcție, Traian Băsescu, își serbează ziua de naștere. În perioada 28-29 octombrie miniștrii desemnați urmează să fie audiați și să primească avizul din partea comisiilor de specialitate din cele două Camere.

29 octombrie – Parlament – După audierea tuturor miniștrilor desemnați de Lucian Croitoru, comisiile parlamentare au dat aviz favorabil numai pentru Bogdan Aurescu, ministrul desemnat pentru Afaceri Externe, și Vasile Blaga, ministrul desemnat al Dezvoltării Durabile și Turism.

29 octombrie – București – Cinci ONG-uri ce reprezintă societatea civilă, Active Watch, Agenția de Monitorizare a Presei, Asociația Pro Democrația, Centrul de Resurse Juridice și Transparency International, îl acuză pe Traian Băsescu de prefraudarea alegerilor prin organizarea referendumului privind parlamentul unicameral în aceeași zi cu alegerile prezidențiale. ONG-urile cer Avocatului Poporului să sesizeze Curtea Constituțională a României în legătură cu referendumul.

30 octombrie – București – PNL, prin vocea președintelui său, Crin Antonescu, îl somează pe Traian Băsescu să retragă mandatul premierului desemnat Lucian Croitoru și să-l numească în locul acestuia pe Klaus Johannis, candidat susținut de 65% dintre parlamentari.

31 octombrie – Constanța – Traian Băsescu și-a lansat candidatura pentru al doilea mandat de președinte al României la Constanța, orașul său natal. La mitingul electoral din Parcul Prefecturii au participat aproximativ 15000 de persoane, între care și membrii marcant ai PD-L, cum ar fi: Elena Udrea, Theodor Stolojan, Adrian Videanu și Monica Macovei. Băsescu a primit din partea organizației de Constanța un scut, pentru a-i proteja pe cei 22 milioane de români și un buzdugan pentru a lupta contra sistemului ticăloșit.

2 noiembrie – Campania electorală se dezvoltă și pe Internet. Există site-uri oficiale și clone ale acestor site-uri. www.traianbasescu.ro a devenit subiect de presă după ce conținutul său, care parodia site-ul oficial al candidatului PD-L, a fost înlocuit într-un interval de câteva ore cu informații oficiale de campanie.

2 noiembrie – Slatina – Candidatul independent Sorin Oprescu a declarat că 88% din electoratul său va merge către Traian Băsescu, conform unor studii efectuate de staff-ul său de campanie. Oprescu a mai declarat că nu va da votul său candidaților Geoană sau Băsescu.

2 noiembrie – București – Apare un sondaj realizat de INSOMAR, la comanda Realitatea TV, care indică faptul că Mircea Geoană obține 32% dintre voturi, în timp ce Traian Băsescu obține 30%. În turul al II-lea al alegerilor Mircea Geoană l-ar depăși pe candidatul PD-L cu 6% din voturi.

2 noiembrie – Iași – Biroul Electoral Județean Iași a decis înlăturarea afișelor cu Traian Băsescu îndemnând electoratul să meargă la referendum în urma unei sesizări depuse de PNL. BEJ Iași a decis că se încalcă legea 370/2004 prin faptul că spațiul destinat campaniei prezidențiale este ocupat cu afișe referitoare la referendum.

4 noiembrie – București – Echipa guvernamentală condusă de premierul desemnat, Lucian Croitoru, nu a primit votul de încredere al Parlamentului. Deputații au dat 250 de voturi împotriva investirii noului cabinet.

5 noiembrie – Palatul Cotroceni – Președintele Traian Băsescu i-a chemat pe liderii partidelor parlamentare pentru consultări în vederea numirii unui nou prim-ministru. Delegațiile PNL, PSD și UDMR și-a reafirmat susținerea pentru Klaus Johannis.

6 noiembrie – București – Președintele Traian Băsescu l-a desemnat în funcția de premier pe Liviu Negoită, actualul primar al Sectorului 3 și membru în staff-ul de campanie al PD-L, susținând că a luat această decizie pentru că premierul trebuie să facă parte din partidul cu cel mai mare număr de parlamentari.

9 noiembrie – Palatul Victoria – Premierul desemnat, Liviu Negoită, a anunțat lista membrilor cabinetului său: cabinetul Croitoru și trei persoane noi – Gabriel Oprea la Interne, Anton Irimie la Sănătate și Valeriu Tabără la Agricultură.

11 noiembrie – București – Agenția de Monitorizare a Presei și Asociația Pro Democrației au depus o cerere la Curtea de Apel București și una la Președinție pentru suspendarea decretului de organizare a referendumului pe tema parlamentului unicameral pe motiv că acesta duce la o lipsă de egalitate între candidați.

12 octombrie – București – Președintele Traian Băsescu declară în cadrul emisiunii “Nașul” că urarea “Să trăiți bine!” adresată electoratului în 2004 nu s-a împlinit. Cu toate acestea, veniturile au crescut în perioada 2004-2009, declară candidatul PD-L.

12 octombrie – București – Agenția Hotnews lansează o știre bazată pe declarațiile unor “surse politice” prin care se anunță faptul că Mircea Geoană, candidatul PSD la președinția României, a întreprins o vizită privată la Moscova în cursul lunii aprilie 2009. În cadrul vizitei se presupune că acesta a discutat cu un consilier al președintelui Medvedev.

12 octombrie – București – Crin Antonescu, candidatul PNL la alegerile prezidențiale, adresează o scrisoare președintelui Traian Băsescu, în calitate de președinte al CSAT, prin care îl roagă să informeze societatea civilă dacă știa sau nu despre vizita președintelui Senatului la Moscova. Traian Băsescu confirmă că a luat la cunoștință vizita, dar nu din sursele oficiale ale Ministerului de Externe.

13 noiembrie – Camera Deputaților – Președintele Camerei Deputaților, Roberta Anastase acuză președintele Senatului, Mircea Geoană, că tergiversează procedura de investire a noului Cabinet condus de Liviu Negoită. Anastase susține că pentru candidatul PSD la președinția României este mai importantă campania sa decât votul de investire a unui guvern cu capacitate de decizie totală.

13 noiembrie – București – Candidatul PSD, Mircea Geoană, declară că vizita sa la Moscova din luna aprilie 2009 a avut ca principal scop „normalizarea” dialogului cu Federația Rusă, în contextul unei „relații congelate” de care se face vinovat în primul rând președintele Traian Băsescu.

14 noiembrie – Cluj – Are loc la hotelul Opera Plaza din Cluj o dezbatere publică între candidații Traian Băsescu și Crin Antonescu, moderată de jurnalistul Mihnea Măruță.

14 noiembrie – Argeș – Președintele PNL Argeș, Andrei Gerea, declară în cadrul unei conferințe de presă că organizația PD-L condusă de Valeriu Tudor distribuie sticle de vodcă pe care sunt lipite etichete cu însemnele acestui partid și poza candidatului Traian Băsescu însoțit de îndemnul „Votați Băsescu președinte!”

16 noiembrie – București – Președintele Traian Băsescu a ținut o declarație referitoare la acuzațiile că a facilitat plecarea din țară a lui Omar Hayssam ale fostului procuror Ciprian Nastasiu. Candidatul PD-L l-a acuzat pe acesta din urmă că, deși a fost informat de intențiile sirianului condamnat pentru terorism, nu a luat măsurile corespunzătoare de supraveghere.

18 noiembrie – București – Are loc la TVR, la ora 17:00, prima dezbatere între candidații la președinția României, Remus Cernea, Ovidiu Iane, Constantin Ninel Potîrcă și Constantin Rotaru.

18 noiembrie – București – La ora 19:00, la TVR, era programată cea de-a doua dezbatere între cei 7 candidați clasafi cel mai sus în opțiunile electoratului: Traian Băsescu, Mircea Geoană, Crin Antonescu, Kelemen Hunor, Sorin Oprescu, Corneliu Vadim Tudor și George Becali. Dezbaterrea a fost anulată cu aproximativ o oră înainte de ora stabilită pentru că staff-urile de campanie ale primilor trei candidați nu au ajuns la un consens în legătură cu formatul.

18 noiembrie – București – La ora 21:00 candidatul Traian Băsescu face declarații în legătură cu refuzul de a participa la dezbaterile de la Televiziunea Română. Președintele TVR, Alexandru Sassu este acuzat că a „mogulizat” postul public de televiziune, pentru că a acceptat negocierea cu Realitatea TV și Antena 3.

19 noiembrie – București – Curtea de Apel București respinge solicitarea a două ONG-uri privind legalitatea referendumului pentru parlamentul unicameral și reducerea numărului de parlamentari. Cristian Pârvulescu, președintele Asociației Pro Democrația declară că va face o sesizare și la Curtea Europeană a Drepturilor Omului.

20 noiembrie – Palatul Parlamentului – Institutul pentru Politici Publice organizează la Palatul Parlamentului o dezbatere între candidații Traian Băsescu, Mircea Geoană și Crin Antonescu. Dezbaterile încep la ora 19:00, a durat aproximativ 2 ore și jumătate, și a fost moderată de jurnalistul Robert Turcescu.

21 noiembrie – ora 7:00 – Se încheie campania electorală pentru alegerile prezidențiale. Mass-media nu poate difuza în această zi știri despre candidați sau declarații ale acestora.

22 noiembrie – ora 7:00 – Se deschid secțiile de votare și circa 18 milioane de alegători sunt așteptați să voteze atât pentru viitorul președinte al României, dar și să răspundă la întrebările legate de Parlamentul unicameral și reducerea numărului de parlamentari la maximum 300.

22 noiembrie – ora 21:00 – Se închid secțiile de votare din toată țara. Primele exit-poll-uri indică o confruntare între candidatul PD-L, Traian Băsescu, și candidatul PSD, Mircea Geoană pentru turul II al alegerilor, ce urmează să se desfășoare pe 6 decembrie.

23 noiembrie – București – Liderul PNL, Crin Antonescu declară că este exclusă orice colaborare cu Traian Băsescu și PD-L pentru turul II al alegerilor prezidențiale. Susținerea pentru candidatul PSD, Mircea Geoană, este condiționată de poziția acestuia din urmă față de propunerea lui Klaus Johannis pentru funcția de premier.

23 noiembrie – Sediul PSD – Candidatul PSD, Mircea Geoană declară: „Preferința mea este pentru o majoritate social-liberală”. Acesta consideră că majoritatea creată în jurul lui Klaus Johannis are toate șansele de câștig.

23 noiembrie – Sediul PD-L – Traian Băsescu susține o conferință de presă prin care afirmă că nu încearcă încheierea niciunei alianțe politice. Conform candidatului PD-L, „singurul aliat pe care mi-l doresc este românul”.

24 noiembrie – Sediul PNL – Biroul Permanent Național al PNL decide să susțină candidatul PSD, Mircea Geoană, pentru turul II al alegerilor prezidențiale și îl mandatează pe Crin Antonescu să negocieze, eventual, să încheie o alianță politică între PNL, UDMR și PSD pentru susținerea lui Klaus Johannis pentru funcția de prim-ministru.

25 noiembrie – BEC – Biroul Electoral Central anunță rezultatele finale ale primului tur de scrutin: Traian Băsescu a obținut 32,44% iar Mircea Geoană, candidatul Alianței PSD+PC, a obținut 31,15% din totalul voturilor valabil exprimate. Referendumul a fost declarat valid, fiind votat de mai mult de 50% din electorat. Votanții s-au declarat în favoarea Parlamentului unicameral (77,78%) și în favoarea reducerii numărului de parlamentari la maximum 300 (88,84%).

25 noiembrie – București – Liderii alianței PSD+PC și ai PNL, Mircea Geoană și Crin Antonescu, au semnat un acord de colaborare politică în vederea constituirii unei majorități de guvernare. Numirea lui Klaus Johannis în funcția de prim-ministru este piesa principală a acestui acord.

26 noiembrie – București – Ziarul Gardianul publică pe site-ul său o secvență în care Traian Băsescu este prezentat în campania din 2004 cum lovește un copil din public, la o manifestare electorală din Ploiești. Confruntat cu acest material în cadrul unei emisiuni la Realitatea TV, președintele Traian Băsescu a declarat următoarele: „Nu știu dacă nu cumva acel copil i-a vorbit urât femeii”. La câteva ore după emisiune apare o declarație publică a lui Traian Băsescu: „Nu am lovit niciodată un copil. Eu iubesc copiii.”

27 noiembrie – București – Curtea de Apel București a decis suspendarea decretului de numire a lui Vasile Blaga ca ministru interimar la Ministerul Administrației și Internelor. Toate actele emise de Vasile Blaga de la preluarea ministerului sunt lovite de nulitate, în urma acestei decizii.

27 noiembrie – București – Are loc primul miting electoral al candidatului Mircea Geoană la care participă și Crin Antonescu. Candidatul PSD declară că a „bătut palma sub semnul unei singure Românie, a bunului simț”. Noul slogan de campanie este: „Împreună scoatem țara din criză!”

28 noiembrie – București – Traian Băsescu îl cheamă pe cotra-candidatul său, Mircea Geoană, la o confruntare electorală la Palatul Parlamentului duminică, 29 noiembrie, la orele 20:00. Invitația este refuzată pentru că cele două staff-uri de campanie stabiliseră anterior o confruntare pentru ziua de miercuri, 2 decembrie iar programul candidatului PSD nu permite o întâlnire înainte de această dată.

30 noiembrie – București – Violeta Alexandru, directorul Institutului pentru Politici Publice anunță confruntarea electorală dintre cei doi preșidențiabili pentru data de 3 decembrie, la Palatul Parlamentului, după formatul dezbaterii din data de 22 noiembrie, cu moderatorul Robert Turcescu.

1 decembrie – Timișoara – Mircea Geoană, Crin Antonescu, Klaus Johannis și Gheorghe Ciuhandu, lider al PNȚCD, semnează „Parteneriatul pentru Timișoara”, un acord prin care primarul Timișoarei, Ciuhandu, se angajează să susțină candidatura lui Mircea Geoană pentru turul II. În același timp are loc o manifestare de susținere pentru parteneriat în centrul orașului Timișoara.

1 decembrie – Timișoara/București – Au loc demonstrații împotriva semnării „Parteneriatului pentru Timișoara” în Piața Operei din Timișoara și în Piața Universității din București. Se scandează sloganuri anti-comuniste îndreptate împotriva candidatului Mircea Geoană și a Partidului Social Democrat.

2 decembrie – București – Într-un interviu acordat Realitatea FM, Traian Băsescu declară că PD-L nu are nicio implicare în manifestațiile din Timișoara și București. Acesta îi acuză pe Mircea Geoană și Crin Antonescu de aroganță în alegerea locației, „kilometrul zero al Revoluției”, pentru semnarea unui parteneriat cu PNȚCD.

2 decembrie – București – Traian Băsescu dă o declarație de presă în care prezintă concluziile Institutului Național de Expertiză Criminalistică legate de înregistrarea în care candidatul PD-L lovește un copil. Conform expertizei, materialul conține elemente de editare computerizată.

3 decembrie - Palatul Parlamentului – Are loc dezbaterile dintre candidații Mircea Geoană și Traian Băsescu, organizată de Institutul pentru Politici Publice și moderată de Robert Turcescu.

5 decembrie – ora 07:00 – Se încheie oficial perioada de campanie.

6 decembrie – ora 07:00 – Se deschid secțiile de votare. Încă de la prima oră se înregistrează nereguli și, pe parcursul zilei, mai multe secții sunt închise temporar.

6 decembrie – ora 21:00 – Se închid oficial secțiile de votare și se afișează rezultatele exit-poll-urilor: Mircea Geoană 51,2% și Traian Băsescu 48,8% (INSOMAR). Ambii candidați susțin discursuri la această oră, declarându-se câștigători.

7 decembrie – orele 13:45 – BEC furnizează datele finale neoficiale ale numărării voturilor: Traian Băsescu 50,33% și Mircea Geoană 49,66%. Rezultatele sunt înaintate Curții Constituționale a României pentru validare.

8 decembrie – București – Liviu Dragnea, secretarul general al Partidului Social Democrat, a înaintat la Curtea Constituțională contestații privind desfășurarea celui de-al doilea tur de scrutin pentru alegerile prezidențiale. PSD solicită anularea acestui tur și repetarea scrutinului.

9 decembrie – București – PSD depune la Curtea Constituțională dovezi privind fraudarea electorală masivă ce a avut loc în turul al doilea de scrutin. Sunt puse în discuție aproximativ 130.000 de voturi fraudate, număr care, conform Legii 370/2004, Art.24, alineatul 1, ar putea determina anularea alegerilor din 6 decembrie, în condițiile în care contestația este admisă.

11 decembrie – București – Judecătorii Curții Constituționale decid în unanimitate renumărarea voturilor nule, acestea fiind în număr de două ori mai mare decât totalul voturilor care îi separă pe cei doi candidați. Anularea unor voturi valide este numai una dintre numeroasele nereguli reclamate de PSD la Curte.

14 decembrie – București – Cererea PSD privind repetarea turului II al alegerilor prezidențiale este respinsă de Curtea Constituțională după ce renumărarea voturilor anulate a rezultat în validarea a 2247 de voturi dintre care 1260 pentru Traian Băsescu și 987 pentru Mircea Geoană.

16 decembrie – București – Curtea Constituțională a României a validat alegerea lui Traian Băsescu pentru un al doilea mandat de Președinte al României.

21 decembrie – București – Ora 15:00 Traian Băsescu a depus jurământul de investitură în fața Parlamentului reunit și a intrat în atribuțiile celui de-al doilea mandat.